

Effectief Bijbellezen

BASISCURSUS

Studie 1

Ter introductie

Welkom!

Het doel van deze basiscursus is u in 28 studies te leren de Bijbel meer effectief te lezen. Het vereist zeker geen bijzondere bekwaamheden om de Bijbel te lezen, maar veel mensen vinden dat dikwijls:

- frustrerend
- verwarrend
- vervelend
- of gewoon te veel

Ons uitgangspunt is dat de Bijbel het geïnspireerde Woord van God is, en wij hopen u dat geloof met ons deelt. Wij nemen aan dat u van mening bent dat u hoe dan ook gebaat zult zijn bij het begrijpen van boodschap daarvan. Maar omdat u deze cursus geopend hebt, nemen wij ook aan dat u hulp zoekt bij het begrijpen van de Bijbel, en dat u daarbij de grootste struikelblokken wilt vermijden. Wij denken dat wij u daarvoor zowel sleutels als tips kunnen geven.

Waarom doen wij dit? Wij gaan ervan uit dat God van de volgelingen van Zijn Zoon verwacht, dat zij proberen ook bij anderen respect voor, en trouwdheid met, Zijn Woord op te bouwen.

Wij hechten ook belang aan uw heil, maar deze cursus is niet bedoeld om u over te halen tot onze manier van denken. Onze bedoeling is u te helpen de boodschap van de Bijbel *voor uzelf* te ontdekken. In deze cursus gaat het om *studiemethoden*, niet om *leerstellingen*. Als wij het daarover eens zijn, des te beter. Maar ook indien niet, dan nog hopen wij u te kunnen tonen hoe u de Bijbel zo effectief mogelijk kunt lezen.

Een eerste (maar uiterst belangrijk) advies is:

Let op Bijbelse ,weerklinken’.
Vraag: Waar doet dit mij aan denken?

Een voorbeeld:

Denk eens aan die keer toen de Farizeeën en Herodianen probeerden Jezus in zijn woorden te vangen om hem te kunnen arresteren. Zij vroegen: *‘Meester, we weten dat u oprecht bent en dat u zich aan niemand iets gelegen laat liggen. U kijkt niemand naar de ogen, maar geeft in alle oprechtheid onderricht over de weg van God. Is het toegestaan belasting te betalen aan de keizer of niet? Moeten we betalen of niet?’ (Marcus 12: 13 - 17).*

Jezus doorzag hun list en vroeg om een schelling. Hij vroeg “Van wie is dit een afbeelding en van wie is het opschrift?” Zij antwoordden, „Van de keizer”, waarop Jezus zei, “Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.”

Precies. Het duidelijke antwoord is: belasting betalen hoort bij het menselijke systeem. Maar wat zouden wij dan aan God moeten geven?

Let op Bijbelse “weerklinken”

Denk eens aan Genesis 1 :27: “En God schiep de mens naar zijn beeld, naar Gods beeld schiep Hij hem.” (NBG’51)

Van wie zijn wij de afbeelding en het opschrift? Jezus’ volledige antwoord is niet alleen dat wij belasting moeten betalen, maar ook dat wijzelf Gods eigendom zijn en Hem het verschuldigde moeten geven door Zijn beeld en karakter goed te weerspiegelen.

Dit is geen mysterieus verband. Het is een verband dat je bij zorgvuldig lezen zelf kunt leggen.

Laten we dan op die manier verder gaan.

Studie 2

De achtergrond van de Bijbel

Achtergrond

- Één Bijbel
- 66 boeken
  - Oude Testament — 39 boeken
  - Nieuwe Testament — 27 boeken
- Meer dan 40 schrijvers — koningen en boeren, dokters en vissers, vorsten en herders, dichters en arbeiders, rijken en armen, geleerden en leken
- Geschreven over een tijd van meer dan 1.500 jaar
- Verschillende literaire vormen (dichtvorm, proza, enz.)

Zelfs met zoveel verschillende schrijvers, onderwerpen, enz. komen alle delen van de Bijbel met elkaar overeen. Al verschilden de schrijvers in sociale klasse, tijdperk, land en karakter, toch is er een geweldige harmonie in alles dat zij geschreven hebben. Zij spreken elkaar niet tegen, zij vullen elkaar juist aan. Waar kwam deze geweldige eenheid vandaan? Van God! Zij schreven allemaal door goddelijke inspiratie. Ze waren Gods vertegenwoordigers, die Zijn boodschap overbrachten aan de mens.

Inspiratie

God is de Auteur.

2 Timoteüs 3: 15 - 17

Elke schrifttekst is door God geïnspireerd

De Schriften zijn op zichzelf voldoende

Voorbeelden:

David — 2 Samuel 23: 1 - 2

Jeremia — Jeremia 30: 1 - 2

Hoe vaak leest u in de Bijbel:

“Zo zegt de HEER ...”

“Het woord van de HEER kwam tot mij ...”

Zij schreven de woorden van God, niet hun eigen woorden.

1 Petrus 1: 10-12

2 Petrus 1: 19-21

Gods Woord schiet niet tekort, en er mag niets aan toegevoegd worden.

Jesaja 40: 6-8

Spreuken 30: 5-6

De Bijbel is de bron van waarheid.

Psalm 19: 8-10 — volmaakt, betrouwbaar, waarachtig, louter, waarheid, rechtvaardig

Het belang van studie

Het Woord kan ons wijs maken tot zaligheid

2 Timoteüs 3: 15 - 17

Het Woord geeft ons hoop

Romeinen 15: 4

Het Woord is een kracht van God tot ons behoud

Romeinen 1: 16 - 17

Het Woord verwaarlozen brengt de dood

Spreuken 13: 13

Het Woord stelt ons in staat om antwoord te geven en te strijden voor het geloof

1 Petrus 3: 15

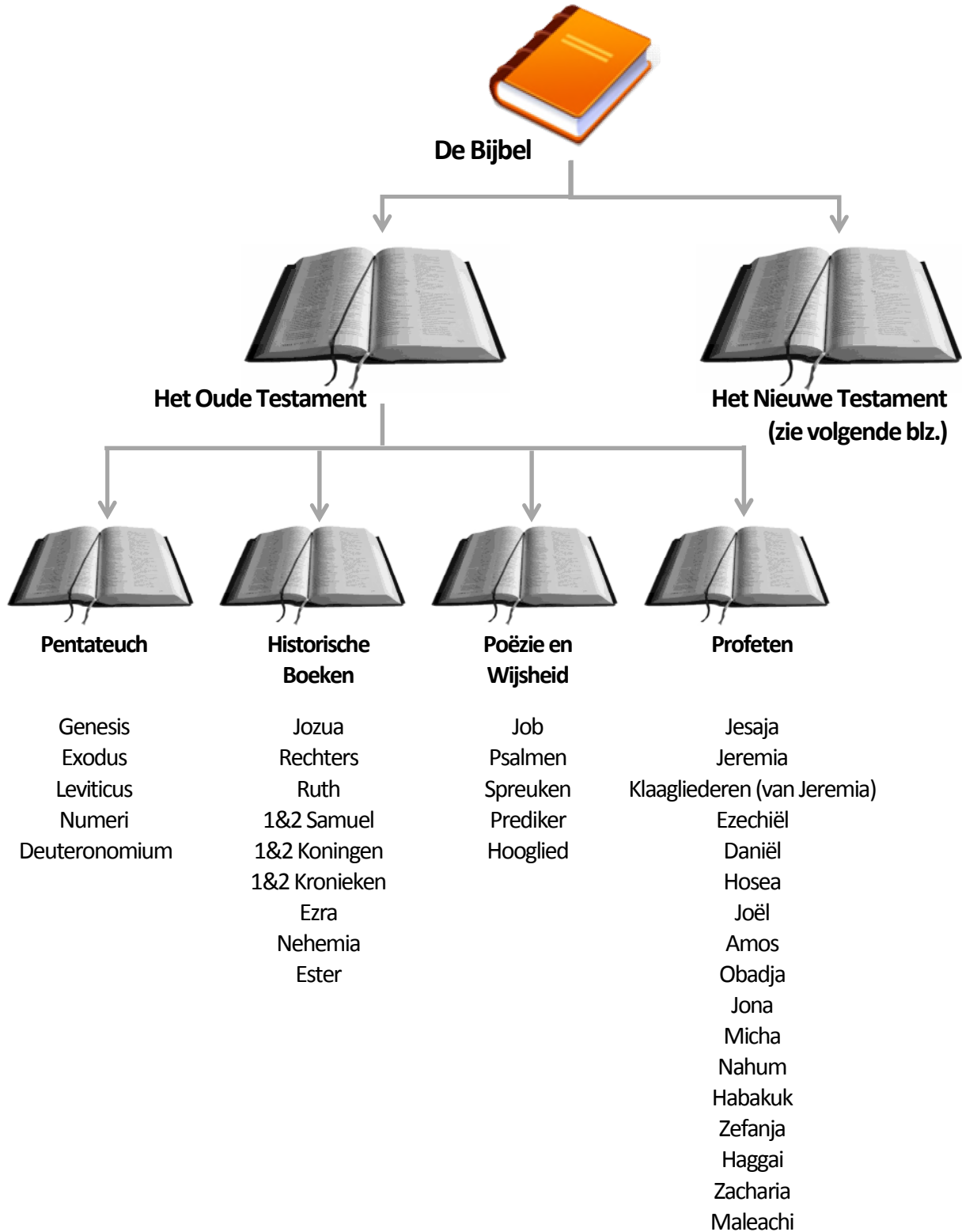
Judas 3 - 4

Het Woord geeft ons leiding in ons dagelijks leven

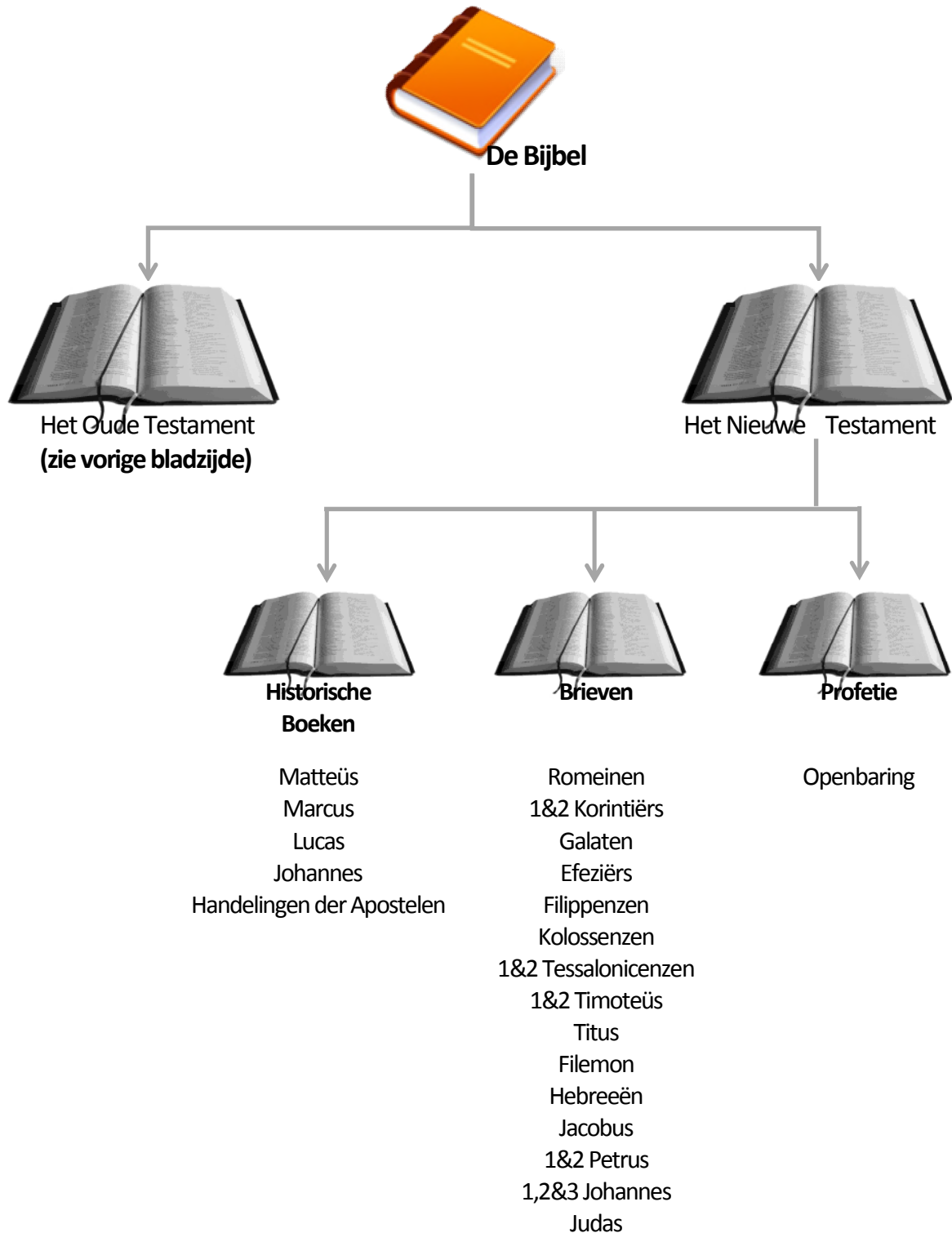
Psalm 119: 105

Jozua 1: 8

De Bijbel – een bibliotheek van boeken

De Bijbel – een bibliotheek van boeken

Studie 3

De Bijbel legt zichzelf uit

Als niets anders helpt...

Hoe vaak heeft u niet van iemand gehoord dat hij, om een voorbeeld te noemen, een totaal frustrerende avond doorgebracht heeft met het in elkaar zetten van de fiets van zijn kind, om achteraf te ontdekken dat hij het stuur achterstevoren in elkaar heeft gezet! Natuurlijk kennen wij allemaal het moderne spreekwoord "als niets helpt, raadpleeg dan de handleiding".

Dat is des te meer waar wanneer wij de Bijbel lezen. Wij moeten leren van onze levenservaringen, en inzien dat we de sleutel tot beter (niet gemakkelijk!) begrip van de Bijbel binnen de Bijbel zelf moeten zoeken. Als we iets tegenkomen dat we niet begrijpen, zoeken wij gewoonlijk niet ver genoeg in het boek zelf.

Een grondprincipe om de Bijbel meer effectief te lezen ligt in dit eenvoudige feit:

**Uw vragen over wat de Bijbel leert
worden in de Bijbel zelf beantwoord.**

Wij realiseren ons dat dit net zo iets lijkt als: "wie ligt er begraven in het graf van Jan?" Toch is, voor ons mensen, de voor de hand liggende oplossing vaak de laatste waar wij aan denken. Maar "lees eerst de handleiding" is de voor de hand liggende oplossing voor bijna alles wat wij in het leven ondernemen.

De antwoorden zijn zowel dichtbij te vinden als ver weg

→ Kijk eerst in hetzelfde hoofdstuk of de omringende hoofdstukken:

De uitleg van de Here Jezus van de gelijkenis van de zaaier

Matteüs 13: 3 - 8 vgl. Matteüs 13: 18 - 23

(Let op dat dit niet meteen achter elkaar staat)

Het droombeeld van Nebukadnessar

Daniël 2: 31 - 45

Let op dat Daniël verwacht dat de droom door God geopenbaard zou worden.

vers 16 "Daniël ging naar de koning en vroeg hem respijt, opdat hij hem zijn droom zou kunnen verklaren"

En dat hij ook erkent dat het God is die hem heeft geopenbaard:

vers 22 "Hij onthult diepe, verborgen dingen"

➔ Kijk in de andere boeken van de Bijbel (vergelijk vooral het Nieuwe Testament met het Oude Testament).

Het was een engel die met Mozes sprak bij de brandende braamstruik. Vergelijk Exodus 3: 4 met Handelingen 7: 30 - 31.

Waarom zei Jezus "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?" Vergelijk Matteüs 27: 46 met Psalm 22.

Doen

- Zoek altijd eerst in de Bijbel om antwoorden op uw vragen te vinden.
- Bedenk dat de hele Bijbel van belang is om de antwoorden op uw vragen te vinden.
- Schrijf uw vragen op (het kan een tijdje duren voordat u het antwoord vindt).

Niet doen

- Te snel antwoorden op uw vragen verwachten.
- De verzen niet in hun verband lezen, en zo conclusies trekken.
- Alleen favoriete passages lezen.

Studie 4

Overzicht van de boeken van de Bijbel (1)

De lijst van de zogenaamde canonieke boeken, “de Canon”, is de lijst van boeken die zijn aanvaard als Heilige Schrift. De Bijbel is verdeeld in twee Testamenten, het Oude en het Nieuwe. De inhoudsopgave van de Bijbel ziet er gewoonlijk als volgt uit:

Het Oude Testament

Genesis	2 Kronieken	Daniël
Exodus	Ezra	Hosea
Leviticus	Nehemia	Joël
Numeri	Ester	Amos
Deuteronomium	Job	Obadja
Jozua	Psalmen	Jona
Rechters (Richteren)	Spreuken	Micha
Ruth	Prediker	Nahum
1 Samuel	Hooglied	Habakuk
2 Samuel	Jesaja	Zefanja
1 Koningen	Jeremia	Haggai
2 Koningen	Klaagliederen	Zacharia
1 Kronieken	Ezechiël	Maleachi

Het Nieuwe Testament

Matteüs	Efeziërs	Hebreeën
Marcus	Filippenzen	Jakobus
Lucas	Kolossenzen	1 Petrus
Johannes	1 Tessalonicenzen	2 Petrus
Handelingen der Apostelen	2 Tessalonicenzen	1 Johannes
Romeinen	1 Timoteüs	2 Johannes
1 Korintiërs	2 Timoteüs	3 Johannes
2 Korintiërs	Titus	Judas
Galaten	Filemon	Openbaring

Het Oude Testament

Het Oude Testament vormt de “Schriften” van de Israëlieten (door hen de Tenach genoemd). Zij delen die anders in dan wij, maar het zijn dezelfde boeken:

De Wet (5 boeken):

Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium

De Profeten (8 boeken):

1. De vroege profeten (4 boeken)

Jozua, Richteren, Samuel, Koningen

2. De late profeten (4 boeken):

De grote profeten (3 boeken)

Jesaja, Jeremia, Ezechiël

De kleine profeten (1 boek): De Twaalf:

Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Zefanja, Haggai, Zacharia, Maleachi

De Geschriften (11 boeken):

1. De poëtische boeken (3 boeken) Psalmen, Spreuken, Job

2. De vijf rollen (5 boeken)

Hooglied, Ruth, Klaagliederen, Prediker, Esther

3. De historische boeken (3 boeken)

Daniël, Ezra-Nehemia, Kronieken

Apocriefe boeken

Het Griekse woord apocrief betekent “verborgen”, van duistere oorsprong, niet als echt erkend. De Apocriefe boeken maakten geen deel uit van de Hebreeuwse Schriften. Zij werden opgenomen in de Griekse vertaling van het Oude Testament (de Septuaginta), die omstreeks de 2^e eeuw v. Chr. gemaakt is voor de Griekssprekende Joden buiten Palestina. Zij werden later door Hiëronymus opgenomen in de Latijnse Bijbel. Protestanten erkennen ze niet als deel van de lijst van geïnspireerde boeken die nu de Bijbel vormt. De Katholieke kerk heeft ze wel in haar Bijbel opgenomen, en noemt ze deuterocanoniek (“volgens de tweede canon”). Wij zullen ze in dit seminar niet behandelen. Algemeen wordt aanvaard dat deze boeken zijn geschreven tussen 200 en 50 voor Christus. In Bijbels waarin ze wel opgenomen zijn, kunt u ze vaak tussen het Oude en het Nieuwe Testament vinden, maar in katholieke Bijbels staan ze tussen de oudtestamentische boeken.

De Apocriefe boeken bestaan uit 10-13 boeken of boekdelen. Dit zijn:

Tobit
Judith
Toevoegingen aan het boek Ester
1&2 Makkabeeën
Wijsheid (van Salomo)
Ecclesiasticus, of de Wijsheid van Jezus Sirach
Baruch
De brief van Jeremia
Toevoegingen aan het boek Daniël

Soms vindt men ook nog:
Het Gebed van Manasse
3 & 4 Ezra

In zes delen geven we een overzicht van de boeken van de Bijbel.

Dit overzicht van de Bijbelstudies zullen wij geven door de boeken van het Oude Testament zo veel mogelijk in chronologische volgorde te behandelen, gebaseerd op de historische geschiedenis die in de Bijbel is weergegeven. De boeken van het Nieuwe Testament behandelen we in dezelfde (niet-chronologische) volgorde als waarin ze voorkomen in de Bijbel.

Studie overzicht

Studie 1 — Overzicht van de Bijbel

- a. Achtergrond/structuur/chronologie
- b. Genesis

Studie 2 — Van Exodus tot David

- a. Van uittocht tot het beloofde land
  - Job
  - Exodus
  - Leviticus
  - Numeri
  - Deuteronomium
  - Jozua
- b. De tijd van de richters
  - Rechters (Richteren)
  - Ruth

- c. Saul en David
  - 1 & 2 Samuel
  - Psalmen

Studie 3 — Van Salomo tot de ballingschap van het noordelijke rijk

- a. De regering van Salomo
  - 1 & 2 Koningen
  - 1 & 2 Kronieken
  - Spreuken
  - Prediker
  - Hooglied
- b. Het noordelijke koninkrijk (Israël)
  - Amos
  - Hosea
- c. Het zuidelijke koninkrijk (Juda)
  - Jesaja
  - Micha
  - Joël
- d. De naties
  - Jona
  - Nahum

Studie 4 — Van de ballingschap van het zuidelijke rijk tot Christus

- a. Voor de ballingschap
  - Jeremia
  - Zefanja
  - Habakuk
  - Klaagliederen
- b. Tijdens de 50 jaren in ballingschap
  - Daniël
  - Ezechiël
  - Obadja

c. Na de ballingschap

Ezra
Nehemia
Esther
Haggai
Zacharia
Maleachi

Studie 5 — Het Nieuwe Testament—Deel 1

a. De Evangelieën

Matteüs
Marcus
Lucas
Johannes

b. De Handelingen der Apostelen

c. Brieven van Paulus aan gemeenten

Romeinen
1 & 2 Korintiërs
Galaten
Efeziërs
Filippenzen
Kolossenzen
1 & 2 Tessalonicenzen

Studie 6 — Het Nieuwe Testament—Deel 2

a. De persoonlijke brieven van Paulus

1 & 2 Timoteüs
Titus
Filemon

b. De algemene brieven

Hebreeën
Jakobus
1 & 2 Petrus
1, 2 & 3 Johannes
Judas

c. Het profetische boek Openbaring

Genesis

Het belangrijkste boek van de Bijbel.

Dit is het begin, het fundament, van de Bijbel, waar alles wat volgt op gebouwd is. Alles wat ons geopenbaard wordt in de andere boeken van de Bijbel is gebaseerd op het boek Genesis. Het is het eerste boek van de 'Pentateuch', een benaming voor de eerste vijf boeken van het Oude Testament. De naam Genesis betekent „oorsprong of bron”.

Genesis aan het begin van de Schrift en Openbaring aan het eind staan als de twee pijlers van Gods openbaring aan de mens; het eerste zegt hoe het allemaal begonnen is, en het tweede laat op symbolische wijze zien hoe het allemaal gaat aflopen. In Genesis zien we het begin van alles dat we in Openbaring vinden als de voleinding van Gods plan met de wereld.

Bij voorbeeld:

- Genesis spreekt van de natuurlijke schepping (Genesis 1)
Openbaring spreekt van een geestelijke schepping (Openbaring 3: 14).
- In Genesis treedt de slang vrijelijk op (Genesis 3: 1-5).
In Openbaring wordt de slang gebonden (Openbaring 20: 2).
- In Genesis wordt een vloek opgelegd (Genesis 3: 17).
In Openbaring wordt die weggenomen (Openbaring 22: 3).
- In Genesis verschijnen het verdriet en de dood ten tonele (Genesis 3: 16-19)
In Openbaring worden ze weggenomen (Openbaring 21: 4)
- In Genesis wordt het (oorspronkelijke) paradijs voor de mens gesloten (Genesis 3: 23)
In Openbaring wordt een nieuw paradijs voor hem geopend (Openbaring 21: 25)
- In Genesis wordt de toegang tot de boom des levens afgesloten (Genesis 3: 24).
In Openbaring wordt de toegang weer geopend (Openbaring 2: 7)

Genesis bestaat eigenlijk uit twee delen:

GESCHIEDENIS VAN DE SCHEPPING EN DE OERTIJD hoofdstuk 1 t/m 11

GESCHIEDENIS VAN DE AARTSVADERS hoofdstuk 12 t/m 50

Het eerste deel vertelt ons van vier opmerkelijke gebeurtenissen:

1. De schepping
2. De zondeval
3. De zondvloed
4. De spraakverwarring (De toren van Babel)

De geschiedenis van de aartsvaders gaat over vier opmerkelijke individuen:

1. Abraham
2. Isaak
3. Jakob
4. Jozef

Wanneer we meer in detail kijken, krijgen we de volgende indeling:

De oertijd - Genesis 1 – 11

1. De schepping	<i>Genesis 1: 1 - 2: 4</i>
2. De eerste mensen	<i>Genesis 2: 5 - 6: 4</i>
3. Noach en de zondvloed	<i>Genesis 6: 5 - 9: eind</i>
4. De mensheid na de zondvloed	<i>Genesis 10 - 11</i>

De aartsvaders - Genesis 11 – 50

5. Abraham	<i>Genesis 12 - 25: 11</i>
6. 1 ^e Intermezzo: De nakomelingen van Ismaël	<i>Genesis 25: 12 - 17</i>
7. Isaak	<i>Genesis 25: 18 - 27: 40</i>
8. Jakob (1)	<i>Genesis 27: 41 - 35: eind</i>
9. 2 ^e Intermezzo: De nakomelingen van Esau	<i>Genesis 36</i>
10. Jozef (1)	<i>Genesis 37, 39 - 45</i>
11. Juda	<i>Genesis 38</i>
12. Jakob (2)	<i>Genesis 46 - 49</i>
13. Jozef (2)	<i>Genesis 50</i>

Ga nu voor uzelf eens na hoeveel hoofdstukken of verzen er aan elk van deze onderwerpen zijn besteed, en vraag u dan af wat dat betekent voor het verhaal. Waarop ligt hier kennelijk nadruk? En wat vertellen ons die delen waar juist maar weinig tekst aan is besteed?

Verdere punten uit Genesis om over na te denken

1. Bijbelse bedoeling van het scheppingsverhaal
Genesis 1: 1 - 2: 4
Kijk naar: Jesaja 45:1-12 en Openbaring 4:11
2. De eerste belofte van God aan de mens.
Genesis 3: 15
3. Gods roeping van Abram.
Genesis 12: 1
4. Gods verbond met Abram/Abraham.
Genesis hoofdstukken 12, 13, 15, 22
5. Hoe Israël in Egypte kwam.
Genesis hoofdstukken 15, 37 - 50

Studie 5

Waarom de Bijbel moeilijk te lezen is

Als u vindt dat de Bijbel moeilijk is om te lezen dan komt dat waarschijnlijk omdat dat inderdaad zo is! Maar wanneer we dat accepteren, en erkennen dat God daar een doel mee heeft, dan verandert de frustratie in een uitdaging. Miljoenen lezers maken de wekelijkse kruiswoordpuzzel of de sudoku in hun krant. Maar hoeveel nemen er de tijd om de kleine puzzels van de Schrift op te lossen?

Denk altijd hieraan:

*“Het is Gods eer een zaak te verbergen, maar
der koningen eer een zaak uit te vorsen” Spreuken 25: 2 (NBG’51)*

Waarom sprak Jezus in gelijkenissen?

De discipelen hebben Hem dit gevraagd in Matteüs 13: 10.

Zijn antwoord maakt duidelijk dat er sprake is van een scheidingsproces. *“Omdat het u gegeven is ... hun is dat niet gegeven”* (NBG’51) En als u zich afvraagt of dit wel of niet eerlijk is, kijk dan eens naar het commentaar van Paulus in Romeinen 9: 18 – 21.

Aan wie is de waarheid geopenbaard?

1. Aan “eenvoudige mensen”.
Matteus 11: 25 – 26
2. Zeker niet aan wie denkt dat hij “wijs of verstandig” is.
Zie ook: 1 Korintiërs 1: 17 - 31

Hoe krijg je begrip van deze dingen?

1. Door er tijd en energie in te steken.

Sociale stand of financiële positie geeft niemand een voordeel boven een ander. Begrip vereist een inkoop “zonder geld.”

Jesaja 55: 1,3

Spreuken 23:23

2. Langzaam!

God openbaarde nooit alles tegelijk en heeft altijd een langzame methode toegepast om een doel te bereiken.

Hebreeën 1: 1

Exodus 23: 29.

Begrip is beloofd aan al wie ernstig zoeken.

Wij moeten er in geloof om vragen (in gebed), maar begrip komt altijd als wij geduldig genoeg zijn om daar op te wachten.

Matteüs 7: 7-8

Jakobus 1: 5-6

U kunt de Bijbel niet “snellezen”

Studie 6

Waarom twee testamenten?

Wat is (in de Bijbel) een testament?

De inhoudsopgave van de Bijbel toont aan dat de Bijbel is opgedeeld in twee gedeelten: het Oude Testament en het Nieuwe Testament.

Het woord "testament" betekent hier eigenlijk verbond, dat is een overeenkomst, een wederzijdse belofte of een verbintenis tussen twee partijen.

De leer van de Bijbel is gebaseerd op verbonden die God, met een belofte, is aangegaan met gelovige mensen in vroegere tijden.

Het leert ons dat ...

"Christus (gekomen is)... om de beloften, aan de aartsvaders te vervullen ... (en) om de heidenen in staat te stellen God te loven om zijn barmhartigheid."
Romeinen 15: 8-9

En opnieuw ...

"Hiermee zijn ons kostbare, rijke beloften gedaan, opdat u zou ontkomen aan het verderf dat de wereld beheerst als gevolg van de begeerte, en opdat u deel zou krijgen aan de goddelijke natuur."
2 Petrus 1: 4

Waarom het Nieuwe Testament tegenover het Oude Testament?

De Here Jezus Christus wordt aangeduid als middelaar van een *nieuw* verbond — Hebreëën 9: 15.

De gebeurtenissen rondom het leven van de Here Jezus Christus zorgen voor een natuurlijke tweedeling van de Openbaring. Toch moeten we beseffen dat de indeling van de Bijbel in een Oude en een Nieuwe Testament is gemaakt door mensen.

De *gehele* Bijbel is de openbaring van God, en is één volledig en één ondeelbaar boek. Sommigen menen dat het Oude Testament achterhaald is sinds, bijna 2000 jaar geleden, Christus verscheen, maar dat is niet zo.

Het Nieuwe Testament verwijst de lezer voortdurend terug naar het Oude.

Christus heeft Zijn ongelovige toehoorders in Zijn prediking beschuldigd: *“U bestudeert de Schriften ... Welnu, de Schriften getuigen over mij, maar bij mij wilt u niet komen om leven te ontvangen.”* (Johannes 5: 39-40) Hij bedoelde uiteraard de Joodse Schriften, dus ons Oude Testament.

Hij wendde Zich tot die Schriften om de dingen over Zichzelf uit te leggen. *“Daarna verklaarde hij hun wat er in al de Schriften over hem geschreven stond, en hij begon bij Mozes en de Profeten.”* (Lucas 24: 27).

Wij kunnen de Bijbel nooit goed begrijpen wanneer wij het Oude Testament verwaarlozen. Het evangelie zelf is gebaseerd op een Oudtestamentische belofte: *“(De Schrift) ... heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd: In u zullen alle volken gezegend worden”* (Galaten 3: 8, NBG'51). Het Oude Testament bevat veel profetie, die pas na Christus is vervuld, of pas nu, in onze tijd, vervuld zal worden.

Denk als illustratie hiervan aan de volgende beloften of verbonden door God gegeven of aangegaan in het Oude Testament.

1. Gods belofte in de hof van Eden na de zonde van Adam en Eva — *Genesis 3: 15.*
2. Gods beloften aan Abraham, Isaak en Jakob — de “aartsvaders”
3. Gods belofte aan David — *2 Samuel 7: 12-17.*
4. Gods beloften van het Koninkrijk aan de profeten — *Jesaja 9: 6-7.*

Het getuigenis van de engel in het Nieuwe Testament in Lucas 1: 31 - 33:

- v. 31 heeft betrekking op “het nageslacht van de vrouw” dat aan Adam en Eva was beloofd
- v. 32 heeft betrekking op de belofte aan David van de “grote zoon”, voor wie God een vader zou zijn
- v. 33a heeft betrekking op “het nageslacht” dat aan Abraham werd beloofd,
- v. 33b heeft betrekking op de beloften aan de profeten over het “koninkrijk” van de Messias.

Let ook op de lofzang van Zacharias in Lucas 1: 67 - 79.

Nog een voorbeeld van hoe Gods beloften de twee Testamenten overspannen, vinden wij in de brief van Paulus aan de Galaten.

Lees: Galaten 3: 8 - 9 — Abraham, Christus, de gelovigen.

Gods Beloften zijn nog niet vervuld. Dit blijkt duidelijk in de gehele profetie van Jeremia.

Lees: Jeremia 31: 31 - 34.

Studie 7

De rol van profetie

Het dubbele doel van profetie:

Velen denken bij 'profetie' uitsluitend aan voorspellingen van de toekomst. Maar een profeet is ieder die door God is gezonden en die namens Hem spreekt. Het bijbelse woord profetie beschrijft daarom elke uitspraak die namens God wordt gedaan, ook die welke betrekking hebben op de situatie van dat moment. Bijbelse profetie heeft twee doelen:

Aanmoedigen

Profetie heeft, volgens 1 Korintiërs 14, van doen met stichten (opbouwen), vermanen (NBV: troosten) en bemoedigen (14:3,4), met overtuiging en bekering (14:24, 25), en met onderricht (14:31). (Zie ook 2 Petrus 3:1-3, "...u tot een helder inzicht brengen").

Aankondigen

Ook dient de profetie als waarschuwing voor de mens dat hij tekort schiet en tot bekering moet komen en heil door Gods hand nodig heeft, terwijl het de zekerheid van Gods plan bevestigt. (bijvoorbeeld: Hebrëeën 11: 7) Soms kan dat betekenen dat God de gelovigen van te voren op de hoogte brengt van wat hen aan verdrukking te wachten staat, of welk oordeel Hij over de afvalligen zal brengen wanneer zij zich niet bekeren.

MAAR LET OP: Profetie is nooit bedoeld om ijdele nieuwsgierigheid over toekomstige gebeurtenissen te bevredigen. Profetie is altijd bedoeld om gelovigen te helpen in geloof te handelen, eerbiedig te zijn, en te doen wat nodig is om voor de behoudenis van henzelf en hun huisgenoten.

'Gebruiksaanwijzing' voor het begrijpen van profetie:

1. Analyseer de tekst op grond van de historische situatie, het verband, en de letterlijke betekenis.

2. Let er op naar wie of wat de tekst precies verwijst. Stel vast of de profetie gaat over aanmoedigen of over aankondigen. Gaat het dus over vertroosting, vermaning, of opbouw, of zegt het wat er gaat gebeuren?
3. Maak onderscheid tussen direct en symbolisch taalgebruik (!).
4. Bedenk dat de uiteindelijke openbaring van God in Christus alle voorafgaande openbaringen verklaart, maar dat latere openbaringen nooit in strijd kunnen zijn met eerdere.
5. Houdt voor ogen dat sommige beeldspraak over toekomstige gebeurtenissen moeilijk uit te leggen is. Om zulke beeldspraak goed te kunnen interpreteren moeten wij altijd strak de grondprincipes volgen. De beeldspraak moet ook voor de oorspronkelijke lezers zinvol en begrijpelijk zijn geweest.

Voorbeeld van een vervulde profetie— Daniël 2

Profetie van het beeld van Nebukadnezar.

het hoofd van goud	= Babylonië.
de borst en armen van zilver	= Medo-Perzië.
de buik en lendenen van koper	= Griekenland.
de benen van ijzer	= Rome.

Een waarschuwing tegen valse profeten.

In 2 Timoteüs 4: 3-4 is voor ons opgeschreven ...

“Want er komt een tijd dat de mensen de heilzame leer niet meer verdragen, maar leraren om zich heen verzamelen die aan hun verlangens tegemoetkomen en hen naar de mond praten. Ze zullen niet meer naar de waarheid luisteren, maar naar verzinsels.”

Zie ook: Deuteronomium 13: 1-5, 18: 20-22; Jeremia 14:14; 1 Timoteüs 4:1; 2 Petrus 2: 1-3.

Enkele bekende profeten:

Mozes	Natan	Jesaja	Christus
Elia	Jeremia	Ezechiël	Daniël

Studie 8

Enkele tips bij het lezen

Waarom het zo belangrijk is om de Bijbel te lezen wordt ons verteld in 2 Timoteüs 3: 15-17.

Elke schrifttekst is door God geïnspireerd ...

Die kan je wijsheid geven, zodat je wordt gered.

En kan gebruikt worden om...

- onderricht te geven
- dwalingen en fouten te weerleggen
- op te voeden tot een deugdzzaam leven,

“zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust.”

Basis principe

Voedt je dagelijks met het Woord Gods.

Wij bevelen u aan Gods Woord regelmatig in te nemen: dagelijks 15 tot 20 minuten. In Handelingen wordt van de mensen uit Berea gezegd: *“(zij) waren welwillender dan die in Tessalonica, want ze luisterden vol belangstelling naar de verkondiging van het evangelie en bestudeerden dagelijks de Schriften om te zien of het inderdaad waar was wat er werd gezegd.”* (Handelingen 17: 11). Er zijn veel verschillende Bijbelroosters beschikbaar. Eén zo'n rooster is zo samengesteld dat het iemand in de loop van een jaar door de hele Bijbel heenvoert, door dagelijks drie 'porties' te lezen. Door dagelijks twee lezingen uit het Oude Testament en één uit het Nieuwe te doen, heeft u aan het eind van het jaar het Oude Testament één keer en het Nieuwe Testament twee keer gelezen. Dit Bijbelrooster is bij ons verkrijgbaar. Maar voor beginnende Bijbellezers is er ook een wat simpeler rooster.

Een goed voorbeeld voor ons is het dagelijks ochtend- en avondoffer van de Israëlieten. Zij moesten elke dag beginnen en eindigen met gebed en meditatie (Exodus 29: 38-46).

Tip 1: Voorbereiding

De tijd nemen

Een vertaling kiezen

Gemakkelijk zitten

Hoe moeten wij het lezen van de Bijbel benaderen?

Als we baat willen hebben bij het bestuderen van de Bijbel, moeten we beginnen met een goede instelling. Wij moeten open staan voor nieuwe ideeën. Als wij alle ideeën benaderen met een mentaliteit die lijkt op een “zwaarbewapend fort”, met het gevoel dat het onze voornaamste taak is de vestingmuren van het Christendom te verdedigen, dan geven we onszelf weinig ruimte om te groeien.

De Bijbel is een sterk boek dat in de loop van zijn geschiedenis al heel veel aanvallen heeft weten af te slaan. Net als bij alle andere studierichtingen bouwen onderzoekers voort op het werk van vroegere onderzoekers, dat zij steeds weer nagaan. Wij moeten niet bang te zijn om ideeën die nieuw voor ons zijn te onderzoeken en de waarde daarvan te bepalen in het licht van de totale leer van de Bijbel.

Wij moeten de bereidwilligheid hebben om alles dat wij leren, te overdenken en om na te gaan hoe wij dat kunnen toepassen in ons eigen leven. En daarbij doen we er goed aan onze ideeën en interpretaties te delen met andere Bijbellezers, daarover te discussiëren en de waarde ervan te bepalen. Wij kunnen van elkaar leren.

Bijbelstudie stelt je op de proef. Maar het is ook opbeurend en het kan je leven veranderen. Bijbelstudie kan ons verrijken op een manier waarop geen enkele andere studie dat kan. Je ervaart een nieuwe vreugde wanneer je leert je eigen inzichten te vormen op basis van onwankelbare principes. Dan wordt de Bijbel steeds levendiger en krachtiger in je leven. Bedenk dat het de bedoeling is dat u dit bijzondere boek begrijpt, en daarin God ontmoet.

Tip 2: Leren lezen

Hardop lezen

Luisteren naar weerklanken

Vragen aan jezelf stellen

(Deuteronomium 11:18-19; Jozua 1:8)

Basisprincipes bij het lezen van de Bijbel.

1. Bestudeer elke passage binnen zijn tekstuele verband. Dat tekstuele verband betekent zowel de directe omgeving (de verzen eromheen) als de relatie tot het hele boek.
2. Erken dat de sociale, historische en culturele omgeving van een verhaal in de Bijbel anders is dan die van nu, en probeer dat verhaal dan te begrijpen in het licht van die verschillen.
3. Vertalingen geven vaak de opvatting van de vertaler weer. Daarom is het nuttig om bij het bestuderen van een cruciale tekst, verschillende vertalingen of versies te vergelijken, om zo uit te zoeken wat de meest waarschijnlijke betekenis van een woord of uitdrukking is.
4. Probeer elke tekst te interpreteren in het licht van wat de schrijver van die tekst elders heeft geschreven.
5. Interpreteer de Bijbel in zijn geheel. Dat wil zeggen, interpreteer de Bijbel in het licht van de gehele boodschap van de Bijbel.

Tip 3: Als u iets niet begrijpt

Wees geduldig (Jesaja 55:9; Spreuken 25:2)

Gebruik andere vertalingen

Gebruik hulpmiddelen

Zoek naar ervaren Bijbellezers

Vragen om over na te denken bij het lezen:

1. Wat is het hoofdonderwerp?
2. Wie zijn de voornaamste figuren?
3. Wat heeft het te zeggen over God?
4. Wat heeft het te zeggen over Christus?
5. Wat is de sleuteltekst of het belangrijkste vers?
6. Wat is de centrale les?
7. Wat zijn de voornaamste beloften?
8. Wat zijn de voornaamste geboden/instructies?
9. Lees ik hier over een fout die ik zelf moet vermijden?
10. Lees ik hier over een voorbeeld dat ik kan volgen?
11. Welke les in dit hoofdstuk heb ik het meest nodig om nu in mijn leven toe te passen?
12. Zijn er tekstverwijzingen die ik kan gebruiken om duidelijkheid te krijgen over het thema van de tekst?
13. Zijn er sleutelwoorden of -zinsdelen? Komen die ook voor in andere delen van hetzelfde boek? Of in andere boeken?
14. Zijn er woorden waarvan ik de betekenis zou moeten opzoeken?

Studie 9

Overzicht van de boeken van de Bijbel (2)

Job

Auteur — Onbekend

Globale tijd — Mogelijk rond 1.500 v.Chr.

Samenvatting — Job is waarschijnlijk het eerste poëtische boek van het Oude Testament. Het beschrijft het zieleleed van een rechtvaardig man als zijn drie vrienden proberen de oorzaak te verklaren van het onheil dat Job is overkomen en dat hem heeft beroofd van zijn rijkdom, familie en gezondheid. In de dialoog tussen Job en zijn vrienden geeft ieder zijn mening over de oorzaken van zulke moeilijkheden. De les van het boek Job is dat de 'beloning' voor rechtvaardigheid niet altijd in dit leven komt, maar soms pas daarna. Dat is het inzicht dat Job al redenerende verwerft, maar dat zijn drie vrienden weigeren in te zien.

Jobs tegenspoed — hoofdstuk 1: 1 - 2: 13

1. Beschrijving van Job — hoofdstuk 1: 1–5
2. Jobs tegenspoed — hoofdstuk 1: 6 - 2: 10
3. Komst van Jobs drie vrienden — hoofdstuk 2: 11 - 13

Debatten tussen Job en zijn drie vrienden — hoofdstuk 3–31

1. Eerste debatcyclus—hoofdstuk 3 - 14
2. Tweede debatcyclus—hoofdstuk 15 - 21
3. Derde debatcyclus—hoofdstuk 22 - 25

Jobs laatste betoog — hoofdstuk 26 - 31

De rede van Elihu — hoofdstuk 32 - 37

Jobs herstel — hoofdstuk 38 - 42

1. Gods eerste uitdaging aan Job — hoofdstuk 38 - 39
2. Gods tweede uitdaging aan Job — hoofdstuk 40 - 41
3. Job nederigheid en herstel — hoofdstuk 42

Exodus

Auteur — Mozes

Globale tijd — ca. 1.600 – 1.400 v.Chr.

Samenvatting — De titel “Exodus” betekent “uittocht”. Het vertelt van de grote groei van het volk tijdens hun slavernij in Egypte. Het introduceert Mozes en beschrijft de plagen die God over Egypte bracht om zijn volk te bevrijden uit hun slavernij. Vervolgens beschrijft het de uittocht zelf, gevolgd door de verkondiging van het verbond van de Wet te Sinai. En het boek eindigt met een beschrijving de constructie van de tabernakel en de eredienst daaromheen. Dit is het tweede boek van de Pentateuch, de eerste vijf boeken van het Oude Testament.

De bevrijding van Israël — hoofdstuk 1: 1 - 18: 27

1. Inleiding — hoofdstuk 1: 1 – 7
2. Slavernij in Egypte — hoofdstuk 1: 8 – eind
3. Geboorte en opleiding van de verlosser — hoofdstuk 2 - 4
4. Mozes tot Farao gezonden — hoofdstuk 5 - 7: 13
5. Gods plagen over het land Egypte — hoofdstuk 7: 14 - 10: eind
6. Het Pascha en de 10^e plaag — hoofdstuk 11-12
7. De uittocht van het volk – hoofdstuk 13-15
8. Israël in de woestijn — hoofdstuk 16 - 18

Israël te Sinai — hoofdstuk 19 - 40

1. Verbondssluiting – hoofdstuk 19-24
2. Voorschriften voor de eredienst — hoofdstuk 25 - 31
3. Het verbond gebroken en hersteld — hoofdstuk 32 - 34
4. Voorwerpen voor de eredienst — hoofdstuk 35 - 39
5. Oprichting en inwijding van de tabernakel— hoofdstuk 40

Leviticus

Auteur — Mozes

Globale tijd — ca. 1.450 v.Chr.

Samenvatting — Het derde boek van de Pentateuch is genoemd naar één van de twaalf zonen van Jakob, Levi, wiens nakomelingen door God werden aangewezen om op te treden als dienaren voor de eredienst. Het boek omvat de Joodse wetten betreffende de eredienst, zowel voor de individuele Israëliet als voor het volk als geheel, inclusief de Grote Verzoendag en de offers. Het bevat wetten voor reinheid, zeden, ethiek en hygiëne die voor Israël van dagelijkse betekenis zouden zijn.

Dieroffers werden ingesteld als verzoening voor zowel individuele als nationale zonden.

Toetreding: Offers als basis van de relatie met God — hoofdstuk 1 - 17

1. De offers (verzoening) — hoofdstuk 1 - 7
2. Het priesterschap (bemiddeling) — hoofdstuk 8 - 10
3. Het volk (reiniging) — hoofdstuk 11 - 16
4. Het altaar (de ontmoetingsplaats)—hoofdstuk 17

Levenswandel: De verplichtingen voortkomen uit de relatie met God — hoofdstuk 18 - 27

1. Voorschriften voor het volk — hoofdstuk 18 - 20
2. Voorschriften voor de priesters — hoofdstuk 21 - 22
3. Voorschriften voor de natie — hoofdstuk 23 - 24
4. Voorschriften voor het land — hoofdstuk 25
5. De relatie met God — hoofdstuk 26 – 27

Numeri

Auteur — Mozes

Globale tijd — ca. 1.450 – 1.400 v.Chr.

Samenvatting — Numeri is het vierde boek van de Pentateuch. Het is een historisch boek. De naam is afgeleid van het Griekse woord “Arithmoi”, dat telling betekent, omdat er twee volkstellingen in worden vermeld. De Hebreeuwse naam is “In de woestijn”, omdat het vertelt over de Israëlieten in de woestijn, na de uittocht uit Egypte. Vanwege een opstand, konden er van de volwassen mannen die uit Egypte waren bevrijd uiteindelijk maar twee het beloofde land Kanaän binnengaan. Het boek beslaat een tijdsperiode van 38 jaar, maar handelt voornamelijk over het begin en het eind daarvan.

Vorbereidingen in de woestijn — hoofdstuk 1 - 10: 10

1. De strijders geteld — hoofdstuk 1
2. De legering van de stammen — hoofdstuk 2
3. De dienst van de helpers — hoofdstuk 3 - 4
4. Het rein houden van de legerplaats — hoofdstuk 5
5. Toewijding aan God — hoofdstuk 6
6. Vrijwillige bijdragen aan God — hoofdstuk 7
7. God en Zijn volk—hoofdstuk 8 - 10: 10

Gebrek aan geloof, in de woestijn — hoofdstuk 10: 11 - 19: eind

1. Vertrek van Sinaï op bevel van God — hoofdstuk 10: 11 – eind
2. Geklaag en ontevredenheid — hoofdstuk 11 - 12
3. Gebrek aan geloof, God verworpen — hoofdstuk 13 - 14
4. Onderwijs aan de volgende generatie — hoofdstuk 15
5. Opstand tegen door God aangestelden — hoofdstuk 16 - 19

Rechtvaardiging in de woestijn — hoofdstuk 20 - 36

1. Het laatste jaar: van Kades tot Chorma — hoofdstuk 20 - 21: 3
2. Naar Moab via Ezeon-Geber — hoofdstuk 21: 4 - eind
3. Bileams vloek in een zegen veranderd — hoofdstuk 22 - 25
4. Vorbereidingen voor intocht in het land — hoofdstuk 26 - 36

Deuteronomium

Auteur — Mozes

Globale tijd — ca. 1.400 v.Chr.

Samenvatting — Dit boek is het laatste van de Pentateuch: de Griekse naam betekent “tweede wet”. Het bevat een herhaling van de wet in Leviticus, maar nu toegespitst op het wonen in het beloofde land. Deze herhaling werd gegeven in de velden van Moab, vlak voordat het volk Israël onder Jozua het beloofde land Kanaän binnentrok. Dit was de laatste toespraak van Mozes - kort voor zijn dood - tot het gehele volk. Er waren toen, buiten Mozes zelf, nog maar twee mannen over van de generatie die uitgetrokken was uit Egypte. Daarom was deze herhaling van de wet uiterst belangrijk voor het welzijn van de nieuwe generatie in een nieuwe situatie.

De eerste toespraak: Terugblik van Mozes — Israëls ongelof en Gods zorg voor hen — hoofdstuk 1 - 4: 43

1. Hun falen te Kades-Barnea — hoofdstuk 1
2. Achtendertig jaar omzwerving — hoofdstuk 2 - 3
3. Lessen uit het verleden ingeprent bij de nieuwe generatie — hoofdstuk 4: 1- 40
4. Aanwijzen van de vrijsteden — hoofdstuk 4: 41 - 43

De tweede toespraak: Overzicht — Wat de huidige generatie in acht moet nemen — hoofdstuk 4: 44 - 26: eind

1. Overzicht van Gods verbond — hoofdstuk 4: 44 - 5: eind
2. De eisen van het verbond — hoofdstuk 6 - 26

De derde toespraak: Waarschuwing — De zware verantwoordelijkheid van het volk — hoofdstuk 27 - 28

1. Een herdenkingsplechtigheid in het land — hoofdstuk 27
2. De zegeningen van de wet — hoofdstuk 28: 1 – 14
3. De vervloekingen van de wet — hoofdstuk 28: 15 - eind

De vierde toespraak: Verbond — De voorwaarden voor Israël om het land blijvend te bezitten — hoofdstuk 29 - 30

1. Met wie het verbond gesloten was — hoofdstuk 29: 1 – 15
2. De straf die volgt op overtreding van het verbond — hoofdstuk 29: 16 – eind
3. Gods barmhartigheid ondanks falen — hoofdstuk 30

De vijfde toespraak: Advies — Mozes' laatste raadgeving — hoofdstuk 31:1 - 23

De zesde toespraak: Onderricht — De geschreven wet bewaard als getuigenis — hoofdstuk 31: 24 - 29

De zevende toespraak: Het lied van Mozes — Een lied van getuigenis tegen Israël — hoofdstuk 31: 30 - 32: eind

1. Opnieuw Gods goedheid, en de dwaasheid van de mens — hoofdstuk 31: 30 – 32: 43
2. Vervolg op het lied — hoofdstuk 32: 44 - eind (vgl. Exodus 15)

De achtste toespraak: Zegen van Mozes — Toekomstige heerlijkheid van de twaalf stammen — hoofdstuk 33

1. Inleiding — hoofdstuk 33: 1 – 5
2. De zegeningen — hoofdstuk 33: 6 – 25
3. De bron en samenvatting van de zegeningen — hoofdstuk 33: 26 – eind

Het negende deel: Een „grafschrift” — Mozes' dood — God begraaft Zijn dienaar — hoofdstuk 34: 1 – 12

Jozua

Auteur — Jozua

Globale tijd — ca. 1400 - 1350 v.Chr.

Samenvatting — Jozua werd door God gekozen als Mozes' opvolger, om het volk in het beloofde land te brengen. Het boek schetst de verovering en bezetting van het beloofde land door Israël onder Jozua's militaire leiding. God bepaalt duidelijk dat alle inwoners van het land volkomen verdreven of vernietigd moeten worden om verzekerd te zijn van geestelijke reinheid en volledige toewijding aan God.

Intocht in het beloofde land — hoofdstuk 1: 1 - 5: 12

1. Gods opdracht aan Jozua — hoofdstuk 1: 1 – 9
2. Jozua mobiliseert het volk voor de overtocht over de Jordaan — hoofdstuk 1: 10 – eind
3. De missie van de verspieders — hoofdstuk 2
4. De overtocht over de Jordaan — hoofdstuk 3 - 4
5. Besnijdenis en Pascha te Gilgal — hoofdstuk 5: 1 - 12

Verovering van het beloofde land — hoofdstuk 5: 13 - 12: eind

1. Verschijning van de Gods legercommandan — hoofdstuk 5: 13 - 6: 5
2. Verovering van het centrale deel van het land — hoofdstuk 6: 6 - 8: 29
3. Bevestiging van het Verbond als de wet voor het volk — hoofdstuk 8: 30 – eind
4. Verovering van het zuiden — hoofdstuk 9 - 10
5. Verovering van het noorden — hoofdstuk 11: 1 – 15
6. Overzicht van de veroveringen — hoofdstuk 11: 16 – eind
7. Aanhangsel: lijst van de verslagen koningen — hoofdstuk 12

Verdeling van het beloofde land — hoofdstuk 13 - 22

1. Voorschriften voor de verdeling van het land — hoofdstuk 13: 1 – 7
2. Het gebied van de overjordaanse stammen — hoofdstuk 13:8 – eind
3. Het begin van de verdeling van Kanaän — hoofdstuk 14
4. Het gebied van de stam Juda — hoofdstuk 15

5. Het gebied van de stammen van Jozef — hoofdstuk 16 - 17
6. Het gebied van de zeven overige stammen
— hoofdstuk 18 - 19
7. Het erfdeel van Levi — hoofdstuk 20 - 21: 42
8. Samenvatting van de verovering en de verdeling
— hoofdstuk 21: 43 – eind
9. Aanhangsel: Terugkeer van de overjordaanse stammen
— hoofdstuk 22

De laatste woorden van Jozua — hoofdstuk 23: 1 - 24: 33

1. Afscheidsrede van Jozua tot de hoofden van het volk
— hoofdstuk 23
2. Verbondsvernieuwing te Sichem — hoofdstuk 24: 1 – 28
3. Aanhangsel: Dood van Jozua en het daaropvolgende gedrag van Israël — hoofdstuk 24: 29 - eind

Richteren

Auteur — Mogelijk Samuel

Globale tijd — ca. 1350 - 1100 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Rechters (Richteren), wat hier 'leiders' betekent, handelt over de tijd vanaf de dood van Jozua tot de oprichting van de monarchie onder Saul. In die tijd waren de zeden zeer slecht omdat de Israëlieten geneigd waren om de zedeloosheid van de inwoners van het land over te nemen. God heeft 'richters' aangesteld die de zaken en het volk van Israël moesten leiden en moesten rechtspreken. Het boek Rechters eindigt met ons voor te bereiden op het verlangen van het volk naar een aardse koning.

Inleiding — hoofdstuk 1: 1 - 36

1. Politieke achtergrond van het tijdperk van de richters — hoofdstuk 1
2. Godsdienstige achtergrond van het tijdperk van de richters — hoofdstuk 2: 1-5

Geschiedenis van de richters — hoofdstuk 2: 6 - 16: eind

1. Het lukte Israël niet om de oorspronkelijke bewoners van het land en de vijandige buurvolken te weerstaan — hoofdstuk 2: 6 - 3: 6
2. De verdrukkings en de redders van Israël — hoofdstuk 3: 7 - 16: eind

Wetteloosheid gedurende het tijdperk van de richters — hoofdstuk 17 - 21

1. Aanhangsel 1: Verwording van de leer — hoofdstuk 17 - 18
2. Aanhangsel 2: Verwording van de praktijk — hoofdstuk 19 - 21

Ruth

Auteur — Onbekend

Globale tijd — ca. 1250 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Ruth dateert uit de tijd van de richters. Het laat zien dat God in een tijd van nationaal verval en zedeloosheid een ‘overblijfsel’ in stand hield dat als kern van een toekomstig herstel zou dienen. Dit zou tot stand worden gebracht door een nakomeling van Ruth – David – uit wiens lijn de Messias zou stammen. Er wordt geen aanduiding gegeven van de auteur. Men neemt aan dat het boek na het tijdperk van de richters is geschreven en dat het de gewoonten uit die tijd beschrijft.

1. De onzelfzuchtige keus van Ruth — hoofdstuk 1
2. De betrouwbare dienst van Ruth — hoofdstuk 2
3. Haar deugdzame beroep op Boaz — hoofdstuk 3
4. Haar gezegende beloning — hoofdstuk 4

1 & 2 Samuel

Auteurs — Samuel, Natan en Gad

Globale tijd — ca. 1150 - 1000 v.Chr.

Samenvatting — In de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst werden de boeken van Samuel door de Hebreeuwse schriftgeleerden als één boek beschouwd. 1 Samuel is het eerste van twee historische boeken die de overgang van Israël beschrijven van een los verband van stammen tot een sterke en verenigde natie. Het beschrijft de zalving van Saul, de eerste koning van Israël, door een groot profeet, Samuel. Het vertelt over de neergang van Saul, en het voor zijn taak gereed maken van zijn opvolger David, een man naar Gods hart. Het tweede boek begint met Sauls dood en Davids troonsbestijging. Het overige stelt de regering van David te boek zowel wat betreft zijn buitenlandse veroveringen als de binnenlandse politieke intriges. Het eindigt met de zegening van Salomo door David.

1 SAMUEL (IN SOMMIGE OUDERE VERTALINGEN 1 KONINGEN)

Het leven van Samuel — hoofdstuk 1 - 7

1. De geboorte en jeugd van Samuel — hoofdstuk 1- 3
2. Het verlies en de terugkomst van de ark — hoofdstuk 4 - 6
3. De overwinning op de Filistijnen — hoofdstuk 7

Het leven van Saul — hoofdstuk 8 - 14

1. Israël vraagt om een koning — hoofdstuk 8
2. Sauls vroege jaren—hoofdstuk 9 - 12
3. De onafhankelijkheidsstrijd—hoofdstuk 13 - 14

Het vroege leven van David — hoofdstuk 15 - 31

1. Saul door God verworpen — hoofdstuk 15
2. David tot Koning gezalfd — hoofdstuk 16: 1 – 13
3. David aan het hof van Saul — hoofdstuk 16: 14 - 19: 17
4. David als vluchteling—hoofdstuk 19: 18 - 31: eind

2 SAMUEL (IN SOMMIGE OUDERE VERTALINGEN 2 KONINGEN)

Het leven van Koning David — hoofdstuk 1- 20

1. David, Koning te Hebron — hoofdstuk 1 - 4
2. David, Koning te Jeruzalem — hoofdstuk 5 - 8
3. David, zijn leven als Koning — hoofdstuk 9 - 20

De laatste dagen van David — hoofdstuk 21 - 24

1. Hongersnood — hoofdstuk 21: 1 – 14
2. Heldedaden — hoofdstuk 21: 15 – eind
3. Een Psalm van David — hoofdstuk 22
4. Davids 'testament' — hoofdstuk 23: 1 – 7
5. Davids helden — hoofdstuk 23: 8 – eind
6. Volkstelling en straf — hoofdstuk 24

De Psalmen

Auteurs — David en anderen

Globale tijd — ca. 1000 - 700 v.Chr.

Samenvatting — De Psalmen zijn verdeeld in vijf boeken, elk boek volgens zijn eigen indeling. De Psalmen zijn een vorm van Hebreeuwse poëzie, waarvan vele bestemd voor muzikale begeleiding. De inhoud van de Psalmen bevat Messiaanse profetie, lof aan God en visioenen van het komende Koninkrijk en de heerlijkheid daarvan. David wordt genoemd als auteur van ongeveer de helft van de Psalmen. Enkele anderen zijn verantwoordelijk voor nog eens vijftien Psalmen; de overige zijn anoniem.

Boek 1 Over de mens — Gods raad aan de mens.
Psalmen 1 - 41

Boek 2 Over Israël—Gods raad aan Israël.
Psalmen 42 - 72

Boek 3 Over het heiligdom en de wet
Psalmen 73 – 89

Boek 4 Over Israël en de volkeren van de aarde
Psalmen 90 – 106

Boek 5 Over God en Zijn Woord.
Psalmen 107 – 150

Studie 10

Terminologie (Deel 1)

Geloof — vertrouwen.

“Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.” Hebreëen 11: 1

Verzoening doen — bedekken, ontzondigen; ook: (met pek) bestrijken.

“Deze bepaling blijft voor jullie voor altijd van kracht: eenmaal per jaar moet voor de Israëlieten verzoening bewerkt worden voor al hun zonden. Mozes deed wat de HEER hem had opgedragen.” Leviticus 16: 34

“Maak jij nu een ark van pijnboomhout. Maak daar verschillende ruimten in, en bestrijk hem vanbinnen en vanbuiten met pek.”

Genesis 6: 14

Hel — graf, groeve, dodenrijk

“Banden van het dodenrijk hadden mij omgeven, valstrikken van de dood lagen op mijn weg.” *2 Samuel 22: 6 (NBG'51)*

SV: “Banden der hel ...”

HSV: “Banden van het graf ...”

HEER der heerscharen (Hebreeuws: Jahwe Sebaot)

Jahwe = “Hij die zijn zal”

Sebaot = “legers”

De ware naam van de enige ware God en dat wat uitgaat in Zijn naam: leger, oorlog, oorlogsvoering

“Jij daagt me uit met je zwaard en je lans en je kromzwaard, 'antwoordde David, 'maar ik daag jou uit in de naam van de HEER van de hemelse machten, de God van de gelederen van Israël, die jij hebt beschimpt.” *1 Samuel 17: 45*

Christus — “gezalfde”; in het Hebreeuws: *Messias*

*“Bent u de messias, (NBG’51: de Christus) de Zoon van de Gezegen-
de?”* *Marcus 14: 61*

Jezus — Griekse vorm van de Hebreeuwse naam Jozua die „Jahwe is verlos-
sing” betekent.

*“Ze zal een zoon baren. Geef hem de naam Jezus, want hij zal zijn volk
bevrijden van hun zonden.”* *Matteüs 1: 21*

Rechtvaardiging — wanneer God de mensen schuldvrij en acceptabel voor
Hem verklaart.

*“Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid
dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één en-
kel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken (NBG’51: ge-
rechtvaardigd) en daardoor zullen leven.”* *Romeinen 5: 18*

Doop — onderdompeling (in water).

*“We zijn door de doop in zijn dood met hem begraven om, zoals Chris-
tus door de macht van de Vader uit de dood is opgewekt, een nieuw
leven te leiden.”* *Romeinen 6: 4*

Heiliging — toewijding, afzondering of apart zetten voor toewijding aan
God.

*“... door God, de Vader, voorbestemd om, geheiligd door de Geest,
gehoorzaam te zijn aan Jezus Christus en met zijn bloed besprenkeld te
worden.”* *1 Petrus 1: 2*

Heilig—afgezonderd, toegewijd

*“Zeg tegen de gemeenschap van Israël: Wees heilig, want ik, de HEER,
jullie God, ben heilig.”* *Leviticus 19: 2*

Opstanding — opstaan uit de dood.

“Als wij delen in zijn dood, zullen wij ook delen in zijn opstanding.”
Romeinen 6: 5

Ziel — dat wat ademt; levend wezen, leven of schepsel dat ademt.

“En (God) schiep de grote zeemonsters en alle soorten levende wezens (SV: levende zielen) waarvan het water wemelt en krioelt, en ook alles wat vleugels heeft.” Genesis 1:21

“Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.” (SV: levende ziel) Genesis 2: 7

Onsterfelijk — onvergankelijk, niet aan de dood onderhevig, eeuwig.

“(God) alleen is onsterfelijk en hij woont in een ontoegankelijk licht; geen mens heeft hem ooit gezien of kan hem zien.” 1 Timoteüs 6: 16

Hosanna — betekent “o, verlos toch”.

“...namen zij palmtakken ... en riepen: Hosanna, gezegend Hij, die komt in de naam des Heren!” Johannes 12: 13

Evangelie — betekent „goed nieuws”

“Hij trok rond in heel Galilea; hij gaf er onderricht in de synagogen, verkondigde het goede nieuws (evangelie) van het koninkrijk.” Matteüs 4: 23

Chronologisch — de tijdsvolgorde waarin gebeurtenissen plaats vonden.

Symbool — in Bijbelse zin kan een symbool uit woorden bestaan en is dan een vorm van beeldtaal; maar het kan ook een voorwerp zijn zoals een offerdier. Symbolen worden zowel gebruikt om een begrip te verduidelijken als om aan te sporen tot nadenken. Zij worden ook gebruikt als een korte samenvatting van bepaalde begrippen.

Gelijkenis — een kort verhaal om een waarheid of morele les te leren. De meest bekende vorm van beeldtaal.

“Met zulke en andere gelijkenissen maakte hij hun het goede nieuws bekend, voorzover ze het konden begrijpen.” Marcus 4: 33

Studie 11

Hulpmiddelen bij studie (deel 1)

Concordanties en lexicons

Concordantie - een alfabetische lijst van de voornaamste woorden uit de Bijbel, met een opsomming van alle plaatsen (teksten) waar ze voorkomen met het betrokken stuk tekst.

Concordanties zijn onvermijdelijk verbonden met een bepaalde vertaling. Voor de nieuwste vertalingen worden er vrijwel geen concordanties meer gemaakt en ook de concordanties voor de oudere vertalingen worden nog maar weinig in papieren vorm gedrukt en uitgegeven. In plaats daarvan zien we steeds meer computerprogramma's met concordantie-functies en trouwens ook lexicons.

Lexicon - zoiets als een woordenboek; het is een alfabetische ordening van woorden in een van de Bijbelse talen met een meer uitgebreide uitleg van de verschillende betekenissen. Vereist vaak enige kennis van de betrokken taal.

Het gebruik van een concordantie

- Een concordantie is een hulp als je een vers probeert te vinden waarvan je je alleen een woord of een deel herinnert.
- Een concordantie kan ook behulpzaam zijn bij het bestuderen van het gebruik van een bepaald woord, omdat het je in staat stelt te dat te vergelijken met andere passages waar het in voorkomt. Sommige concordanties geven aan welk oorspronkelijk Hebreeuws of Grieks woord is gebruikt.

Traditionele concordanties:

- Trommius. Een uitgebreide concordantie op de Statenvertaling.
- Dee en Schoneveld - Concordantie op het Oude en Nieuwe Testament in de vertaling van het NBG. Een handzame maar beknopte concordantie.
- Gispen, Ridderbos en anderen - Concordantie op de Bijbel in de nieuwe vertaling van het NBG. Een uitgebreide concordantie.

- Ridderbos en van der Meer - Handwijzer op de grondtekst van de Bijbel. Een aanvulling op bovenstaande concordantie, gericht op het oorspronkelijk woordgebruik in de grondtalen.

Het gebruik van een lexicon

- Het voornaamste gebruik is om betekenissen van gebruikte woorden in de grondtekst op te zoeken.
- Het geeft inzicht hoe het betreffende woord nog meer gebruikt wordt.

Aanbevelingen:

Er bestaan helaas geen Nederlandstalige lexicons. Wie toch een gedrukte lexicon wil gebruiken zal moeten uitwijken naar een Engelse of Duitse uitgave.

Electronische concordanties en lexicons

Voor wie over een PC beschikt bestaan er computerversies van concordanties en lexicons. Gewoonlijk zijn deze op een of andere wijze gecombineerd. De concordantiefunctie maakt het mogelijk om, anders dan in een gedrukte concordantie, ook te kunnen zoeken op een combinatie van woorden in plaats van op een enkel woord. Als de concordantiefunctie is afgeleid van de Engelse Strong's Concordance, dan is elk woord genummerd en aan elk nummer is een lexiconfunctie gekoppeld. Deze functie is meestal alleen beschikbaar voor vertalingen die wat exacter zijn; in de praktijk betekent dat de Statenvertaling, de NBG '51 vertaling en de Herziene Statenvertaling

Aanbeveling:

- On-line Bijbel, Importantia Dordrecht
- Multimedia Bijbel, Medema Vaassen (beperkte mogelijkheden)
- De Bijbel in de computer, NBG (alleen concordantie functie)

Wanneer bijbelse woorden niet altijd hetzelfde betekenen

1. Genesis 6: 14 (NBG'51)

“Maak u een ark van goferhout; met vakken zult gij de ark maken en haar van binnen en van buiten met pek [03724] bestrijken [03722].”

De beide onderstreepte woorden zijn voorzien van hun „Strong’ nummer. Als we dat opzoeken in Strong's Lexicon, dan vinden we (vertaald):

03722 kaphar; een primaire wortel; bedekken (in het bijzonder met asfalt); fig. ergens voor boeten of iets goedmaken, tevredenstellen of annuleren: - sussen, verzoening doen, reinigen, vergeven, genadig zijn, tot bedaren brengen, excuseren, zuiveren, wegdoen.

03724 koper; van 03722; eig. een bedekking, dwz (lett) een dorp (als een bedekte plaats); (in het bijzonder) pek of asfalt (zoals gebruikt voor een deklaag), en de hennaplant (zoals gebruikt voor verven); fig. een losgeld: - omkoopsom, overnachtingsgeld, pek, losgeld, voldoening, som gelds, dorp.

Of wanneer woorden hetzelfde wordt uitgedrukt door verschillende woorden

Wanneer je vervolgens 'bedekken' opzoekt vindt je ook:

03680 kakah; (be)dekken, verbergen, (om)hullen

En wanneer je dan weer dat Strongnummer aanklikt, krijg je bijv. deze teksten:

"De heerlijkheid des HEREN rustte op de berg Sinai, en de wolk bedekte <03680> hem zes dagen lang; op de zevende dag riep Hij tot Mozes midden uit de wolk." Exodus 24:16, NBG'51

"Welzalig hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is [03680]." Psalm 32:1, NBG'51

Die eerste tekst vertelt ons dan dat God niet door zondige mensen ogen gezien mag worden, omdat die mens dan zou sterven. Maar de tweede vertelt ons dat God Davids zonde 'bedekt' heeft zodat die voor God niet langer 'zichtbaar' is. En dat sluit dan weer aan bij 03722, verzoening doen.

Wanneer Nederlandse woorden niet altijd hetzelfde betekenen

2. Johannes 21:15-17 (NBG'51)

"Toen zij dan de maaltijd gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon zoon van Johannes, hebt gij Mij waarlijk lief [25], meer dan dezen? Hij zeide tot Hem: Ja Here, Gij weet, dat ik U liefheb [5368]. Hij zeide tot hem: Weid mijn lammeren.

Hij zeide ten tweede male weder tot hem: Simon zoon van Johannes, hebt gij Mij waarlijk lief [25]? En hij zeide tot Hem: Ja Here, Gij weet het, dat ik U liefheb [5368]. Hij zeide tot hem: Hoed mijn schapen.

Hij zeide ten derde male tot hem: Simon zoon van Johannes, hebt gij Mij lief [5368]? Petrus werd bedroefd, dat Hij voor de derde maal tot hem zeide: Hebt gij Mij lief [5368]? En hij zeide tot Hem: Here, Gij weet alles, Gij weet, dat ik U liefheb [5368]. Jezus zeide tot hem: Weid mijn schapen.”

25 agapao; misschien van agan (veel) [of verg. 5689]; liefhebben (in een sociale of morele zin): - liefhebben, geliefde.

5368 phileo; van 5384; een vriend zijn voor (dol op [een persoon of ding]), dwz genegenheid voelen voor (in de betekenis van persoonlijke genegenheid, als een zaak van gevoel; terwijl 25 ,dat speciaal het oordeel en de bewuste instemming van de wil omvat als een zaak van principe, ondergeschikt is aan plicht en fatsoen.

Agapao (zelfstandig naamwoord agapè, ware liefde) betekent dus liefhebben met een volkomen toewijding, terwijl phileo (zelfstandig naamwoord philia, vriendschap) meer een uiterste vorm van vriendschap beschrijft. En daaruit begrijpen we dan weer dat Jezus de beide eerste keren aan Petrus vraagt ‘heb je agapè voor Mij.’ De NBG’51 probeert dat weer te geven met ‘hebt je Mij waarlijk lief. Maar Petrus (zich bewust van zijn verloochening) durft dat niet durft te beamen. In plaats daarvan zegt hij dat hij philia, oprechte vriendschap, voelt. Maar wanneer Jezus de derde keer vraagt of hij philia voor Hem heeft wordt hij bedroefd. Na zijn verloochening heeft Jezus voldoende reden om hem te vragen naar zijn agapè, maar hij wil niet dat Jezus twijfelt aan zijn philia.

Studie 12

Overzicht van de boeken van de Bijbel (3)

---

1 & 2 Koningen

Auteur — Onbekend

Tijd — ca. 970 - 587 v. Chr.

Samenvatting — In de oorspronkelijke Joodse teksten, werden deze boeken als één boek beschouwd. De twee boeken bevatten de geschiedenis van de Israëlitische monarchie vanaf de dood van David (omstreeks 970 v.Chr.) tot aan de Babylonische ballingschap (587 v.Chr.) Zij schetsen de opsplitsing van de Israëlitische natie in twee delen. Het zuiden wordt het koninkrijk Juda, het noorden het koninkrijk Israël. 1 en 2 Koningen geven de geschiedenis van Israël vanuit een godsdienstig standpunt, niet vanuit een politiek standpunt. Het geeft daarom de godsdienstige gang van zaken weer en is het een uiteenzetting van de verschillende stadia in de aanvankelijke morele groei, gevolgd door de achteruitgang van het koninkrijk. 1 Koningen opent met de ongedeelde natie in zijn volle heerlijkheid en 2 Koningen eindigt met de ondergang van het laatst overgebleven Juda. Het doel van het boek Koningen is om de levens en karakters van de leiders van het volk weer te geven als waarschuwing en vermaning voor alle komende geslachten die het verbond zullen voortzetten.

1 KONINGEN (IN SOMMIGE OUDE VERTALINGEN 3 KONINGEN)

Het ongedeelde Koninkrijk onder Salomo — hoofdstuk 1 - 11

1. Salomo's troonsbestijging — hoofdstuk 1 - 2
2. Salomo's wijsheid en rijkdom — hoofdstuk 3 - 4
3. Salomo's bouwwerken — hoofdstuk 5 - 9
4. Salomo's gouden eeuw — hoofdstuk 10
5. Salomo's afval, en dood — hoofdstuk 11

Het verdeelde rijk (1) — hoofdstuk 12 - 22

1. De splitsing van het rijk en de vroege vijandschap tussen Israël en Juda. Nadruk op Israël — hoofdstuk 12 - 16: 28
2. De slechte Achab van Israël en de goede Josafat van Juda— hoofdstuk 16: 29 - 22: eind

2 KONINGEN (IN SOMMIGE OUDE VERTALINGEN 4 KONINGEN)

Het verdeelde rijk (2) — hoofdstuk 1 - 17

1. De opvolgers van Achab en Josafat — hoofdstuk 1 - 8
2. Herstel, gevolgd door nieuwe geloofsafval in Israël, uitlopend op de ondergang van Israël — hoofdstuk 9 - 17

Het koninkrijk in Juda tot aan de ondergang en de Babylonische ballingschap — hoofdstuk 18 - 25

1. De hervormingen van Hizkia— hoofdstuk 18 - 20
2. De regeringen van de slechte Manasse en Amon— hoofdstuk 21
3. De hervormingen van Josia in Juda en het gebied van het voormalige Israël— hoofdstuk 22 - 23: 30
4. Nieuwe afval onder Josia's opvolgers, uitlopend op de ondergang van Juda— hoofdstuk 23: 31 - 25: 26
5. Slotwoord— Begeenadiging van Jojakin— hoofdstuk 25: 27 – eind

1 & 2 Kronieken

Auteur — Mogelijk Ezra

Tijd — 1050 - 536 v.Chr.

Samenvatting — Net als het boek Koningen, vormden 1 en 2 Kronieken volgens de Joodse traditie oorspronkelijk één boek. De Kronieken zijn echter niet zomaar een herhaling van de geschiedenis die al in de boeken Samuel en Koningen staat opgeschreven. Het boek Kronieken werd geschreven om het volk te herinneren aan hun volledige geschiedenis, en hun positie onder de andere volken. De nadruk ligt hier op de geschiedenis van de priesterlijke eredienst vanaf de dood van Saul tot en met het eind van de Babylonische ballingschap. Kronieken bevat meer detail over de organisatie van de eredienst, van godsdienstige plechtigheden, van Levieten en zangers, en over de relatie tussen koningen en godsdienst, dan het boek Koningen. De geschiedenis van het noordelijke rijk is uit de Kronieken weggelaten omdat die niet van belang was voor de ontwikkeling van de ware godsdienst te Jeruzalem.

1 KRONIEKEN

Geslachtregisters — hoofdstuk 1 - 9

1. De aartsvaders—hoofdstuk 1
2. Juda—hoofdstuk 2 - 4: 23
3. Simeon—hoofdstuk 4: 24 – eind
4. De overjordaanse stammen—hoofdstuk 5
5. Levi—hoofdstuk 6
6. De overige stammen (uitgezonderd Dan!) —hoofdstuk 7 - 8
7. De bevolking van Jeruzalem—hoofdstuk 9: 1 – 34
8. De Gibeonieten—hoofdstuk 9: 35 - eind

De regering van David — hoofdstuk 10 - 29

1. Achtergrond: Sauls dood — hoofdstuk 10
2. Davids regering — hoofdstuk 11 - 21
3. Davids voorschriften voor de eredienst — hoofdstuk 22 – 26
4. Davids laatste daden – hoofdstuk 27-29

2 KRONIEKEN

De regering van Salomo — hoofdstuk 1 - 9

1. Salomo's troonsbestijging — hoofdstuk 1
2. Salomo's tempelbouw — hoofdstuk 2 - 7
3. Salomo's regering — hoofdstuk 8 - 9

Het koninkrijk Juda — hoofdstuk 10 - 36

1. De scheuring van het rijk—hoofdstuk 10 - 11
2. De regeerders van Juda—hoofdstuk 12 - 36: 16
  - Rechabeam—hoofdstuk 12
  - Abia—hoofdstuk 13
  - Asa—hoofdstuk 14 - 16
  - Josafat—hoofdstuk 17 - 20
  - Joram—hoofdstuk 21
  - Achazja—hoofdstuk 22: 1 - 9
  - (Atalja als regentes—hoofdstuk 22: 10 - 23: eind)
  - Joas—hoofdstuk 24
  - Amasja—hoofdstuk 25
  - Uzzia—hoofdstuk 26
  - Jotam—hoofdstuk 27
  - Achaz—hoofdstuk 28
  - Hizkia de hervormer—hoofdstuk 29 - 32
  - Manasse—hoofdstuk 33: 1 - 20
  - Amon—hoofdstuk 33: 21 - eind
  - Josia de hervormer—hoofdstuk 34 - 35
  - Joachaz, Jojakim, Jojakin, Sedekia—hoofdstuk 36: 1 - 16
3. Wegvoering in ballingschap—hoofdstuk 36: 17 - 21
4. Toestemming om terug te keren—hoofdstuk 36: 22 - eind

Spreuken

Auteur — Salomo en anderen

Tijd — 1000 - 700 v.Chr.

Samenvatting — In het boek Spreuken, wordt de ‘wijsheid’ beschreven als het kenmerk van wie God op de eerste plaats stelt, als de rechtvaardige gids en de heer over de mensheid. Door het gehele boek heen wordt het standpunt ingenomen dat de mensheid bestaat uit twee verschillende klassen: de wijzen en de dwazen. Wijsheid en dwaasheid worden ook regelmatig voorgesteld als twee vrouwen, die dingen om de gunst van de mens. Beide klassen kenmerken zich door hun handel en wandel. Ze leven met of zonder God, zijn goed of kwaad. Er is een onderlinge spanning tussen de twee klassen die in alle aspecten van het leven duidelijk is. We kunnen veel leren door ons eigen gedrag te toetsen aan de normen en waarden en waarschuwingen die we vinden in de Spreuken.

Loflied op de wijsheid — hoofdstuk 1 - 9

1. Inleiding — hoofdstuk 1: 1–7
2. De rechtvaardige vrouw, Wijsheid, tegenover de slechte vrouw (verderop Dwaasheid genoemd) - hoofdstuk 1: 8 - 9: 18

Lessen van levenswijsheid — hoofdstuk 10 - 22: 16

1. Tegenover elkaar gestelde spreuken — hoofdstuk 10 - 15
2. Parallele spreuken — hoofdstuk 16 - 22: 16

De spreuken van wijzen, kernspreuken — hoofdstuk 22: 17 – 24:eind

1. Spreuken met een parallel in Egyptische wijsheid — hoofdstuk 22:17 - 23:12
2. Spreuken zonder parallel in Egyptische wijsheid — hoofdstuk 23: 13 - 24: 22
3. Aanhangsel - hoofdstuk 24: 23 - eind

Spreuken verzameld door de mannen van Hizkia — hoofdstuk 25

Spreuken van anderen — hoofdstuk 30 - 31

1. Spreuken van Agur—hoofdstuk 30
2. De lessen van Lemuels moeder — hoofdstuk 31: 1–9
3. De lof van de degelijke huisvrouw—hoofdstuk 31: 10 - eind

Prediker

Auteur — Salomo

Tijd — 960 v.Chr.

Samenvatting — Prediker is het laatste boek van de literatuur der wijsheid. De naam Prediker stamt van een woord met de betekenis „samenbrengen.” Het boek is dus een verzameling van vele wijze gezegdes en spreuken van Salomo. Meestal bevat het boek commentaar op het leven. Nadat hij een leven van geneugten heeft geleid, concludeert Salomo dat het leven ‘niets’ is, een leegte (NBG’51: ijdelheid). En wie zou beter over het leven kunnen spreken dan iemand aan wie alles werd gegeven. Zonder God heeft het leven geen betekenis. Al zijn bezit zou niets betekenen. Daarom zegt hij tot slot dat de mens God moet vrezen en zijn geboden moet onderhouden.

1. Alles is leegte — hoofdstuk 1: 1 – 11
2. De conclusie uit zijn eigen ervaring— hoofdstuk 1: 12 - 2:eind
3. Alles heeft zijn juiste tijd— hoofdstuk 3
4. De les uit het leven — hoofdstuk 4: 1 – 16
5. Waarschuwing tegen onoprechtheid — hoofdstuk 4: 17 - 5: 6
6. De leegte van de rijkdom— hoofdstuk 5: 7 - eind
7. De leegte van menselijk streven— hoofdstuk 6 – 11:6
8. Raad en waarschuwingen voor de jeugd— hoofdstuk 11: 7 - 12: 7
9. Slotwoord— hoofdstuk 12: 8 - eind

Hooglied

Auteur — Salomo

Tijd — ongeveer 960 v. Chr.

Samenvatting — Het boek bevat dialogen in Hebreeuwse poëzie. Het illustreert de liefde tussen man en vrouw. De juiste uitleg is altijd een punt van controverse geweest. De Joden hebben hierin een beeld gezien van de verhouding tussen God en Israël, terwijl de christelijke kerk het heeft opgevat als een beeld van Christus' liefde voor zijn bruid, de gemeente. Weer anderen zien een directe uitleg in een poging van Salomo om een jonge vrouw uit Galilea tot de zijne te maken, terwijl zij trouw blijft aan haar jeugdliefde, een jonge herder uit haar omgeving. Ook dit laat zich echter opvatten als een beeld van de trouw van de gemeente aan haar Verlosser.

In de koninklijke vertrekken — hoofdstuk 1:1-17

1. Introductie — hoofdstuk 1:1
2. De vrouwen spreken van hun zinnelijk verlangen naar de koning. — hoofdstuk 1:2-3
3. Het meisje legt uit waarom haar huid zo donker is. Ze verlangt naar haar geliefde, de herder — hoofdstuk 1:4-8
4. Salomo probeert het meisje in te palmen en belooft haar geschenken. Maar haar gedachten zijn bij haar geliefde — hoofdstuk 1:9-15
5. Het meisje denkt aan de dag dat zij gehuwd zal zijn met haar herder — hoofdstuk 1:16-17

Het meisje en haar geliefde— hoofdstuk 2:1- 3:11

1. Een gefantaseerd gesprek tussen de 'lelie uit de dalen' en degene die zij liefheeft. Het is lente en hij roept haar om weg te gaan uit het paleis om in de wijngaard te komen werken. Het 'gesprek' wordt onderbroken wanneer zij de vrouwen uitlegt dat ware liefde niet kunstmatig kan worden opgewekt. — hoofdstuk 2:1-17
2. Een terugkerende droom waarin de herder haar opzoekt in de stad, en ze naar buiten gaat om hem te vinden — hoofdstuk 3:1-5
3. De 'dochters van Jeruzalem' zien de Koninklijke stoet de stad naderen — hoofdstuk 3:6-11

Salomo en het meisje (2) — hoofdstuk 4:1-5

Salomo's tweede liefdeslied

Het meisje en haar geliefde— hoofdstuk 4:6- 5:7

1. Het meisje is met haar gedachten bij de herder en hij antwoordt met een tedere beschrijving van haar. Ze vraagt hem 'de hof' in bezit te nemen — hoofdstuk 4:6-16
2. De herder antwoordt dat hij onderweg is om de hof in bezit te nemen en hij heeft zijn vrienden daarbij uitgenodigd — hoofdstuk 5:1
3. Het meisje is naar bed gegaan en droomt dat hij haar komt halen terwijl ze nog niet gereed is. Ze gaat hem achterna maar wordt mishandeld door de stadswachters — hoofdstuk 5:2-7

Het meisje en de vrouwen — hoofdstuk 5:8 – 6:3

1. Het meisje spreekt tot de vrouwen in het paleis over haar geliefde. Ze vragen haar wat ze in hem ziet en ze antwoordt daarop met een welsprekende beschrijving van 'hem die in alle opzichten lieflijk' is. - hoofdstuk 5:8 - 16
2. De vrouwen blijven haar over hem ondervragen en zij vertelt ze waar hij in de velden mee bezig is — hoofdstuk 6:1-3

Salomo en het meisje (3) — hoofdstuk 6:4-9

Salomo's derde liefdeslied

Het meisje en de vrouwen — hoofdstuk 6:10–13

Wie is ze eigenlijk? Ze vertelt hen hoe ze uit de velden in Salomo's wagen is gelokt. Nu moet ze een keus maken.

Salomo en het meisje (4) — hoofdstuk 7:1-9

Salomo's vierde liefdeslied

Het meisje en haar broers — hoofdstuk 7:10–8:14

1. Ze vraagt de herder te komen zodat ze samen in de paradijselijke hof kunnen zijn — hoofdstuk 7:10–13
2. Ze zou openlijk haar liefde willen tonen. Maar de situatie vraagt om terughoudendheid en geduld. Ze ziet uit naar hun ontmoeting en haar thuiskomen, terwijl ze de diepte van hun liefde bespreken — hoofdstuk 8:1-7
3. Haar broers brengen haar in herinnering hoe hun zorg voor haar is geweest in het verleden, terwijl zij verzekert dat zij trouw en kuis is gebleven — hoofdstuk 8:8-12
4. De laatste oproep van het meisje aan haar geliefde om te komen — hoofdstuk 8:13-14

Jona

Auteur — Onbekend

Globale tijd — Het verhaal speelt waarschijnlijk kort na 800 v.Chr., maar kan later te boek zijn gesteld

Samenvatting — Het boek gaat over de opdracht aan Jona om de stad Nineve, (de hoofdstad van Assyrië) te waarschuwen dat zij zich moet bekeren en Gods geboden gehoorzamen om de verwoesting, die God anders zal brengen, te voorkomen. Israël werd door Assyrië zwaar onderdrukt en Jona heeft geen zin om met zijn prediking Assyrië te redden van de ondergang. Hij vlucht daarom de andere kant uit. Maar in een storm wordt hij door de scheepsbemanning overboord gegooid en verzwolgen door een grote vis. Na drie dagen wordt hij door de vis weer uitgespuugd. Vervolgens predikt hij toch de boodschap aan het volk van Ninevé, dat zijn boodschap gelooft en zich bekeert van zijn zonden.

Op de vlucht — hoofdstuk 1: 1 - 17

1. Gods opdracht— hoofdstuk 1: 1–2
2. Jona's mislukte vlucht naar Tarsis — hoofdstuk 1: 3-14
3. Overboord gegooid en verslonden — hoofdstuk 1: 15 - 17

In gebed — hoofdstuk 2

Jona's gebed en redding

Aan het prediken — hoofdstuk 3: 1 - 10

1. Nieuwe opdracht van God — hoofdstuk 3: 1–2
2. Jona's prediking — hoofdstuk 3: 3–4
3. Ninevé's bekering— hoofdstuk 3: 5–9
4. Ninevé's verwoesting afgewend — hoofdstuk 3: 10

Jona's reactie — hoofdstuk 4

1. Jona's klacht — hoofdstuk 4: 1 -3
2. De wonderboom en de worm — hoofdstuk 4: 4–8
3. De les hieruit — hoofdstuk 4: 9 - 11

Hosea

Auteur — Hosea

Tijd — ca. 750 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Hosea beschrijft Gods geduld met het noordelijke rijk Israël dat opstandig en ontrouw is. Maar het maakt de Israëlieten wel duidelijk dat er uiteindelijk een oordeel zal zijn voor ieder die bewust opstandig blijft. Hosea's eigen huwelijk met de ontrouwe Gomer wordt gebruikt als een symbolische voorstelling van Israëls ontrouw jegens God.

Het huwelijksleven van de profeet — hoofdstuk 1 - 3

1. Hosea's huwelijk met Gomer, als beeld—hoofdstuk 1
2. Het trouweloze Israël veroordeeld en hersteld—hoofdstuk 2
3. Hosea koopt zijn trouweloze vrouw terug—hoofdstuk 3

Israël trouweloos en daarvoor veroordeeld — hoofdstuk 4 - 13

1. Volk en priesters beide schuldig, beide veroordeeld — hoofdstuk 4
2. De schuld van de leiders van het volk — hoofdstuk 5
3. Israëls smeekbede en Gods antwoord — hoofdstuk 6
4. Israëls vertrouwen op buitenlandse machten i.p.v. op God — hoofdstuk 7-8
5. Israëls ballingschap aangekondigd—hoofdstuk 9
6. Israëls geloofsafval sinds de dagen van de richters—hoofdstuk 10
7. Gods liefde en Israëls ondankbaarheid—hoofdstuk 11
8. Lessen uit het verleden: het volk gedraagt zich als Jakob vóór zijn bekering, het is daarmee een Jakob en geen Israël—hoofdstuk 12
9. Lessen uit het verleden: Israëls gouden kalveren als weerspiegeling van het gouden kalf in de woestijn—hoofdstuk 13

Oproep tot bekering en vernieuwing — hoofdstuk 14

1. Laatste oproep tot bekering en belofte van herstel voor wie zich bekeert — hoofdstuk 14:1-9
2. Oproep om de lessen van deze profetie ter harte te nemen — hoofdstuk 14:10

Amos

Auteur — Amos

Tijd — ca. 750 v.Chr.

Samenvatting — Amos profeteert tijdens een periode van voorspoed in Israël. Jerobeam II was koning over het noordelijke rijk dat zich in die periode in politieke en materiële zin kon meten met het rijk en het tijdperk van Salomo en David. Amos, zelf afkomstig uit Juda en van beroep veehouder, werd door God geroepen om een oordeel uit te spreken over dat noordelijke rijk. Hij moest haar luxe leven, afgoderij en morele verdorvenheid aan de kaak stellen. Amos spoort het volk aan om zich te bekeren voordat Gods oordelen hen treffen. „Zoek God en leef” was het dringende raad van Amos aan de natie. Hij voorzegt ook de verstrooiing van de Israëlieten, maar wijst vooruit naar een dag wanneer God hen weer bijeen zal brengen in het land van hun voorvaderen.

Israël niet beter dan de rest — hoofdstuk 1: 1 - 2: 16

1. Opschrift en thema—hoofdstuk 1: 1 – 2
2. Aanklacht tegen Israëls naburen—hoofdstuk 1: 3 - 2: 3
3. Aanklacht tegen het broedervolk Juda—hoofdstuk 2: 4 – 5
4. Aanklacht tegen Israël zelf —hoofdstuk 2: 6 - 16

Drie redevoeringen tegen Israël — hoofdstuk 3 - 6

1. Aankondiging van het oordeel— hoofdstuk 3
2. Israëls verdorvenheid— hoofdstuk 4
3. Klaaglied over Israëls zonde en ondergang— hoofdstuk 5 - 6

Vijf visioenen over de toestand in Israël — hoofdstuk 7 - 9

1. De eerste drie visioenen—hoofdstuk 7: 1 – 9
2. Amos weggestuurd—hoofdstuk 7: 10 – eind
3. Het vierde visioen—hoofdstuk 8:1-3
4. Aanklacht en aankondiging van het oordeel —hoofdstuk 8:4-eind
5. Het vijfde visioen —hoofdstuk 9:1-6

De belofte van Israëls herstel — hoofdstuk 9: 7 - 15

Micha

Auteur — Micha

Tijd — 735 - 700 v.Chr.

Samenvatting — Micha was een voorloper en tijdgenoot van Jesaja. Zijn boodschap betekende hetzelfde voor het zuidelijke koninkrijk Juda als die van Amos voor het noordelijke koninkrijk Israël. Beiden bekritiseerden fel de rijken en machtigen die de armen onderdrukten. Micha's boodschap gaat over de vernieuwing van het 'overblijfsel' van het volk dat rest na het komende oordeel, de oprichting van het Koninkrijk Gods door het geslacht van David, en de bekering van de overige volken in dat Koninkrijk. Het besluit met een zegevierende uiting van geloof, die we moeten zien tegen de achtergrond van het materialisme en de corruptie van de regering van Achaz.

Opschrift — hoofdstuk 1: 1

Het naderende oordeel over Israël en Juda wegens hun hardnekkige zonden — hoofdstuk 1: 2 - eind

1. Aankondiging van Gods komende oordeel—hoofdstuk 1: 2 – 7
2. De vreselijke consequenties van dit oordeel
— hoofdstuk 1: 8– eind

De ondergang van de verdrukkers en valse profeten — hoofdstuk 2 - 3

1. Aanklacht tegen de gewelddadige machthebbers en de valse profeten—hoofdstuk 2
2. De aanklacht tegen de leiders van het volk — hoofdstuk 3

Een visioen van hoop van Hem die komt — hoofdstuk 4 - 5

1. Het vreedrijk van Gods komende koning — hoofdstuk 4
2. De komende koning (Messias) uit het huis van David
— hoofdstuk 5

De aanklacht van de Here tegen Israël — hoofdstuk 6 - 7

1. Gods aanklachten en Israëls antwoord — hoofdstuk 6
2. Israëls schuldbelijdenis — hoofdstuk 7: 1 – 10
3. Israëls toekomstige verlossing — hoofdstuk 7: 11 – 13
4. Micha's oproep tot God — hoofdstuk 7: 14 – eind

Jesaja

Auteur — Jesaja

Tijd — 740 - 690 v. Chr.

Samenvatting — Jesaja profeteerde tijdens de regeringen van Uzzia, Jotam, Achaz en Hizkia. Zijn boodschap ging over het komende oordeel over het zuidelijke rijk Juda wegens haar openlijke zonden. Juda's problemen zijn een direct gevolg van haar afgoderij en afval van God. Maar zijn boodschap blijkt een veel bredere toepassing te hebben dan alleen de situatie in het Juda van zijn eigen tijd. In wezen gaat het hier over de relatie tussen God en de mens in het algemeen. Het is Jesaja die het begrip 'evangelie' introduceert, waar Johannes de Doper zijn prediking mee aanvangt. En alleen al daarom staat Jesaja's profetie aan de basis van Jezus' verlossingswerk.

Boek 1: de onvolmaakte mens en de onvolmaakte koning — hoofdstuk 1-39

1. Inleiding: Wat er allemaal mis was in het Juda van Jesaja's tijd — hoofdstuk 1-5
2. Jesaja's roeping — hoofdstuk 6
3. De goddeloze Achaz en Gods komende koning — hoofdstuk 7-12
4. De weg naar Gods Koninkrijk — hoofdstuk 13-27
5. God als bestuurder van de geschiedenis — hoofdstuk 28-35
6. Gods teken: bevrijding uit de macht van Assur als profetisch teken van de betrouwbaarheid van zijn belofte van een grotere bevrijding — hoofdstuk 36-37
7. Terugblik: wie is er die niet struikelt? — hoofdstuk 38-39

Boek 2: Gods plan ontvouwd — hoofdstuk 40-55

1. Troost voor allen: Joden en heidenen — hoofdstuk 40: 1 – 42:17
2. Gods plan ontvouwd — hoofdstuk 42: 18- 44: 20
3. De bevrijding: het werk van Kores — hoofdstuk 44:21 - 48: eind
4. De verlossing: het werk van de Knecht — hoofdstuk 49-55

Boek 3: het pad naar de overwinning — hoofdstuk 56-66

1. Het ideaal en de praktijk — hoofdstuk 56 - 59: 15a
2. De overwinning — hoofdstuk 59:15b – 63:6
3. Een nieuwe 'schepping' — hoofdstuk 63: 7 – 66:eind

Nahum

Auteur — Nahum

Tijd — 620 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Nahum is geschreven ongeveer 140 jaar na de gebeurtenissen die in het boek Jona stonden beschreven. Gedurende die periode was Ninevé weer teruggekomen op zijn berouw en bekering. Assyrië had intussen het noordelijke koninkrijk Israël in ballingschap gevoerd. Jona had een boodschap van barmhartigheid en bekering had gepredikt, maar Nahum predikte een boodschap van ondergang tegen Ninevé, de hoofdstad van Assyrië. Hoewel God het had gebruikt als zijn werktuig tegen Israël en Jeruzalem, zou het nu vernietigd worden wegens zijn hoogmoed.

De ondergang van Ninevé aangekondigd — hoofdstuk 1

1. Beschrijving van God als rechter over Ninevé — hoofdstuk 1: 1–8
2. Aankondiging van Ninevé's ondergang— hoofdstuk 1: 9–14
3. Ninevé's ondergang als het 'goede nieuws' voor Gods volk — hoofdstuk 1: 15

De ondergang van Ninevé beschreven — hoofdstuk 2: 1 - 13

1. De aanval op de stad — hoofdstuk 2: 1 – 10
2. De verwoeste stad — hoofdstuk 2: 11 – 13

De ondergang van Nineve verdiend — hoofdstuk 3

1. Ninevé's schuld— hoofdstuk 3: 1–13
2. De onontkoombaarheid van de ondergang — hoofdstuk 3: 14 - 19

Studie 13

Terminologie (Deel 2)

Besnijdenis — In de Bijbel het afsnijden van de voorhuid bij alle mannelijke Israëlieten.

“God zei tegen Abraham: ... Dit is de verplichting die jullie op je moeten nemen: alle mannen en jongens moeten worden besneden. Jullie moeten je voorhuid laten verwijderen; dat zal het teken zijn van het verbond tussen mij en jullie. (Genesis 17:9-11)

“Wanneer een vrouw een kind baart en het is een jongen, blijft ze zeven dagen onrein ... Op de achtste dag moet het kind besneden worden.” (Leviticus 12:2-3)

Farizeeër — De naam is waarschijnlijk afgeleid van een woord dat ‘afzonderen’ betekent.. De Farizeeën vormden een godsdienstige groepering onder de Joden van de eerste eeuw. Zij ijverden voor onderricht in ‘de wet’, omdat ze beseften dat gebrek aan wetkennis de oorzaak was geweest van alle problemen in het verleden. Voor dat wetsonderricht stichtten ze overal synagogen, die dus in de eerste plaats leerhuizen waren, en pas daarna een plaats van samenkomst voor de sabbatsviering. Zij leerden dat er naast de schriftelijke wet, ook een mondelinge wet was, die de schriftelijke uitlegde. Deze mondelinge wet zou op de berg Sinaï aan Mozes zijn gegeven, en die zou hem hebben doorverteld. Het eerste deel van de Talmud, de Mishna of „tweede wet”, bevat deze mondelinge wet. Het is een samenvatting van de Joodse tradities en rituelen en werd gelijkgesteld aan de geschreven wet. We ontmoeten deze mondelinge wet in de Evangelieën als ‘de overlevering der ouden’ (bijv. Matteüs 15:2).

‘De schriftgeleerden en de Farizeeën hebben plaatsgenomen op de stoel van Mozes. Houd je dus aan alles wat ze jullie zeggen en handel daarnaar; maar handel niet naar hun daden, want ze doen zelf niet wat ze jullie voorhouden. *Matteüs 23:2-3*

Toen vroegen de Farizeeën en de schriftgeleerden hem: waarom wandelen uw discipelen niet naar de overlevering der ouden, maar eten zij met onreine handen hun brood? *Markus 7:5, NBG’51*

In de eerste eeuw lieten velen van hen zich echter verleiden zichzelf te zien als de godsdienstige elite, die bij uitstek rechtvaardig was. Het is deze huichelarij die Jezus bekritiseert, maar van oorsprong waren ze niet zo, en er waren ook in de 1^e eeuw veel oprechte Farizeeën. Omdat het volk tegen hen op zag was hun neiging tot schijnvroomheid echter wel een groot risico.

“Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, gij huichelaars, want gij eet de huizen der weduwen op, terwijl gij voor de schijn lange gebeden uitspreekt.” *Matteüs 23:14. NBG’51*

Sadduceeër — Hun naam betekent “de rechtvaardigen”. De Sadduceeën waren ten tijde van Christus de andere belangrijke godsdienstige groep onder de Joden. Zij hadden hun aanhang vooral onder de priesters. Zij ontken- den dat de mondelinge wet een openbaring van God aan de Israëlieten was, maar zagen ook het meeste van de Schriften niet als bindend. Zij erkenden alleen de geschreven wet van Mozes, dus alleen de eerste vijf boeken van de Schriften, als goddelijk gezag en daarom bindend voor de natie.

“De Sadduceeën beweren immers dat er geen opstanding is en dat engelen en geesten niet bestaan, maar de Farizeeën geloven zowel het een als het ander.” *Handelingen 23:8*

De Sadduceeën legden vooral nadruk op de tempeldienst als middel tot heiligung. Zij neigden minder naar huichelarij, maar waren vaak wel corrupt. Ze waren zeker niet ‘beter’ dan de Farizeeën, maar omdat de grote massa veel minder ontzag voor ze had, was het risico dat ze het volk zouden verleiden tot onoprecht of verkeerd gedrag veel minder groot. Daarom lezen we van Jezus ook minder kritiek op hen (maar zie bijv. Matteüs 22:29)

Schriftgeleerde — oorspronkelijk een overschrijver van de Schrift, maar vervolgens ook een kenner van die Schriften en dus een godsdienstleraar.

“Hierop nam Jeremia een nieuwe rol en gaf die aan de schrijver Baruch, de zoon van Neria. Deze schreef er alles in wat Jeremia hem dicteerde, alles uit de boekrol die koning Jojakim van Juda had verbrand.” Jeremia 36:32

“Koning Herodes schrok hevig toen hij dit hoorde, en heel Jeruzalem met hem. Hij riep alle hogepriesters en schriftgeleerden van het volk samen om aan hen te vragen waar de messias geboren zou worden..”

Matteüs 2:3-4

Toen Jezus deze rede had uitgesproken, waren de mensen diep onder de indruk van zijn onderricht, want hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals hun schriftgeleerden. Matteüs 7:28-29

Priester — een mannelijke nakomeling van Aäron uit de stam Levi, die de noodzakelijke diensten binnen de tabernakel verrichtte, zoals in de Levitische wet was voorgeschreven. In ruimere zin, was een priester iemand die de rol van leraar, rechter en bemiddelaar tussen God en de mens had.

“Trek Aäron de heilige kleding aan en zalf hem; zo heilig je hem om mij als priester te dienen. Ontbied zijn zonen, trek hun de tunieken aan en zalf hen zoals je hun vader gezalfd hebt; dan kunnen ook zij mij als priester dienen. Door deze zalving wordt hun voor altijd, voor alle komende generaties, het priesterschap verleend.” Leviticus 40:13-15

Offer — een door God ingesteld ritueel om verzoening te doen voor overtredingen; figuurlijk alles dat aan God geofferd is. De offers onder de wet waren een middel tot verzoening tussen God en de gelovige. Wanneer een Israëliet een overtreding had begaan, en daarmee eigenlijk – volgens de wet – zijn leven had verbeurd, stelde hij a.h.w een dier in zijn plaats en droeg, in symbolische zin, zijn zonde of schuld over op dat dier, dat vervolgens in zijn plaats stierf. Hij moest dat dier daarom ook zelf doden, als een symbolisch doden van zichzelf. Dit heeft dus geen enkel verband met de offers van de overige volken, die dienden om hun goden te eten te geven.

“Als iemand uit het volk onbedoeld zondigt tegen een van de geboden van de HEER en schuld op zich laadt door iets te doen dat niet toegestaan is, moet hij, zodra hij beseft wat hij misdaan heeft, als reinigingsoffer een geit zonder enig gebrek aanbieden. Hij moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het slachten op de plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden. Leviticus 4:27-29

Had ik honger, ik zou het je niet zeggen, van mij is de wereld en wat daar leeft. Eet ik soms het vlees van stieren of drink ik het bloed van bokken? Psalm 50:12-13

“Ik vermaan u dan, broeders, met beroep op de barmhartigheden Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer: dit is uw redelijke eredienst.” Romeinen 12:1

Tabernakel — tent, draagbaar godshuis. Later symbolische uitdrukking voor Gods ‘woonplaats’ onder de mensen.

“De Israëlieten moeten een heiligdom voor mij maken, zodat ik te midden van hen kan wonen. Ik zal je een ontwerp laten zien van de tabernakel en van alle voorwerpen die bij deze tent horen; houd je daar nauwkeurig aan.” Exodus 25:8

“En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn.” Openbaring 21:3

Tempel — heiligdom, ereplaats. Een door God aangewezen vaste plaats voor de eredienst, toen het volk eenmaal in het beloofde land woonde. In tegenstelling tot de verplaatsbare tabernakel was dit een vast, stenen gebouw.

Denk erom dat u geen brandoffers brengt op een willekeurige plaats. Alleen op de plaats die de HEER in een van uw stamgebieden kiest mag u offers brengen en aan uw andere verplichtingen voldoen. Deuteronomium 12:13-14

De HEER heeft Sion verkozen en als woonplaats begeerd: ‘Dit is, voor altijd, mijn rustplaats, hier verlang ik te wonen..’ Psalm 132:13-14

Zonde (Zondigen) — het doel missen. De bijbelse term voor ongehoorzaamheid aan God’s voorschriften en geboden. Voor Israël kwam dit neer op het overtreden van de bepalingen van de wet, en daarom vinden we het later ook regelmatig aangeduid als wetteloosheid. Het woord wetteloze doelt in de Bijbel dus op een zondaar.

“Ieder, die de zonde doet, doet ook de wetteloosheid, en de zonde is wetteloosheid.” 1 Johannes 3:4, NBG’51

Apostel — gezondene, gezant, boodschapper

Ik heb hun uw woord gegeven ... Ze horen niet bij de wereld, zoals ik niet bij de wereld hoor. Heilig hen dan door de waarheid. Uw woord is de waarheid. Ik zend hen naar de wereld, zoals u mij naar de wereld hebt gezonden. Johannes 17:14-17

Nog eens zei Jezus: 'Ik wens jullie vrede! Zoals de Vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.' Na deze woorden blies hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest.' Johannes 20:21-22

Discipel — leerling, student. De leraar wordt aangeduid als (leer)meester

"Een leerling staat niet boven zijn leermeester; pas als iemand zich alles heeft eigen gemaakt, zal hij de gelijke zijn van zijn leermeester." Lucas 6:40

Zich bekeren — Omkeren, vooral in de zin van terugkeren naar de oorspronkelijke situatie. In letterlijke betekenis: weer thuiskomen. In overdrachtelijke betekenis: terugkeren naar de oorspronkelijke relatie met God, die door een overtreding (zonde) is beschadigd of verloren gegaan.

Zodra de HEER zijn gesprek met Abraham had beëindigd, ging hij weg. En Abraham keerde terug naar de plaats waar hij woonde. Genesis 18:33

Kinderen van Israël, keer terug naar hem van wie jullie zo ver zijn afgedwaald. Op die dag zul je de goden verwerpen die je, tot je schande, gemaakt hebt van je goud en zilver. Jesaja 31:6-7

Zeg tot hen: zo waar ik leef, luidt het woord van de Here HERE, ik heb geen behagen in de dood van de goddeloze, maar veeleer daarin, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. bekeert u, bekeert u van uw boze wegen. want waarom zoudt gij sterven, huis Israëls? Ezechiël 33:11, NBG'51

Rechtvaardig — geestelijk oprecht, onberispelijk.

Jubel luide, gij dochter van Sion; juich, gij dochter van Jeruzalem! zie, uw koning komt tot u, hij is rechtvaardig en zegevierend, nederig, en rijdende op een ezel, op een ezelshengst, een ezelinnejong. Zacharia 9:9, NBG'51

Er was in de dagen van Herodes, de koning van Judea, een priester, genaamd Zacharias, behorende tot de afdeling van Abia, en zijn vrouw was uit de dochters van Aaron en haar naam was Elisabet. Zij waren beiden rechtvaardig voor God en leefden naar alle geboden en eisen des Heren, onberispelijk.

Lukas 1:5-6, NBG'51

Studie 14

Het gebruik van verwijzingen

Er is geen beter commentaar op de Bijbel dan de Bijbel zelf. Geen bron is geschikter om Gods Woord uit te leggen dan God zelf. Het is hier dat het gebruik van verwijzingen bijzonder behulpzaam kan zijn. Helaas heeft het NBG bij het maken van de Nieuwe BijbelVertaling van 2004 besloten uit principe (vrijwel) geen verwijzingen te plaatsen. En hoewel er intussen ook studiever-sies van bestaan, is het aantal verwijzingen ook in zulke uitgaven nog steeds erg schaars. De NBG-vertaling van 1951 had er meer, hoewel nog steeds niet vergelijkbaar met sommige buitenlandse uitgaven. Hoewel de motieven van het NBG hierbij begrijpelijk zijn (er is in het verleden al te veel theologie be-dreven in de marge van de eigenlijke tekst, en het NBG dient noodzakelij-kerwijs theologisch neutraal te opereren) berooft het de Nederlandstalige gebruiker van veel waardevolle studiemogelijkheden.

Wat is een verwijzing?

Een verwijzing is een door de vertalers bij een bepaald vers gegeven sugges-tie, die de lezer verwijst naar andere plaatsen in de Bijbel waar hetzelfde woord of dezelfde gedachte is te vinden, of waar we dezelfde gebeurtenis, of soms een soortgelijke gebeurtenis vinden. In de NBG'51 vertaling beperkt zich dit hoofdzakelijk tot het verwijzen naar plaatsen in het Oude Testament waar een citaat in het Nieuwe Testament oorspronkelijk vandaan komt, of naar andere plaatsen in de Schrift waar dezelfde gebeurtenis is beschreven. Buitenlandse vertalingen gaan vaak veel verder in hun verwijzingen. Vooral de Engelstalige Bijbels bevatten vaak veel nuttige verwijzingen. Mede om deze reden kan het de moeite lonen om ook een Bijbel in een buitenlandse taal aan te schaffen, als men die taal machtig is.

Verwijzingen dienen niet te worden verward met kanttekeningen en voet-noten. Deze geven in een of andere vorm extra informatie. Die informatie kan zakelijk van aard zijn, maar ook theologisch van aard.

Soorten verwijzingen

Verwijzingen kunnen op verschillende wijzen op de bladzijde voorkomen.

Gewoonlijk:

- Ofwel in de kantlijn (in sommige buitenlandse Bijbels soms in een speciale strook tussen de kolommen).
- Ofwel aan het eind van een alinea.

Soms zijn er speciale boeken met uitsluitend verwijzingen:

- In het Engels de “Treasury of Scriptural Knowledge” (in het Nederlands: “Schat aan Schriftkennis Tekstverwijzingen”)

Deze laatste maakt vaak deel uit van bepaalde elektronische concordanties, waaronder de recente Nederlandse uitgaven van de On-Line Bijbel.

Gebruik van verwijzingen

De volgende voorbeelden stammen alle uit de “Schat aan Schriftkennis Tekstverwijzingen”:

1. Koppeling tussen leer en profetie tussen OT en NT

- a. Lucas 1: 31-33 — Gabriëls woorden tot Maria
— “troon van David”
Verwijzing naar:
2 Samuel 7: 11
- b. Johannes 1: 19-28 — De vraag van de Joden aan Johannes de Doper
— „Zijt gij de profeet?”
Verwijzing naar:
Deuteronomium 18: 15-18
- c. Lucas 4: 16-21 — Jezus leest uit het boek van Jesaja
— „De Geest des Heren is op Mij”
Verwijzingen naar:
Jesaja 11: 2-5, 42: 1-4, 50: 4, 59: 21
Psalm 45: 7
- d. Handelingen 13: 16-37—Paulus spreekt tot Joden in Antiochië
—tallose aanhalingen ...
Verwijzingen o.a. naar:
Psalm 2: 7
Jesaja 55: 3
Psalm 16: 10

2. Invulling van details over personen, plaatsen, onderwerpen, enz.

- a. Hebreëen 5: 6 — Melchizedek
—wie is hij?
Verwijzingen naar:
Genesis 14: 18-20
Psalm 110: 4
Hebreëen 7: 17,21
- b. Matteüs 12:38-42—De koningin van het Zuiden
—wie is zij?
Verwijzing naar:
1 Koningen 10: 1
- c. Handelingen 1: 1—Mijn eerste boek
—waar slaat dat op?
Verwijzing naar:
Lucas 1: 3
- d. Ezechiël 21: 25-27— “... die er recht op heeft.”
Verwijzing naar:
Genesis 49: 10

3. Invulling van details t.a.v. parallele verslagen

- a. Geschiedenis van de koningen van Israël en Juda
  - i. 1 Koningen 25: 34 — koning Basa
— wandelde in de weg van Jerobeam
Verwijzingen naar:
1 Koningen 22: 28-29
1 Koningen 14: 16
1 Koningen 16: 2,19, 26
  - ii. 1 Koningen 15: 23-24—koning Asa
— ziek aan zijn voeten
Verwijzing naar:
2 Kronieken 16: 12
  - iii. 1 Koningen 22: 41-45—koning Josafat
— hij sloot vrede met de koning van Israël
Verwijzingen naar:
2 Kronieken 18: 1
2 Kronieken 21: 6
2 Kronieken 22: 2
2 Koningen 8: 18

- b. De Evangeliën
  - iii. Lucas 21: 5-36—de rede op de Olijfberg
    - wie zijn de „zij” die Hem vroegen in vers 7?
    - Verwijzingen naar:
      - Matteüs 24: 1-51 (discipelen, „alleen”)
      - Marcus 13: 1-37 (in het bijzonder Petrus, Jakobus, Johannes en Andreas, afzonderlijk)
  - iv. Lucas 9: 7-9 — betreffende
  - v. Johannes de Doper
    - Johannes was onthoofd door Herodes, waarom?
    - Verwijzingen naar:
      - Matteüs 14: 1-3
      - Marcus 6: 14-16
  - vi. Lucas 23: 39-43—de berouwvolle misdadiger
    - De misdadiger toont berouw aan het kruis
    - Verwijzingen naar:
      - Matteüs 27: 44
      - Marcus 15: 29-30

Studie 15

Is de Bijbel bestand tegen kritiek?

We kunnen de Bijbel niet bestuderen zonder ons bewust te zijn van het feit dat dit boek, dat zelf zegt door God te zijn geïnspireerd, voortdurend door allerlei critici op zijn beweringen wordt aangevallen. Het valt buiten het bestek van dit seminar om alle kritiek te weerleggen. Toch willen wij proberen enkele van de meest aangevoerde punten van kritiek te bekijken.

Kritiek — De Bijbel is een oud document, geschreven door primitieve mensen die hun visie aan anderen probeerden op te dringen door te beweren dat het een boek met een goddelijke oorsprong is. In werkelijkheid zou de Bijbel niet meer zijn dan een mengelmoes van ruwe feiten, fictie en legende.

Deze kritiek wordt weerlegd door

- Wat er thans bekend is vanuit de archeologie
- Wat er thans bekend is vanuit de geschiedenis

Kritiek — De bewering dat de Bijbel een door God geïnspireerde openbaring is, is verouderd en past niet meer in deze tijd van "wetenschappelijke" benadering. En de gebeurtenissen die in de Bijbel zogenaamd zijn voorgezegd kunnen ook worden verklaard door toeval of een natuurlijke samenloop van omstandigheden.

Deze kritiek wordt weerlegd door

- Een correcte bestudering van de betrokken profetie
- Een correcte toepassing van wetenschappelijke methoden en principes.

Kritiek — Zelfs als de Bijbel oorspronkelijk het geïnspireerde Woord van God zou zijn geweest, is door het voortdurend overschrijven, en door voortdurende herzieningen, enz., toch niet meer te achterhalen wat de oorspronkelijke tekst is geweest. Dit sluit bij voorbaat elke hoop uit om de Bijbel te kunnen gebruiken als maatstaf voor het leven van alle mensen.

Deze kritiek wordt weerlegd:

- Voor het Oude Testament: de vondst van de Dode Zee rollen.
- Voor het Nieuwe Testament: door zorgvuldig te kijken naar het overgeleverde tekstmateriaal; er is zeer veel bewaard gebleven.

Bewaard gebleven Nieuw-Testamentische manuscripten

Grieks		Andere	
Uncialen	267	Bohairisch	100
Minuskels	2.764	Arabisch	75
Verzamelde teksten van de eredienst	2.143	Oud-Latijn	50
Papyri	88	Latijnse Vulgaat	10.000
Recente vondsten	47	Slavisch	4.101
		Armenisch	2.587
		Syrische-Peshitta	350

Kritiek — Als de mensen die de Bijbel hebben geschreven door God geïnspireerd waren, waarom zijn er dan soms meerdere, van elkaar verschillende verhalen van een gebeurtenis? Zouden de verslagen die opgeschreven waren niet identiek moeten zijn, terwijl zij elkaar juist lijken tegen te spreken?

Deze kritiek wordt weerlegd door:

- De onderlinge samenhang van de feiten
- De samenhang van de boodschap
- Verschillende verhalen geven juist betrouwbaarheid; ze vertellen ons dat er meerder aspecten waren
- Er zit maar weinig tijd tussen de beschreven gebeurtenissen en de oudste bewaard gebleven exemplaren van de tekst

Een vergelijking met andere oude geschriften

Auteur	Aantal exemplaren
Caesar	10
Tacitus	20
Plinius	7
Thucydides	8
Herodotus	8
Demosthenes	200
Sophocles	193
Aristoteles	49
Homerus (Ilias)	643

De tijd tussen het oorspronkelijk document en bekende kopieën

Auteur	Geschreven	Vroegste exemplaar	Tijd
Caesar	100 - 44 v. Chr	900 na Chr	1.000 jaar
Tacitus	100 na Chr	1100 na Chr	1.000 jaar
Plinius	61-113 na Chr	850 na Chr	750 jaar
Thucydides	460-400 v. Chr	900 na Chr	1.300 jaar
Herodotus	480-425 v. Chr	900 na Chr	1.300 jaar
Demosthenes	383-322 v. Chr	1100 na Chr	1.300 jaar
Sophocles	496-406 v. Chr	1100 na Chr	1.400 jaar
Aristoteles	384-322 v. Chr	1100 na Chr	1.400 jaar
Homerus (Ilias)	900 v. Chr	400 v. Chr	500 jaar
Nieuwe Testament	40-100 na Chr	130 na Chr	30-90 jaar

Studie 16

Gods doel geopenbaard

Waarom heeft God de mens geschapen?

Vaak vragen wij ons af: "Wat was Gods bedoeling? Waarom heeft God de wereld en haar inwoners geschapen?"

God heeft in Numeri 14: 21 zijn uiteindelijke doel met de schepping geopenbaard aan Mozes:

"Zo waar Ik leef, de hele aarde zal met de heerlijkheid van de HEER vervuld worden."
(Herziene Statenvertaling)

De schepping was bedoeld om God te verheerlijken en te eren:

"U komen alle lof, eer en macht toe, Heer, onze God, want u hebt alles geschapen: uw wil is de oorsprong van alles wat er is."
Openbaring 4: 11

Jesaja trekt uit het scheppingsverhaal de conclusie dat de aarde is geschapen om bewoond te worden:

"Dit zegt de HEER, die de hemel geschapen heeft - hij is God! - die de aarde gemaakt en gevormd heeft en die haar heeft gegrondvest - niet als chaos [het 'woest en doods' van Genesis 1:2] schiep hij de aarde, maar om te bewonen heeft hij haar gevormd: Ik ben de HEER, er is geen ander."
Jesaja 45: 18

Uit deze paar verzen leren wij:

1. God heeft de wereld geschapen om bewoond te worden.
2. De bewoners daarvan zijn geschapen tot eer van God.
3. Zijn doel is om de aarde te vervullen met zijn heerlijkheid.

Wat is de heerlijkheid van God?

Hoe beschrijft je heerlijkheid?

Het eenvoudigst, en waarschijnlijk toch het meest volledig, zo:

God = heerlijkheid

= rechtvaardigheid, liefde, waarheid, wijsheid

De aarde vervullen met zijn heerlijkheid betekent dus die vervullen met zijn karakter, zijn eigenschappen en zijn gedachten. En God openbaren betekent dan: zijn heerlijkheid tonen aan anderen.

Openbaren betekent "bekendmaken".

Gods doel is geopenbaard in zijn naam

Let in Jesaja 45: 18 (vorige bladzij) op de woorden "Ik ben de HEER". Die uitdrukking HEER (zo geschreven) is zijn naam.

Gods naam werd aan Mozes bekend gemaakt bij de brandende braamstruik. Mozes zei tot God,

"Stel dat ik naar de Israëlieten ga en tegen hen zeg dat de God van hun voorouders mij gestuurd heeft, en ze vragen: "Wat is de naam van die God?" Wat moet ik dan zeggen?" Toen antwoordde God hem: Ik ben die er zijn zal. Zeg daarom tegen de Israëlieten: 'IK ZAL ER ZIJN' heeft mij naar u toe gestuurd." Exodus 3: 13 - 14

God werd geopenbaard bij de brandende braamstruik.

Wiens opschrift (zie bladzij 4)? Wij zijn gemaakt naar Gods beeld. (Genesis 1: 26). En zoals kinderen de karaktereigenschappen van hun ouders weerspiegelen (of openbaren), zo moeten ook wij leren Gods heerlijkheid te weerspiegelen door ons zijn karakter eigen te maken. Dat was Christus deed, en daarom kon `Hij zeggen, „Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien" (Johannes 14: 9).

Wanneer u de Bijbel leest, let er dan eens op hoe vaak er wordt verwezen naar "de Naam". Denk aan het Onze Vader, "Onze Vader... uw naam worde geheiligd" (Matteüs 6: 9).

Namen zijn heel belangrijk in de Bijbel. "Geef hem de naam Jezus [bevrijder], want hij zal zijn volk bevrijden van hun zonden." (Matteüs 1: 21) Zij vertellen ons wat iemands taak of karakter is. En dat geldt ook voor God.

Samenvatting

Wij zijn gemaakt naar Gods beeld en tot zijn heerlijkheid. Zijn wil wordt gedaan in een schepping die vrijwillig verkiest om Gods gedachten en wegen te weerspiegelen. Tot nu toe heeft alleen de Here Jezus Christus dit volledig gedaan, maar Gods doel om de aarde met zijn heerlijkheid te vervullen zal volledig verwezenlijkt worden.

Studie 17

Overzicht van de boeken van de Bijbel (4)

Sefanja

Auteur — Sefanja

Tijd — 635 - 615 v. Chr.

Samenvatting — Sefanja profeteerde tijdens de regering van koning Josia van Judea, na de wegvoering van de bevolking van het noordelijke rijk Israël. Josia voerde een grote godsdienstige hervorming door. Dat gebeurde na de slechte regeringen van de koningen Manasse en Amon, die het volk tot allerlei vormen van afgoderij hadden gebracht. Maar het volk volgde Josia niet in deze terugkeer tot God. Sefanja kondigt daarom een komend oordeel over Jeruzalem aan wegens hun zonden. Hij duidt dat aan als een 'offermaaltijd' van God, maar ook als 'de dag des HEREN'. Toch doet hij nog een dringend beroep op het volk om in berouw tot God terug te keren. En hij besluit met een korte vooruitblik op het komende vrederijk van de Messias.

Inleiding — hoofdstuk 1: 1

Een waarschuwing voor dreigend oordeel — hoofdstuk 1: 2 - 18

1. Het oordeel aangekondigd — hoofdstuk 1: 2 – 13
2. Het oordeel beschreven — hoofdstuk 1: 14 - 18

Een oproep tot onmiddellijke bekering — hoofdstuk 2: 1 - 3: 8

1. Een oproep tot bekering — hoofdstuk 2 :1 – 3
2. Uitvoerige waarschuwing voor het oordeel — hoofdstuk 2: 4 - 3: 8

Het toekomstige heil — hoofdstuk 3: 9 - 20

1. Het toekomstige vrederijk—hoofdstuk 3: 9 – 13
2. Uiteindelijk herstel van het volk—hoofdstuk 3: 14 - 20

Jeremia

Auteurs — Jeremia en Baruch

Tijd — 630 - 575 v.Chr.

Samenvatting — Jeremia waarschuwt het volk dat Jeruzalem verwoest zal worden, en het volk zelf als slaven in ballingschap zal worden gevoerd, door de dreigende militaire macht van de Babyloniërs. Hij sluit daarbij aan bij het in die tijd teruggevonden 'wetboek', waar Gods oordelen in staan aangekondigd. Hij tracht het volk van Jeruzalem ervan te doordringen dat zij zich van hun goddeloze leven moeten bekeren, maar zij luisteren niet. Hij waarschuwt verder tegen de valse profeten die het volk op de verkeerde weg leiden met hun bedrieglijke leer en leugens. Hij spoort de Israëlieten aan om zich te onderwerpen aan het Babylonische gezag omdat Babel Gods strijdwapen is. Ze luisteren echter niet naar zijn waarschuwingen, en het volk gaat uiteindelijk in ballingschap naar Babel. Hij voorzegt tweemaal dat de ballingen na in totaal 70 jaar van Babylonische overheersing terug zullen keren om Jeruzalem en de Tempel te herbouwen.

Opschrift en de roeping van Jeremia — hoofdstuk 1

De eerste boekrol, meest uit de dagen van Josia — hoofdstuk 2 - 10

1. De aanklacht tegen het volk — hoofdstuk 2 – 4:2
2. Het onheil uit het noorden — hoofdstuk 4: 3 -6: eind
3. De tempelprediking ten tijde van Jojakim — hoofdstuk 7:1-15
4. Aanvullingen op de eerste rol en herhaling van het onheil uit het noorden — hoofdstuk 7:16-10:eind

De tweede boekrol, uit de dagen van Jojakim — hoofdstuk 11 - 17

1. Verdere aanklachten tegen het volk — hoofdstuk 11 – 13:14
2. De vijand uit het noorden — hoofdstuk 13: 15 –eind
3. Verdere lessen — hoofdstuk 14 –17

Diverse geschriften van Jeremia en Baruch, uit diverse tijden na Josia — hoofdstuk 18 - 26

1. De pottenbakker en het aardewerk — hoofdstuk 18 – 20
2. Sedekia's eerste gezantschap — hoofdstuk 21:1-10
3. Over de slechte koningen: Joachaz, Jojakim en Jojachin — hoofdstuk 21:11- 22:eind
4. De rechtvaardige Spruit (de Messias) — hoofdstuk 23:1-8
5. Diverse profetieën — hoofdstuk 23:9-25:eind
6. De gevolgen van bovenstaande tempelprediking — hoofdstuk 26

Diverse geschriften, uit de tijd van Sedekia — hoofdstuk 27 – 35

1. Onderwerping aan de Babyloniërs — hoofdstuk 27 – 29
2. Beloften van herstel en een nieuw verbond — hoofdstuk 30– 33
3. Waarschuwingen — hoofdstuk 34-35

Belegering en ondergang, uit de tijd van Sedekia — hoofdstuk 36 – 45

1. Jeremia en Sedekia — hoofdstuk 36 – 39
2. Jeremia's lot na de val van Jeruzalem — hoofdstuk 40– 43:7
3. De vlucht naar Egypte en nieuwe geloofsafval — hoofdstuk 43:8-44:eind
4. Gods belofte aan Baruch (uit de tijd van Jojakim) — hoofdstuk 45

Profetieën tegen de naties — hoofdstuk 46: 1 - 51: 64

1. Over Egypte — hoofdstuk 46
2. Over de Filistijnen — hoofdstuk 47
3. Over Moab — hoofdstuk 48
4. Over de Ammonieten — hoofdstuk 49: 1 – 6
5. Over Edom — hoofdstuk 49: 7 – 22
6. Over Damascus — hoofdstuk 49: 23 – 27
7. Over de Arabieren — hoofdstuk 49: 28 – 33
8. Over Elam — hoofdstuk 49: 34 – 39
9. Over Babel, haar toekomstige ondergang — hoofdstuk 50 - 51

Historisch aanhangsel — hoofdstuk 52

1. De val en ballingschap van Juda—hoofdstuk 52 :1 – 30
2. De begenadiging van Jojakim—hoofdstuk 52: 31 - 34

Klaagliederen

Auteur — Jeremia

Tijd — ca. 580 v.Chr.

Samenvatting — klagen betekent “het lijden verwoorden”. In dit boek uit Jeremia zijn verdriet over de val van Jeruzalem en het wegvoeren van zijn volk. Het boek beschrijft en verklaart de bezoeken die over de stad Jeruzalem zijn gekomen, en de spot van de omringende naties als het gevolg van Gods oordeel over de zonden van het volk. Hij onderstreept de lessen die Jeruzalem hieruit zou moeten leren, in het bijzonder de loosheid van glorie, macht en trots, teneinde die in de toekomst te kunnen overwinnen.

De lijdende, vernielde stad van Sion — hoofdstuk 1

1. De ondergang van Jeruzalem — hoofdstuk 1: 1 – 11
2. Klaaglied van ‘de dochter van Jeruzalem’ — hoofdstuk 1: 12 - 22

Het lijdende, vernielde heiligdom — hoofdstuk 2

1. Gods oordeel over de muren en de tempel, waarop zij vertrouwden — hoofdstuk 2: 1 – 10
2. Het klaaglied van een ooggetuige — hoofdstuk 2: 11 – 19
3. Beroep op God — hoofdstuk 2: 20 - 22

De lijdende vertegenwoordiger van het verslagen Sion — hoofdstuk 3

1. De ellende die God over zijn knecht bracht — hoofdstuk 3: 1 – 18
2. De knecht blijft vertrouwen op God — hoofdstuk 3: 19 – 42
3. Beroep op God — hoofdstuk 3: 43 - 66

Het lijdende volk van Sion — hoofdstuk 4

1. De verschrikking van de belegering, en het noodlot van de aanzienlijken — hoofdstuk 4: 1 – 11
2. De oorzaken van de ramp te Sion — hoofdstuk 4: 12 – 20
3. Tegen hoogmoedig en juichend Edom — hoofdstuk 4: 21 - 22

Bede van berouwvol Sion — hoofdstuk 5

1. Sion bidt dat God Zich haar ellende en schande zal aantrekken — hoofdstuk 5: 1 – 18
2. Een laatste bede tot de Here HERE — hoofdstuk 5: 19 – 22

Habakuk

Auteur — Habakuk

Tijd — 620 - 605 v.Chr.

Samenvatting — Het boek begint met een klacht van Habakuk over het onrecht in Juda en zijn verbijstering dat God het boze en immorele volk van Babel niet oordeelt. God vertelt hem dan dat zijn volk moet blijven vertrouwen op zijn barmhartigheid zonder te letten op de omstandigheden om hen heen. Het *lijkt* wel alsof de bozen voorspoed hebben terwijl de rechtvaardigen gekastijd worden. Maar deze voorspoed is slechts tijdelijk. God verlaat niet wie zijn geboden gehoorzamen en volgen: “De rechtvaardige zal door zijn geloof leven.” (vgl. Psalm 73)

Inleiding — hoofdstuk 1: 1

De profeet klaagt over het onbestrafte geweld in Juda — hoofdstuk 1: 2 - 4

Gods antwoord:

De Chaldeeën zijn een strafwerktuig in zijn hand — hoofdstuk 1: 5 - 11

Een tweede probleem:

De Chaldeeën zijn nog slechter dan de Judeeërs — hoofdstuk 1: 12 - 2: 1

Gods tweede antwoord:

De belofte staat vast, en geloof wordt beloond — hoofdstuk 2: 2 - 4

Vijf weeën over de zonde: — hoofdstuk 2: 5 – eind

Een visioen van Gods oordeel — hoofdstuk 3: 1 – 16

De overwinning van het geloof — hoofdstuk 3: 17 - eind

Joël

Auteur — Joël

Tijd — 618 - 608 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Joël begint met een beschrijving van een reeks natuurrampen (een sprinkhanenplaag, droogte en natuurbranden), die misoogsten en hongersnood veroorzaken, als beeld van een militaire aanval. Joël roept Juda op tot een dag van berouw wegens Gods komende oordeel. Het laatste deel van het boek gaat over de gebeurtenissen in verband met “de dag des HEREN”. De uitgebeelde boodschap luidt: als Juda zich bekeert, dan zal God hen rijkelijk zegenen en vergeven.

De sprinkhanenplaag als beeld van de dag des HEREN — hoofdstuk 1 - 2: 17

1. Een drievoudige ramp: sprinkhanen, droogte, vuur — hoofdstuk 1
2. De gesel als beeld van de dag des oordeels — hoofdstuk 2: 1 - 17

Het oordeel afgewend en het land gezegend — hoofdstuk 2: 18 - 3: eind

1. Zegeningen in de nabije toekomst—hoofdstuk 2: 18 – 27
2. Het uitstorten van Gods Geest—hoofdstuk 2: 28 – 32
3. Oordeel over de volken—hoofdstuk 3: 1 – 16
4. Zegeningen voor Gods volk—hoofdstuk 3: 17 – 21

Daniël

Auteur — Daniël

Tijd — 605 - 535 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Daniël voorzegt de toekomst van twee tegenovergestelde machten: de koninkrijken der mensen en het Koninkrijk Gods. De nadruk ligt op het principe “De Allerhoogste heeft macht over het koningschap der mensen”. De profetieën van Daniël hebben in het algemeen minder met Israël te maken dan met de volken die Israël overheersen. Het boek Daniël bevat profetieën die de periode overspannen vanaf zijn tijd tot het komende Koninkrijk Gods. Deze profetieën moeten worden gezien als waarschuwing aan de getrouwe gelovigen om te blijven volharden, want uiteindelijk loopt alles volgens Gods plan.

De universele soevereiniteit van God — zoals geopenbaard in persoonlijke ervaring— hoofdstuk 1: 1 - 6: 28

1. Menselijke wijsheid gewogen—hoofdstuk 1
2. Menselijke politiek gewogen —hoofdstuk 2
3. Menselijke godsdienst gewogen —hoofdstuk 3
4. Menselijke trots gewogen —hoofdstuk 4
5. Menselijke goddeloosheid gewogen —hoofdstuk 5
6. Menselijke verdrukking gewogen —hoofdstuk 6

De universele soevereiniteit van God — zoals geopenbaard in het profetische woord— hoofdstuk 7: 1 - 12: 13

1. Menselijke macht, gezien door Gods ogen—hoofdstuk 7
2. Menselijke macht verheft zich tegen God—hoofdstuk 8
3. Menselijke macht als verdrukker van Gods volk—hoofdstuk 9
4. God waakt over zijn volk—hoofdstuk 10
5. De tweekamp tussen God en de menselijke macht—hoofdstuk 11
6. De eindoverwinning van Gods Koning—hoofdstuk 12

Ezechiël

Auteur — Ezechiël

Tijd — 593 - 560 v.Chr.

Samenvatting — Dit boek beschrijft de werkzaamheden van de profeet Ezechiël tijdens de Babylonische ballingschap. Hij was een tijdgenoot van Jeremia, maar predikte onder de ballingen in Babylonië, die al daarheen waren gebracht onder de eerste wegvoering. Hij bestrijdt de misvatting dat deze ballingen de afvalligen zijn en dat zij die in het land zijn achtergebleven blijkbaar beter zijn. Hij veroordeelt in soms felle beelden en bewoordingen de geloofsafval van de achtergeblevenen, maar spaart ook de ballingen niet. Toch zal God juist uit die ballingen een getrouwe 'rest' terugbrengen. Uiteindelijk zal dat uitlopen op de vestiging van Gods koninkrijk en een nieuwe tempel.

Ezechiëls eerste profetische periode: Jeruzalems zonden en afgoderij — hoofdstuk 1 - 24

1. Ezechiëls roeping—hoofdstuk 1 - 3
2. De ondergang van stad en staat uitgebeeld—hoofdstuk 4 - 7
3. Het komende oordeel over Jeruzalem— hoofdstuk 8 - 11
4. De onontkoombare ballingschap—hoofdstuk 12 - 19
5. Jeruzalems ontrouw — hoofdstuk 20 - 24

Profetieën tegen de volken: De universele soevereiniteit van God — hoofdstuk 25 - 32

1. De buurvolken: Ammon, Moab, Edom en Filistea—hoofdstuk 25
2. De handelsnatie Fenicië—hoofdstuk 26 - 28
3. De grootmacht Egypte—hoofdstuk 29 - 32

Ezechiëls tweede profetische periode: Jeruzalem hersteld maar bedreigd — hoofdstuk 33 - 39

1. Ezechiël opnieuw aangesteld —hoofdstuk 33
2. God Zelf als de Goede Herder van zijn volk — hoofdstuk 34
3. Herstel van het land — hoofdstuk 35 - 36
4. Herstel van het volk — hoofdstuk 37
5. De vruchteloze aanval van de wereld op Israël — hoofdstuk 38-39

De nieuwe tempel en de nieuwe wet — hoofdstuk 40: 1 - 48: 35

1. De nieuwe tempel — hoofdstuk 40 - 43
2. De nieuwe eredienst — hoofdstuk 44 - 46
3. De nieuwe verdeling van het land — hoofdstuk 47 – 48

Obadja

Auteur — Obadja

Tijd — kort na 587 v.Chr.

Samenvatting — Obadja's naam betekent "Knecht van Jahwe". Hij spreekt een oordeel uit over het volk Edom wegens hun vijandschap jegens Israël ten tijde van de Babylonische aanval op Israël. Zij hadden zich verheugd over het voordeel dat die aanval hen zou brengen. Op 'de dag des Heren' (de tijd van Gods oordeel) zal er echter juist alleen ontkoming zijn op Sion. Edom was het volk dat afstamde van Ezau, de tweelingbroer van Jakob (Israël).

Ezra

Auteur — Ezra

Tijd — 538 - 516 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Ezra beschrijft twee fasen in de terugkeer van de Joden uit de Babylonische ballingschap. Na de val van het Babylonische rijk door de Perzen kregen de Joden in 538 v.Chr. van de Pers Kores verlof om naar Juda terugkeren om daar de tempel te herbouwen. Hulp van de Samaritanen bij deze herbouw werd door hen afgewezen. Dit leidde tot tegenwerking en vertraging. Ondanks deze vertragingen werd de Tempel 20 jaar later, onder Darius, toch voltooid en ingewijd. De tweede terugkeer, onder Ezra, vond plaats in 458 v.Chr. Bij zijn aankomst in Jeruzalem trof hij ontoelaatbare praktijken aan, waar hij onmiddellijk maatregelen tegen nam.

Terugkeer van de ballingen uit Babel — hoofdstuk 1 - 2

1. Het bevel van Kores — hoofdstuk 1: 1 – 4
2. Voorbereidingen voor de reis — hoofdstuk 1: 5 – eind
3. De lijst van terugkerenden — hoofdstuk 2

Begin van de bouw van de Tempel — hoofdstuk 3 - 4

1. Het altaar en de fundering van de tempel — hoofdstuk 3
2. Tegenwerking door de Samaritanen — hoofdstuk 4

De bouw voltooid — hoofdstuk 5: 1 - 6: 22

1. Hervatting van het werk — hoofdstuk 5: 1 - 5
2. Brief van Tattenai aan Darius — hoofdstuk 5: 6 – eind
3. Het antwoord van Darius — hoofdstuk 6: 1 – 12
4. De Tempel gereed — hoofdstuk 6: 13 - 22

Ezra's reis naar Jeruzalem — hoofdstuk 7-8

1. Samenvatting — hoofdstuk 7: 1 – 10
2. De brief van Artachsasta aan Ezra — hoofdstuk 7: 11 – eind
3. De reis naar Jeruzalem — hoofdstuk 8

De hervorming — hoofdstuk 9 - 10

1. Ezra geschokt door de situatie die hij in Jeruzalem aantreft, zijn gebed — hoofdstuk 9
2. Zijn maatregelen om daar een einde aan te maken — hoofdstuk 10

Haggai

Auteur — Haggai

Tijd — 520 - 505 v.Chr.

Samenvatting — Haggai spoort de uit ballingschap teruggekeerde Joden aan om God oprecht te dienen. Hij vermaant hen: “Welke weg zijn jullie ingeslagen? Denk toch na!”, en roept hen op de Tempel te voltooien waarvan de fundamenten al achttien jaar eerder waren gelegd. Hij wijst op het feit dat hun huidige problemen alles te maken hebben met hun houding die meer is geïnteresseerd in hun eigen huizen dan in Gods ‘huis’. Het volk antwoordt positief en in 516 voor Christus komt de Tempel gereed. Ook zegt Haggai dat de heidense rijken door God vernietigd zullen worden, en als de Messias komt zal Juda verheven worden. Het is een korte profetie en de boodschap wordt verder uitgewerkt door Zacharia, een (vermoedelijk jongere) tijdgenoot.

Zacharia

Auteur — Zacharia

Tijd — 520 - 490 v.Chr.

Samenvatting — Zacharia was een jongere tijdgenoot van Haggai. Hij neemt Haggai's oproep om de tempel te herbouwen, over. En ook hij benadrukt de noodzaak tot bekering. Een deel van zijn boodschap bestaat uit een serie visioenen over de toekomst.. Het bevat aanwijzingen over de komst van de Messias. Het boek eindigt met beschrijvingen van het oordeel over de vijanden van Jeruzalem, en van de toekomstige heerlijkheid van het Koninkrijk Gods.

Inleiding: Oproep tot bekering — hoofdstuk 1: 1 - 6

De nachtgezichten van Zacharia — hoofdstuk 1:7 - 6: 15

1. De eerste drie gezichten: God is zijn volk niet vergeten — hoofdstuk 1-2
2. Het vierde gezicht: God rechtvaardigt zijn volk ondanks hun tekortkomingen — hoofdstuk 3
3. Het vijfde gezicht: al is het begin klein, het zal uitgroeien tot iets groots — hoofdstuk 4
4. Het zesde en zevende gezicht: het kwaad zal uit het land worden weggedaan — hoofdstuk 5
5. Het achtste gezicht: God zal weer in actie komen — hoofdstuk 6: 1 - 8

De kroon voor de hogepriester Jozua — hoofdstuk 6: 9 – 15

Voorzegging van het feit dat de komende Messias zowel koning als hogepriester zal zijn.

Vragen over het vasten — hoofdstuk 7 - 8

1. De vraag (moeten wij doorgaan met vasten ter herinnering aan de verwoesting van de stad) en Gods wedervraag (heb je dat dan voor Mij gedaan?) — hoofdstuk 7
2. Gods heilsbeloften en het antwoord op de vraag (de rouw, die het vasten uitdrukt, zal veranderen in vreugde) — hoofdstuk 8

**De toekomst voor Israël en de komst van het Messiaanse Koninkrijk —
hoofdstuk 9 - 14**

1. De eerste Godsspraak: Gods zorg voor zijn volk in de tijd die nog komt—hoofdstuk 9 - 11
2. De tweede Godsspraak: Jeruzalem zal nogmaals worden aangeval-
len, maar God zal de stad dan beschermen—hoofdstuk 12- 14

Ester

Auteur — Mordechai?

Tijd — ca. 450 v.Chr.

Samenvatting — Het boek Ester is een historisch boek dat speelt in de tijd na de ballingschap, ten tijde van de Perzische koning Xerxes (485-465 v.Chr.). Het beschrijft het plan van Haman, de eerste minister van de Perzische koning, om de Joden uit te roeien. Dit plan wordt verijdeld door Esther, de koningin van Perzië, die zelf een Jodin is. Het boek verduidelijkt de achtergrond en de betekenis van het Joodse Purimfeest.

1. Koningin Wasti vervangen door Ester — hoofdstuk 1- 2
2. Haman beraamt een aanslag tegen de Joden — hoofdstuk 3
3. Mordechai en Ester proberen hun volk te redden — hoofdstuk 4-5
4. Haman voor Mordekai vernederd — hoofdstuk 6: 1 - 14
5. Mordechai en Ester krijgen de medewerking van de koning — hoofdstuk 7
6. Het reddingsplan, de wraak van de Joden op hun vijanden — hoofdstuk 8- 9:17
7. De instelling van het Purimfeest en slot — hoofdstuk 9: 18 – 10: eind

Nehemia

Auteurs — Nehemia

Tijd — ca. 450 - 430 v.Chr.

Samenvatting — Het boek begint met Nehemia's aanstelling tot landvoogd over het land Juda en over Jeruzalem. Hij reist daarheen en organiseert de herbouw van de stadsmuur, ondanks tegenwerking van de buurvolken en interne onenigheid onder het Joodse volk. Na het herstel van de muur vestigden meer teruggekeerde ballingen zich in Jeruzalem. Zijn toewijding aan God is voor Nehemia aanleiding om een aantal godsdienstige hervormingen door te voeren. Daaronder het in het openbaar voorlezen uit de wet. Na een periode van afwezigheid moet hij echter constateren dat veel van zijn hervormingen alweer zijn verwaarloosd.

Nehemia naar Jeruzalem — hoofdstuk 1 - 2

1. Nehemia hoort van de toestand in Jeruzalem — hoofdstuk 1
2. Hij vraagt de koning om volmachten en vertrekt naar Jeruzalem — hoofdstuk 2: 1 – 8
3. Zijn inspectie van de muren — hoofdstuk 2: 9 - eind

Herbouw van de muren en poorten van Jeruzalem — hoofdstuk 3 - 7: 4

1. Nehemia organiseert de herbouw—hoofdstuk 3
2. De tegenwerking van de buurvolken—hoofdstuk 4
3. Nehemia's hervormingen, als landvoogd—hoofdstuk 5
4. Voltooiing van de muur—hoofdstuk 6 - 7: 4

Nehemia's hervormingen— hoofdstuk 7: 5 – 10:eind

1. De lijst van de vroeger, onder Zerubbabel, teruggekeerden — hoofdstuk 7: 5 - eind
2. Voorlezing van de wet en de viering van het Loofhuttenfeest — hoofdstuk 8
3. Dag van boete en smeekbede, schriftelijke verbondsverklaring betreffende het onderhouden van de wet — hoofdstuk 9 - 10

Inwijding van de herstelde muur en reorganisatie van het openbare leven — hoofdstuk 11-12

Nehemia's ijver voor de wet — hoofdstuk 13

Maleachi

Auteur — Maleachi

Tijd — ca. 430 v.Chr.

Samenvatting — De profetie van Maleachi stamt waarschijnlijk uit de tijd dat Nehemia terug was naar het hof van de Perzische koning. Het volk is weer laks geworden en heeft een steeds oppervlakkiger houding aangenomen tegenover God en de eredienst. Een eeuw na de herbouw van de tempel zijn hun verwachtingen van de komst van de Messias nog steeds niet vervuld. Maleachi schrijft dat hun offers onaanvaardbaar zijn voor God; mannen plegen echtbreuk, en de priesters verwaarlozen Gods verbond.

1. Onheilige offeraars — hoofdstuk 1
2. Onwaardige priesters — hoofdstuk 2: 1 - 10
3. Een ontrouw volk — hoofdstuk 2: 11 - 16
4. Voor de afvalligen zal de komst van de Messias geen bevrijding brengen, maar alleen oordeel— hoofdstuk 2: 17- 3:5
5. Oproep tot bekering — hoofdstuk 3: 6 - 12
6. Wie behouden wordt en wie niet — hoofdstuk 3: 13 - eind
7. De dag des oordeels — hoofdstuk 4

Studie 18

Hulpmiddelen bij studie (deel 2)

Nederlandse uitgaven plegen maar al te vaak een korte bestaanstijd te hebben en elkaar betrekkelijk snel af te wisselen. Dat maakt het moeilijk om concrete aanbevelingen te doen omdat hulpmiddelen waarvan de bruikbaarheid is gebleken vaak al niet meer verkrijgbaar zijn tegen de tijd dat je ze zou willen aanbevelen. Het onderstaande is naar beste weten opgesteld.

Bijbelse woordenboeken

- Gispén e.a., Bijbelse encyclopedie, Kok Kampen
- Mulder e.a., Bijbels handboek (vier delen), Kok Kampen
- Regelmatig verschijnende bijbelse woordenboekjes in paperback

Bijzondere encyclopedie-achtige boeken

- Handboek bij de Bijbel, Voorhoeve, Den Haag
- Bijbels namenboek
- Boeken over planten en dieren uit de Bijbel

Lexicon-achtige boeken

- Pop, Bijbelse woorden en hun geheim, Boekencentrum (niet meer gepubliceerd, maar vaak tweedehands nog te vinden)

Bijbelse atlassen

- Rogerson, Atlas van de Bijbel, Elsevier

Geschiedenis

- Elk goed boek over wereldgeschiedenis
- Flavius Josephus

Electronische hulpmiddelen

- Handboek bij de Bijbel op CD-ROM (met landkaarten en encyclopedie) in combinatie met de On-line Bijbel (zie blz 36).

Commentaren

Werkelijk goede, zakelijke en objectieve commentaren ontbreken helaas in ons taalgebied. Een goed commentaar verschaft bovenal informatie over historische achtergronden en taalkundige aspecten van de tekst. De meeste in onze taal verkrijgbare commentaren weerspiegelen in hoge mate de persoonlijke opvattingen van de commentator. Wie toch tenminste iets wil gebruiken doet er goed aan te controleren of de commentator tenminste gelooft in de Bijbel als Gods geïnspireerde en onfeilbare Woord. Bij het gebruik ervan doet hij er voorts goed aan zich voortdurend af te vragen: Is wat mij hier wordt verteld feitelijke informatie of heb ik hier te maken met de theologische visie van de schrijver? Een redelijk bruikbare, zij het in totaal vrij kostbare commentaarreeks is:

- Korte verklaring der Heilige Schrift, Kok Kampen.

Een waarschuwing

Commentaren, lexicons, encyclopedieën, enz. zijn het werk van niet-geïnspireerde mensen die commentaar geven op door God geïnspireerde Schriftpassages. Zulke naslagwerken zijn bijzonder bruikbaar, maar men dient ze altijd behoedzaam te lezen, met een neiging tot scepsis. Waak er steeds voor om geen absoluut vertrouwen te stellen in de woorden van niet-geïnspireerde mensen. Verifieer of weerleg voor uzelf alles wat zij schrijven of zeggen, aan de hand van de Bijbel (en dat mag u ook op ons toepassen!).

Studie 19

Bijbel vertalingen

De historische ontwikkeling

Het schema op pagina 100 geeft een overzicht van de historische ontwikkeling van de tekst van de Bijbel

De oorspronkelijke tekst en de eerste complete Bijbel

Het Oude Testament is oorspronkelijk geschreven in het Hebreeuws. In de derde/tweede eeuw v.Chr is het vertaald in het Grieks, de zogenaamde Septuaginta vertaling. Het Nieuwe Testament is oorspronkelijk geschreven in het Grieks. Dit Griekse NT vormde tezamen met de (Griekse) Septuaginta de Bijbel van de vroege kerk.

De Latijnse Bijbel

Aan het eind van de vierde eeuw verschenen er Latijnse vertalingen van de Griekse tekst. In 382 heeft Hieronymus op verzoek van de paus een geautoriseerde vertaling gemaakt van de Bijbel in het Latijn, de zogenaamde Vulgaat of 'volksbijbel'. Gedurende de gehele middeleeuwen is dit de Bijbel van de westerse kerk geweest. Middeleeuwse vertalingen in de Landstaal waren steeds vertalingen van deze Latijnse Vulgaat. Ook de eerste gedrukte Bijbels waren vertalingen van de Vulgaat. In de tijd van de reformatie is de Vulgaat door de paus tot de officiële kerkbijbel verklaard. Tot in de 20e eeuw zijn katholieke vertalingen in het Nederlands daarom vertalingen van de Vulgaat geweest.

De Textus Receptus

In de tijd van de reformatie is men begonnen om de Bijbel te vertalen uit het oorspronkelijke Hebreeuws (overgeleverd door de zgn Masoreten) en Grieks (grotendeels bewaard door de oosterse kerk). Uit de beschikbare handschriften is in de 16e eeuw een "oorspronkelijke tekst" samengesteld, de zogenaamde Textus Receptus of "Aanvaarde tekst". Luther is de eerste geweest die deze heeft vertaald in de landstaal. De Liesveldt Bijbel is een vernederlandsing van deze vertaling van Luther.

De Statenvertaling

In 1637 is een directe Nederlandse vertaling van de Textus Receptus tot stand gekomen, zonder tussenkomst van het Duits. Omdat het grondige en langdurige vertaalwerk bekostigd werd door de Staten Generaal is deze versie bekend geworden als de Statenvertaling. Het is tot in onze eeuw de voornaamste protestantse Bijbel geweest en is voor orthodoxe protestanten nog steeds de enige aanvaardbare vertaling. Eind 19^e eeuw zijn er wel modernisering van het taalgebruik doorgevoerd. In 2010 is een sterk herziene 'Statenvertaling' verschenen die echter nog steeds teruggaat op de Textus Receptus.

Modernere vertalingen

De vondst van meer en oudere handschriften in de 19e eeuw heeft geleid tot een aanpassing van de oorspronkelijk geachte tekst. Het vak dat zich bezig houdt met deze reconstructie heet „tekstkritiek”. Moderne vertalingen zijn gebaseerd op deze aangepaste tekst. Betere kennis van de oude talen heeft bovendien geleid tot aanpassing van de vertaling. Vertalingen op deze grondslag zijn bijv. de „Nieuwe Vertaling” van het NBG, de NBV en moderne katholieke vertalingen (zoals de 'Petrus Canisius' vertaling en de 'Willibrord' vertaling)

Hedendaagse vertalingen

Bij de hedendaagse vertalingen, waaronder veel vertalingen “in de omgangstaal”, is ook nog uitgegaan van een ander vertaalprincipe. Daarbij wordt niet meer getracht zo letterlijk mogelijk te vertalen. Het streven is nu om de tekst zodanig weer te geven dat de oorspronkelijke gedachte wordt vertaald in een voor de moderne mens gelijkwaardige ('equivalente') gedachte. Men spreekt dan van “dynamisch equivalent”. Dergelijke vertalingen zijn gewoonlijk zeer aansprekend. Maar het zal duidelijk zijn dat het begrip dat de vertaler heeft van de tekst in hoge mate bepalend is voor wat hij “gelijkwaardig” acht. De katholieke “Willibrord vertaling” de “Groot Nieuws Bijbel” en de NBV zijn voorbeelden van zulke vertalingen.

Parafrazen

Nog een stap verder gaan de zogenaamde parafrazen. Deze houden zich nog maar zeer globaal aan de letterlijke tekst en ‘geven het verhaal weer in eigen woorden’. Kinderbijbels vallen uiteraard in deze categorie, maar ze bestaan ook voor volwassenen. Een parafrase voor volwassenen is in ons taalgebied “Het Boek”.

Voor- en nadelen

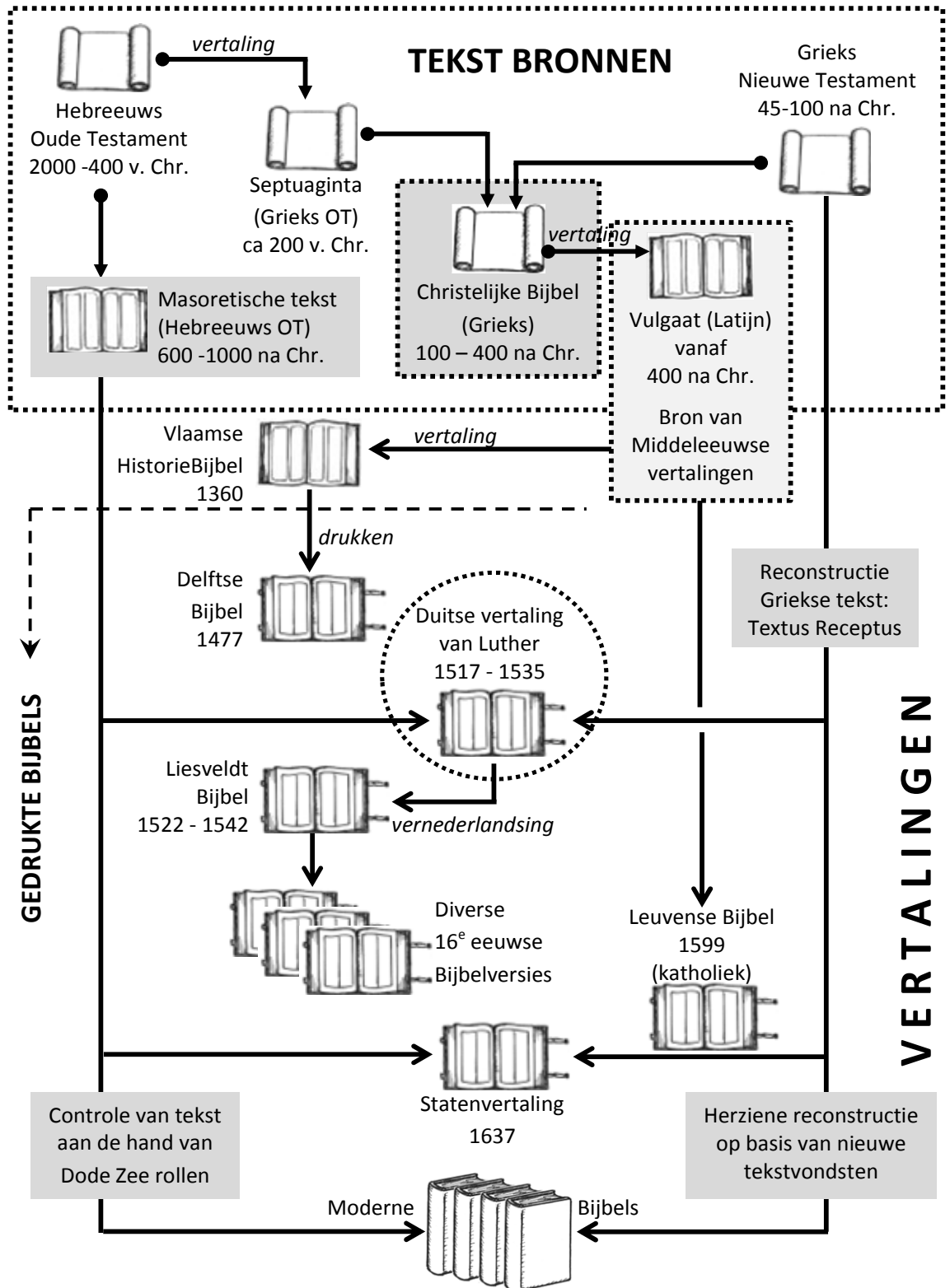
Meer letterlijke vertalingen zijn beter geschikt voor studiedoeleinden, terwijl wat vrijere vertalingen over het algemeen prettiger lezen. Wanneer we ons afvragen welke vertaling we moeten gebruiken, moeten we in gedachte houden dat we het beste doen om bij studie verschillende vertalingen te raadplegen. In deze zaak zijn de meesten van ons afhankelijk van specialisten die bekend zijn met Hebreeuws en Grieks. Vertalers zijn menselijk en, zoals wij allen, niet in staat om te Bijbel volledig zonder vooropgezette ideeën te benaderen. We hebben allen de neiging om de Bijbel te lezen in het licht van de culturele houdingen en achtergronden waarmee we vertrouwd zijn. Dat geldt ook voor vertalers.

We brengen in herinnering wat we hebben gezegd in Studie 8 aangaande 'tips bij het lezen'; nl dat het behulpzaam is om, wanneer we een passage meer in detail willen bestuderen, verschillende versies te raadplegen. In de meeste talen hebben veel woorden vaak meer dan één betekenis. De betekenis die de vertaler heeft gekozen is waarschijnlijk die welke het best aansluit bij zijn of haar ideeën en tradities. Een vertaler die zo wil vertalen dat de betekenis het best overkomt wordt daarbij noodzakelijkerwijs beïnvloed door zijn of haar eigen geloof en begrip.

Welke vertaling is voor mij de beste?

Iedereen is verschillend en als zodanig is niet dezelfde vertaling voor iedereen de beste. Men kiest het beste een vertaling die men begrijpelijk vindt en waarbij men zich prettig voelt. Daarnaast is het aan te bevelen om een meer letterlijke vertaling bij de hand te hebben voor meer gedetailleerde studie. Gewoonlijk bevat een wijdverbreide vertaling als de Statenvertaling of de NBG vertaling de beste aansluiting op papieren lexicons en concordanties. Maar elektronische hulpmiddelen hebben een bredere basis.

Als u meer wilt weten over het ontstaan van de Bijbel, het vertalen daarvan in onze taal en de verspreiding daarvan, raden we ons boekje "Het Boek in onze handen" aan. U kunt het gratis aanvragen via metopenbijbel.nl

---

Studie 20

Mysterie?

Gedurende Christus' leven op aarde, predikten zijn discipelen het evangelie van het Koninkrijk, zonder dat de leer van zijn offerdood daar deel van uitmaakte. Zij hadden nooit verwacht dat er zoiets zou gebeuren.

"Daarna zond hij hen uit om het koninkrijk van God te verkondigen."
Lucas 9:2

Toch had Hij hun ook gezegd:

"Onthoud wat ik tegen jullie zeg: de Mensenzoon zal aan de mensen uitgeleverd worden. Maar ze begrepen deze uitspraak niet; de betekenis bleef voor hen verborgen." Lucas 9: 44-45

Als de discipelen Jezus' woorden wel begrepen hadden, dan zou zijn dood hun geloof in Hem als Messias meteen bevestigd hebben. Maar nu waren zij aanvankelijk verbijsterd:

"Want ze hadden uit de Schrift nog niet begrepen dat hij uit de dood moest opstaan." Johannes 20: 9

"Zijn leerlingen begrepen dit aanvankelijk niet, maar later, toen Jezus tot majesteit verheven was, herinnerden ze zich dat dit over hem geschreven stond, en dat het zo ook gebeurd was." Johannes 12: 16

Na Christus' opstanding openbaarde Hij dit 'geheimenis' aan de apostelen voordat zij de prediking van het Evangelie van het Koninkrijk hervatten.

"... dit mysterie [NBG'51: geheimenis] van Christus. Het is onder vorige generaties niet aan de mensen onthuld, maar nu door de Geest geopenbaard aan zijn heilige apostelen en profeten:" Efeziërs 3: 4- 5

"Het evangelie van Jezus Christus dat ik verkondig, overeenkomstig de onthulling van het geheim waarover eeuwenlang gezweven is, maar dat nu is geopenbaard" Romeinen 16: 25- 26

"Het mysterie dat in alle eeuwen en voor alle generaties verborgen is geweest, maar nu aan zijn heiligen onthuld is.." Kolossenzen 1: 26

De conclusie hieruit moet zijn dat het 'mysterie' (geheimenis) waar de Bijbel over spreekt, in de 1^e eeuw is onthuld, en dat het dus sindsdien geen mysterie meer is. Dit mysterie betrof zijn offerdood, die niemand had verwacht totdat het gebeurde.

De profetieën over Jezus Christus die reeds zijn vervuld, kunnen worden gezien als concrete gegevens in het evangelie van het Koninkrijk Gods; en het bekendgemaakte geheimenis is een belangrijk thema in het evangelie.

“(Paulus) verkondigde het koninkrijk van God en onderrichtte vrijmoedig over de Heer Jezus Christus.” Handelingen 28: 31

zie ook Handelingen 8: 12

De heilsvoorwaarden zijn gebaseerd op het geopenbaarde geheimenis.

Samenvatting

1. De aspecten van het Koninkrijk Gods die met Jezus te maken hadden, zijn voor de wereld een geheimenis geweest tot aan de tijd van de apostelen.
2. Dit geheimenis over Jezus is na Jezus' opstanding aan apostelen duidelijk gemaakt.
3. Wat eens een geheimenis was, is dat *nu* niet meer.
4. God heeft door de eeuwen heen Zijn plan beetje bij beetje geopenbaard.
5. Die openbaring is nu compleet.

Studie 21

Terminologie (Deel 3)

Aartsvader — Vader en bestuurder over een familie, Abraham en zijn onmiddellijke afstammelingen.

“Geef u rekenschap van zijn grootheid: Abraham, de aartsvader, gaf hem een tiende van wat hij had buitgemaakt.”   Hebrëen 7:4

Psalm — Letterlijk: geschreven als instrumentale muziek. Vervolgens: een gedicht op muziek gezet.

“Zingt Hem, psalmzingt Hem, gewaagt van al zijn wonderen.”
1 Kronieken 16:9 (NBG'51)

Godslastering — lastertaal, kwaadspreken. Uitspraken doen die de macht Gods op enigerlei wijze beperken.

“Daarom zeg ik u: Alle zonde en lastering zal de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden.”
Matteüs 12:31 (NBG'51)

Verzoeking — beproeving. De beproeving van de oprechtheid, deugd, en standvastigheid van een mens. Ook verleiding tot zonde, of die nu voortkomt uit de innerlijke begeerte van de mens zelf of uit omstandigheden van buiten af.

“Wie rijk wil worden, staat bloot aan verleiding, raakt in een valstrik en valt ten prooi aan dwaze en schadelijke begeerten die een mens in het verderf storten en ten onder doen gaan.”   1 Timoteüs 6:9

Zachtmoedig — nederig, ootmoedig, zich laten leren.

“Mozes nu was een zeer zachtmoedig man, meer dan enig mens op de aardbodem.”   Numeri 12:3 (NBG'51)

Antichrist — Iemand die een afwijkende opvatting verkondigt over de persoon van Christus. Wordt zowel in enkelvoud als in meervoud gebruikt.

“Kinderen, het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt, dat er een antichrist komt, zijn er nu ook vele antichristen opgestaan, en daaraan onderkennen wij, dat het de laatste ure is.” 1 Johannes 2:18 (NBG'51)

*Bestaat er een grotere leugenaar dan iemand die ontkent dat Jezus de christus is? De antichrist is ieder die de Vader en de Zoon niet erkent.
1 Johannes 2:22*

Middelaar — Iemand die tussenbeide komt om vrede en vriendschap te herstellen.

*“Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus.”
1 Timoteüs 2:5*

Messias — Gezalfde; het Hebreeuws voor het Griekse woord Christus.

*“De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, die Christus genoemd wordt; wanneer die komt, zal Hij ons alles verkondigen. Jezus zeide tot haar: Ik, die met u spreek, ben het.”
Johannes 4:25-26 (NBG'51)*

Pascha — afgeleid van een werkwoord dat betekent voorbijgaan of zweven over. In het Hebreeuws: pesach. Het heeft betrekking op de laatste plaag in Egypte waarbij de engel van God als het ware boven de huizen der Israëlieten zweefde, waardoor Israël beschermd werd. Dit leidde tot de uittocht van Israël uit Egypte.

*“Zo moeten jullie het eten: met je gordel om, je sandalen aan en je staf in de hand, in grote haast. Dit is een maaltijd ter ere van de HEER, het pesachmaal (NBG'51: Pascha).”
Exodus 12:11*

Losser – Een naaste bloedverwant die het recht heeft eigendom, dat een familielid wegens schulden heeft moeten verkopen, terug te kopen. In extreme gevallen geldt dat ook voor dat familielid zelf, wanneer die zichzelf of zijn gezinsleden vanwege die schulden als slaaf heeft moeten verkopen. Dat vrijkopen zelf heet ‘lossing’.

“Wanneer uw broeder verarmd is en iets van zijn bezitting heeft moeten verkopen, dan zal zijn naaste bloedverwant als losser optreden, en hij zal loskopen wat zijn broeder heeft moeten verkopen.”

Leviticus 25:25

Verlosser — Letterlijk: iemand die een naaste bloedverwant ‘lost’. Overdrachtelijk: iemand die een ander het leven redt.

Toen riepen de Israëlieten tot de HERE, en de HERE verwekte de Israëlieten een verlosser om hen te bevrijden: Otniel, de zoon van Kenaz, de jongere broeder van Kaleb.

Richteren 3:9 (NBG'51)

“Mijn God, de Rots, bij wie ik schuil, mijn schild, hoorn mijns heils, mijn burcht, mijn toevlucht, mijn verlosser; van geweld hebt Gij mij verlost.”

2 Samuel 22:3 (NBG'51)

Israël — Israël, wat betekent “(be)strijder Gods”, was de naam die aan de aartsvader Jakob werd gegeven. Vervolgens: de familie of afstammelingen van Jakob. Het volk Israël.

“Daarop zei hij: Voortaan zal je naam niet Jakob zijn maar Israël, want je hebt met God en mensen gestreden en je hebt gewonnen.”

Genesis 32:28

“Maar dit is het verbond dat ik in de toekomst met het volk van Israël zal sluiten-spreekt de Heer: In hun verstand zal ik mijn wetten leggen en in hun hart zal ik ze neerschrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.”

Hebreeën 8:10

Abram — De naam betekent: vader. Dit was de naam die hij had toen God hem riep.

“De HEER zei tegen Abram: ‘Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat ik je zal wijzen.’”

Genesis 12:1

Abraham — Vader van een menigte. De naam die God hem gaf, toen Hij hem een eigen zoon beloofde.

“Ik wil met jou een verbond aangaan en ik zal je veel, heel veel nakomelingen geven. ... Ik doe jou deze belofte: je zult de stamvader worden van een menigte volken. Je zult voortaan niet meer Abram heten maar Abraham, want ik maak je de vader van vele volken. Ik zal je bijzonder vruchtbaar maken. Er zullen veel volken uit je voortkomen en onder je nazaten zullen koningen zijn.” Genesis 17:2-6

Vermanen — vertroosten, aanmoedigen, waarschuwen.

“Voorts dan, broeders, vragen wij en vermanen wij u in de Here Jezus, dat gij, zoals gij van ons vernomen hebt, hoe gij moet wandelen en Gode behagen, zoals gij ook inderdaad wandelt, dat nog meer doet.” 1Thessalonicenzen 4:1 (NBG'51)

Gemeente — “Uitgeroepen”, volksvergadering. (Grieks: ekklesia). Vroeger gebruikt voor de ‘vergadering’ van het volk Israël in de woestijn. Later de standaarduitdrukking voor de christelijke gemeenschap, zowel het geheel als een plaatselijke gemeente.

“Nu riep de een dit, de ander dat, want de volksvergadering was verward en de meesten wisten niet eens, waartoe zij samengekomen waren.” Handelingen 19:32

“Deze (Mozes) is het, die in de vergadering in de woestijn met de engel was, die tot hem sprak op de Sinai, en met onze vaders” Handelingen 7:38 (NBG'51)

“Daar aangekomen riepen ze de gemeente bijeen en brachten verslag uit van alles wat God door hen tot stand had gebracht. Ze vertelden hoe hij voor de heidenen de deur naar het geloof had geopend.” Handelingen 14:27

Studie 22

Overzicht van de boeken van de Bijbel (5)

Evangelien

Matteüs, Marcus en Lucas vertellen het verhaal vanuit een overeenkomend standpunt, daarom staan deze drie bekend als de Synoptische Evangelien. Synopsis betekent "samen gezien". De verschillen tussen de drie zijn hieronder beschreven. Het evangelie naar Johannes heeft een andere benadering gekozen dan de andere drie. Met uitzondering van Lucas, leggen de evangelisten geen nadruk op de exacte tijd van de gebeurtenissen in de prediking van Jezus. Daarom staan veel van de gebeurtenissen niet in chronologische volgorde. Zie bladzij 127 voor meer hierover.

Matteüs

Auteur — Matteüs, ook genaamd Levi, een tollenaar

Tijd — 4 v.Chr. - 30 na Chr.

Samenvatting — Matteüs wil aantonen dat Jezus de beloofde Koning (Messias) uit het huis van David is, die zijn volk zou bevrijden. Er ligt veel nadruk op de vervulling van de messiaanse profetieën. Maar die bevrijding zou niet komen door militair geweld; de Messias kwam hen niet bevrijden van de Romeinen, maar van zonde en dood. Hij zou de lijdende Knecht van Jesaja zijn. Matteus begint met: “Geslachtsregister van Jezus Christus (= Jezus de ‘Messias’), de zoon van David, de zoon van Abraham” (Matt. 1:1). Daarmee introduceert hij Hem als de beloofde zoon van David en de beloofde nakomeling van Abraham. Het geslachtsregister identificeert Hem ook als de wettige troonopvolger. Matteüs is daarom ook de evangelist die de poging beschrijft van de zittende koning om deze ‘concurrent’ uit de weg te ruimen. Dit zet het toneel voor de voortdurende strijd tussen Gods koning en de politiek van de wereld. Daarnaast bevat dit evangelie veel van Jezus’ leer. Er ligt nadruk op het contrast met de Wet, en met de overlevering van de Joodse schriftgeleerden. Dit evangelie is waarschijnlijk in de eerste plaats geschreven voor Joodse lezers.

Opbouw van het evangelie – Matteüs’ verhaal is opgebouwd rond een aantal thema’s, maar deze lopen elk voor zich door het hele verhaal heen. Dat maakt een overzichtelijke indeling in opvolgende tekstblokken minder goed mogelijk. We kunnen de volgende thema’s onderscheiden.

Genezingen – De genezingen zijn beelden van de geestelijke ‘genezing’ die de mens nodig heeft. Een aantal individuele genezingen krijgt extra aandacht. Deze vormen gezamenlijk een patroon dat Matteüs heeft ontleend aan Marcus, al volgt hij dat patroon wat losser dan Marcus zelf. Dit patroon illustreert het geestelijk en lichamenlijk herstel, inclusief redding van de dood, dat de mens nodig heeft en dat Jezus’ verlossingswerk kan brengen. Meteen na de laatste genezing vinden we Jezus’ intocht in Jeruzalem voor de ‘lijdensweek’ en zijn verlossingsdood.

Wonderen – De wonderen verwijzen naar gebeurtenissen in het Oude Testament die ons meer begrip kunnen geven van zijn werk.

Leer – Zijn leer is aan het begin samengevat in de bergrede. Daarna komen diverse aspecten telkens aan de orde op basis van concrete gebeurtenissen. De nadruk ligt op het in de praktijk brengen van de principes achter de bepalingen van de wet i.p.v. een stipt ‘wettisch’ in acht nemen van de letterlijke voorschriften als zodanig.

De scheiding tussen wie Hem volgen en wie niet – Er wordt een toenemende tweedeling zichtbaar tussen wie Hem aanvaarden en wie Hem verwerpen. In het begin is er een grote schare volgelingen (discipelen), waarvan Hij er vervolgens twaalf kiest als een bijzondere groep. In het begin predikt Hij in algemene woorden, maar vanaf hoofdstuk 13 begint Hij te prediken in gelijkenissen: je moet vanaf nu moeite doen om Hem te begrijpen. Mensen worden voor de keus gesteld: alleen wie die moeite er voor over heeft komt verder, de rest valt af. Daarnaast is er de groeiende vijandschap van de gevestigde orde, die uiteindelijk tot zijn dood zal leiden.

Vorbereiding — hoofdstuk 1 - 4: 11

1. Jezus als de wettige en beloofde koning — hoofdstuk 1 - 2
2. Zijn ‘ambtsaanvaarding’ — hoofdstuk 3
3. Zijn ‘proeve van bekwaamheid’ — hoofdstuk 4: 1 – 11
4. Zijn eerste optreden — hoofdstuk 4: 12 – eind

Prediking — hoofdstuk 4: 12 - 18: 35

1. Samenvatting van zijn leer — hoofdstuk 5-7
2. Algemene prediking — hoofdstuk 8 – 12
3. Prediking toegespitst op zijn volgelingen, voorbereiding van de twaalf op hun predikingstaak — hoofdstuk 13 – 20

De laatste week — hoofdstuk 21 - 28

1. Intocht en afsluitende leer over het maken van de beslissende keuze en de gevolgen daarvan — hoofdstuk 21-25
2. Verwerpen of aannemen onder de twaalf; de instelling van het Nieuwe Verbond — hoofdstuk 26:1-35
3. Jezus’ offerdood—hoofdstuk 26: 36 - 27:eind
4. Zijn opstanding en verschijning aan de zijnen—hoofdstuk 28

Marcus

Auteur — Johannes Marcus, de neef van Barnabas

Tijd — 4 v. Chr. - 30 na Chr.

Samenvatting — Men denkt dat Marcus als eerste van de vier Evangelien is geschreven. Het concentreert zich vooral op de laatste week van Jezus' leven. Zes van de zestien hoofdstukken gaan over deze periode; de voorafgaande tien zijn vooral een inleiding daarop. Dat legt de nadruk heel sterk op zijn sterven en opstanding, en de gebeurtenissen daar omheen. Marcus' verhaal begint met een combinatie van een tweetal OT profetieën als inleiding op het werk van Johannes de Doper. Hij presenteert zijn verslag als de beschrijving van de vervulling van alles wat in dat OT stond aangekondigd. Dit evangelie volgt eenzelfde pad als dat van Matteüs. Het bevat echter weinig leer, maar wel een aantal gezangen. Marcus tekent Jezus daarmee vooral als de genezer, in geestelijke zin, van zijn volk. Bij oppervlakkig lezen lijkt dit het meest simpele verhaal, maar het staat vol met verwijzingen naar het Oude Testament en van daarop gebaseerde symboliek. Anders dan bij Matteüs moet de lezer die zelf uit het verhaal halen. Voor een juist begrip is een goede kennis van dat Oude Testament dan ook een absoluut vereiste. Marcus beschrijft gedetailleerd de Joodse gewoonten en lijkt daarom (ook) voor een niet-Joods gehoor te zijn bedoeld.

Opbouw van het evangelie – Marcus' verhaal in de eerste tien hoofdstukken is gegroepeerd rond een serie van 13 individuele gezangen, twaalf van Joden en een van een niet-Jood. De twaalf aan Joden vormen een duidelijk repeterend patroon van herstel van geestelijke ziekten, omkering van het stervensproces (inclusief opwekking uit de dood), reiniging en herstel van lichamelijke beperkingen. Deze gezangen zijn een beeld van het wegnemen van de oorzaak van dergelijke kwalen: de zonde en de sterfelijkheid van de mens. Onmiddellijk na de laatste hiervan volgt de intocht in Jeruzalem. De genezing van de ene niet-Jood wijst vooruit naar de komende verkondiging van het evangelie aan de volken.

Lucas

Auteur — Lucas, de geneesheer

Tijd — 4 v. Chr. - 30 na Chr.

Samenvatting — Lucas is de enige niet-Jood onder de vier evangelisten, en schrijft in de eerste plaats voor niet-Joden. Hij gebruikt veel minder typisch Joodse termen of legt die, waar nodig, uit. Ook Lucas introduceert Jezus als de nakomeling van David, nu via zijn moeder. Tegelijkertijd noemt hij Hem de 'zoon van God', als een tweede Adam, maar nu een Adam die niet faalt. In dit Evangelie ligt de nadruk op de eisen van discipelschap. Het tweede deel van zijn prediking – tot aan de intocht - wordt beschreven als één lange reis naar Jeruzalem, waar Hij zijn verlossingswerk tot stand moet brengen, door Zich te laten terechtstellen aan een kruis.

Opbouw van het evangelie – Veel van de gebeurtenissen die Lucas beschrijft zijn in principe dezelfde als die welke bij Marcus en Matteüs vinden. Maar Lucas presenteert ze vanuit het standpunt van discipelschap. Het bovengenoemde 'tweede deel' van zijn prediking bevat echter materiaal dat we nergens anders vinden. Ook de gebeurtenissen rond Jezus' geboorte en bij zijn eerste bezoek – op 12-jarige leeftijd – aan de tempel vinden we alleen hier. Ook Lucas beschrijft ons een reeks individuele genezingen, maar nu 24 van Joden en 2 van niet-Joden, en zonder een speciaal patroon daarin. Hier van vinden we er 12+1 in het deel dat hij gemeen heeft met Marcus en Matteüs, en de andere 12+1 in die 'reis naar Jeruzalem', op weg naar zijn terechtstelling. Verder ligt er nadruk op het feit dat zijn volgelingen bereid moeten zijn Hem op zijn weg naar dat kruis te volgen: "Wie niet zijn kruis draagt en achter Mij komt, kan mijn discipel niet zijn" (Lucas 14:27). Kenmerkend hiervoor zijn Simon van Cyrene, die Jezus' kruis moest dragen, en (alleen hier) van de man aan het kruis naast Jezus, die –in tegenstelling tot Jezus' discipelen – wel nog steeds gelooft in Jezus' messiasschap. Daarmee wijst Lukas deze man aan als het prototype van de berouwvolle zondaar, die in geloof opziet naar de Verlosser, en met Hem 'medegekruisigd' is.

Als vervolg op zijn Evangelie schreef Lucas het boek de Handelingen der Apostelen.

Proloog — Aankondiging van de geboorten van Johannes de Doper en van Jezus. Hun geboorten. Lofzangen van Maria en Zacharias (de vader van Johannes de Doper) — hoofdstuk 1–2

Zijn ambtsaanvaarding — Het optreden van de heraut, Johannes de Doper. Zijn doop. Zijn afstamming via Maria. Zijn beproeving in de woestijn. Eerste optreden in Nazaret — hoofdstuk 3-4:30

Zijn prediking — hoofdstuk 4:31-9:50

De ‘reis naar Jeruzalem’ — hoofdstuk 9: 51 - 18: 14

Aankomst in Jeruzalem — Het laatste deel van de reis. De gebeurtenissen te Jericho. Zijn optreden te Jeruzalem. Laatste waarschuwingen. Het instellen van het Nieuwe Verbond tijdens zijn laatste avond met hen — hoofdstuk 18:15 - 22: 46

De confrontatie met de autoriteiten — Gevangenneming en verhoor door de Joodse Raad. Voor Pilatus en Herodes. De kruisiging — hoofdstuk 22:47-23: 49

De confrontatie met zijn volgelingen — Jozef van Arimatea moet zich nu openlijk een volgeling tonen. De opstanding. De ontmoeting met de Emaüs-gangers. Zijn verschijningen aan de anderen — hoofdstuk 23: 50 - 24: eind

Johannes

Auteur — Johannes, de geliefde discipel, neef van Jezus

Tijd — 4 v. Chr. - 30 na Chr.

Samenvatting — Dit evangelie is veel later geschreven dan de andere. Het veronderstelt de feitelijke gebeurtenissen inmiddels bekend, en gaat in op de diepere betekenis daarvan “opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat gij, gelovende, het leven hebt in zijn naam” (20:31, NBG’51). Hij geeft Jezus’ wonderen als ‘tekenen’ dat Hij de beloofde Messias is. In zijn toespraken gaat Jezus hier veel dieper. Veel van Jezus’ toenmalig gehoor heeft die niet begrepen, omdat ze zijn woorden te letterlijk namen. Johannes begint met Jezus te beschrijven als de vervulling van al Gods beloften, en hij beschrijft dat als de schepping zelf. Dat is kenmerkend voor Johannes. Hij ziet voorbij aan de fysieke werkelijkheid, en zoekt naar de betekenis daarachter. Niet de fysieke schepping van hemel en aarde is kenmerkend voor Gods activiteit, maar *zijn plan* daarmee: dat plan *was* als het ware God. ‘Het begin’ wordt niet gekenmerkt door het tot stand komen van hemel en aarde, maar door Gods *openbaring* van dat plan: “In den beginne was het *Woord* [nl. van Gods openbaring] en het *Woord* was bij God en het *Woord* was God” (1:1, NBG’51). Alles wat Hij daarbij had aangekondigd, is nu werkelijkheid geworden in zijn Zoon, de Verlosser: dat woord “is vlees geworden” [dwz. de Verlosser die eerst slechts als belofte bestond, is nu verschenen als reëel mens] “en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid” (1: 14, NBG’51).

Opbouw van het evangelie – Johannes heeft zijn Evangelie opgebouwd rondom een serie ‘tekenen’, zeven vóór Jezus’ kruisiging en één na zijn opstanding. Hij maakt veel gebruik van redevoeringen door Jezus, die vaak voortkomen uit een af andere gebeurtenis. Regelmatig doet Jezus in dit Evangelie provocerende uitspraken die in strijd lijken met de logica. De daarop volgende discussie moet de verder denkende toehoorder of lezer dan tot dieper inzicht brengen. Kenmerkend is in dit verband Jezus’ aanhef: “Voorwaar, voorwaar, ik zeg u ...” (NBG’51), die 21 maal voorkomt. Dit tweevoudig gebruik geeft deze uitspraken extra nadruk. Maar wie te oppervlakkig denkt, beschouwt ze inderdaad als wat ze op het eerste gehoor lijken: onzin. Hiermee stelt Hij die toehoorder voor de keuze, en met die keuze bepaalt die toehoorder zelf zijn lot.

De Handelingen der Apostelen

Auteur — De evangelist Lucas

Tijd — 30 - 62 na Chr.

Samenvatting — Beschrijft de uitvoering van Jezus' opdracht aan de apostelen: "Ga op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen" (Mat 28:19). Lucas maakt in zijn openingszin duidelijk dat we dit moeten zien als de voortzetting van het werk dat Jezus tijdens zijn dagen op aarde was begonnen, en nu door zijn apostelen, voortzet. We lezen over de vestiging van gemeenten overal in het Romeinse Rijk. Die steunen aanvankelijk nog steeds op Jeruzalem als hun 'centrum'. Maar met de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 zal dat centrum wegvallen. Er is dus haast, want binnen 40 jaar zal die groep van afzonderlijke gemeenten gezamenlijk de christelijke kerk vormen en op eigen benen moeten kunnen staan. In de begintijd is de christelijke gemeente nog een groep binnen het totale Joodse spectrum en blijft de prediking voornamelijk beperkt tot Joden. Maar al na enkele jaren begint er een scheiding te ontstaan tussen de gemeente en het Jodendom. In de periode 40-45 na Chr. beginnen sommigen ook aan niet-Joden te prediken en ontstaat in het gebied van het huidige Syrië de term christenen. Het verslag van de prediking van daaruit in de rest van het Rijk wordt verteld vanuit het werk van de apostel Paulus. Het boek eindigt in 62, kort voor het begin van de Joodse opstand die zal leiden tot de val en verwoesting van Jeruzalem.

Opbouw van het boek

De prediking van Petrus — hoofdstuk 1-12

1. De eerste gemeente te Jeruzalem — hoofdstuk 1-6
2. De eerste vervolging — hoofdstuk 7 - 8:3
3. Verstrooiing en verkondiging buiten Jeruzalem en Judea. Bekering van de eerste niet-Joden — hoofdstuk 8:4 - 12:eind

De prediking van Paulus — hoofdstuk 13 - 28

1. De zendingsreizen van de apostel Paulus naar Klein-Azië en Europa — hoofdstuk 13 - 19
2. Paulus naar Jeruzalem — hoofdstuk 20 – 21: 14
3. Paulus gevangenen. Zijn verdedigingsredes tegen diverse groepen en personen — hoofdstuk 21: 15 - 26: eind
4. Paulus naar Rome – hoofdstuk 27 – 28

Romeinen

Auteur — Paulus

Tijd — 57/58 na Chr.

Samenvatting — Deze brief is geschreven kort voor Paulus' vertrek naar Jeruzalem (Handelingen 20:3; zie punt 2 hierboven), waarschijnlijk vanuit Korinthe. Hij werd in zijn predikingswerk gehinderd door Joodse predikers die verkondigden dat de nieuwe bekeerlingen zich aan de Joodse wet moesten houden (zie hiervoor de bespreking van zijn brief aan de Galaten). Om die reden wil hij de gemeente te Rome bezoeken om ze daartegen te waarschuwen. Maar omdat hij eerst de opbrengst van een collecte voor de armen van Jeruzalem moet afleveren, schrijft hij alvast een brief (Romeinen 15:22-26). Daarin zet hij de verschillen uiteen tussen het op de wet gebaseerde Oude Verbond en het Nieuwe Verbond in Christus. Het gaat om 'leven naar de geest' tegenover het 'leven naar het vlees' uit hun tijd van onwetendheid. In hoofdstuk 6 introduceert hij de term 'medegekruisigd' (zie bladzij 111). Daarnaast gaat hij ook uitgebreid in op de vraag hoe zij met elkaar moeten omgaan en hoe de 'sterken in geloof' de 'zwakken' moeten ontzien. Niet wie er gelijk heeft is van belang, maar of zij de zwakken opbouwen. Tenslotte vermaant hij ze om zich niet te verzetten tegen de overheid; hun geloof is geen vrijbrief voor onwettig gedrag.

Inleiding — hoofdstuk 1: 1 - 17

De basis: Het evangelie met betrekking tot de behoudenis — hoofdstuk 1: 16 – 3:eind

1. Heidenen zowel als Joden zijn schuldig tegenover God — hoofdstuk 1: 18 - 3: 20
2. Rechtvaardiging door geloof — hoofdstuk 3: 21 - eind

De leer: Het evangelie met betrekking tot Israël — hoofdstuk 4 - 11

1. Het voorbeeld van Abraham — hoofdstuk 4 – 5
2. Vrijgekocht — hoofdstuk 6
3. De wet tegenover 'leven door de geest' — hoofdstuk 7 – 8
4. Israël en de heidenen – hoofdstuk 9-11

De praktijk: De toepassing in het dagelijks leven — hoofdstuk 12 - 15: 13

1. Sociale verantwoordelijkheden—hoofdstuk 12
2. Burgerlijke verantwoordelijkheden—hoofdstuk 13
3. Verantwoordelijkheden aan de gemeente—hoofdstuk 14 - 15: 13

Slotwoord: Persoonlijke mededelingen — hoofdstuk 15: 14 - 16: eind

1 Korintiërs

Auteur — Paulus

Tijd — 55 - 57 na Chr.

Samenvatting — Paulus' antwoord op een reeks vragen over de praktijk van het leven in Christus, die de gemeente van Korinte hem per brief heeft voorgelegd. Tevens reageert hij op wat hij van de brengers van die brief heeft gehoord. Net als de filosofenscholen vormen zij rivaliserende groepen; hij vermaant hen het evangelie niet te vermengen met elementen uit Griekse filosofie. Ook moeten zij het evangelie niet zien als een vrijbrief voor een bandeloos leven. Korinte was een havenstad met veel zedeloosheid; daar moeten ze nu afstand van nemen. Zij moeten nu leren een ingetogen leven te leiden. En ze moeten meer oog hebben voor elkaars noden, wat hij o.a. verwoordt in zijn betoog over de liefde (hoofdstuk 13). Evenmin moeten ze de geestesgaven zien als speeltjes: het spreken in tongen mag nog zo interessant zijn, het gaat erom je medegelovigen op te bouwen. Tenslotte spreekt hij hen in felle bewoordingen aan op hun verwerping van de opstanding. In het slotwoord vraagt hij hun medewerking aan een collecte voor Jeruzalem.

Inleiding — hoofdstuk 1: 1 - 9

Berisping voor hun groepsvorming — hoofdstuk 1: 10 - 4: eind

Berisping voor het tolereren van onaanvaardbaar gedrag — hoofdstuk 5 - 6

Onderricht: antwoorden op hun problemen — hoofdstuk 7 - 15

1. Over het huwelijk — hoofdstuk 7: 1 – 17
2. Over besnijdenis en slavernij — hoofdstuk 7: 18 – 24
3. Over ongehuwden en het huwelijk—hoofdstuk 7: 25 – eind
4. Over het eten van aan afgoden geofferd vlees — hoofdstuk 8
5. Over het recht van apostelen op levensonderhoud – hoofdstuk 9
6. Waarschuwing dat niet ieder die geroepen is ook behouden wordt; je moet je roeping wel waarmaken – hoofdstuk 10 -11:1
7. Over de zusters in de gemeente — hoofdstuk 11:2 - 16
8. Over misbruiken bij het avondmaal — hoofdstuk 11: 17 – eind
9. Over de gaven van de Geest — hoofdstuk 12 - 14
10. Over de opstanding — hoofdstuk 15

Algemene zaken — hoofdstuk 16

2 Korintiërs

Auteur — Paulus

Tijd — 55 - 57 na Chr.

Samenvatting — Uit deze brief valt op te maken dat er problemen waren ontstaan in de gemeente. Er zijn Joodse predikers langsgekomen, die leren dat ook zij zich aan de wet moeten houden. Ze hebben kennelijk beweerd dat Paulus geen echte apostel is, en het alleen maar doet om het geld, en dat hij valse leer predikt. Een kort bezoek van Paulus aan Korinte heeft geleid tot een ernstige confrontatie tussen hem en een aanhanger van die Joodse predikers. Terug in Efeze heeft hij hen door Titus een brief laten brengen, die hen tot inkeer heeft gebracht. Ze hebben de schuldige ter verantwoording geroepen. Van Titus heeft Paulus nu vernomen dat alles weer in orde is. Deze kwestie zal de reden zijn geweest voor zijn brief aan de Romeinen. Toch heeft hij nog een probleem. Ze hebben de collecte voor Jeruzalem verwaarloosd. Andere gemeenten hebben wel hun best gedaan en hij wil het geld nu naar Jeruzalem brengen. Hij moet ze aansporen die zaak weer ter hand te nemen, zonder de schijn te wekken dat het hem inderdaad alleen maar om het geld is te doen.

Inleiding — hoofdstuk 1: 1 - 11

Paulus verantwoording voor zijn optreden — hoofdstuk 1: 12 – 2:eind

1. De beweegredenen voor zijn handelen — hoofdstuk 1: 12 - 2: 4
2. Het conflict—hoofdstuk 2: 5 - eind

Paulus verantwoording voor zijn prediking — hoofdstuk 6: 1 - 9: 15

1. De grondslag van zijn prediking — hoofdstuk 3 - 4
2. De consequenties daarvan — hoofdstuk 5

Wat dat betekent voor hun wederzijdse relatie — hoofdstuk 6 – 7

De collecte voor Jeruzalem — hoofdstuk 8 - 9

1. Herinnering aan hun enthousiaste begin en het voorbeeld van Macedonië — hoofdstuk 8: 1 – 15
2. Zijn zorgvuldigheid om elke schijn van eigenbelang te vermijden — hoofdstuk 8: 16 – eind
3. Wat hij nu van hen verwacht — hoofdstuk 9

Paulus en zijn tegenstanders — hoofdstuk 10 – 11:29

1. Herinnering aan zijn eigen optreden — hoofdstuk 10 – 11:6
2. Hij vergelijkt zich met de Joodse predikers – hoofdstuk 11:7 – 29
3. Zijn eigen zwakheid tegenover Christus' kracht – hoofdstuk 11:30 – 12:10
4. De conclusie hieruit – hoofdstuk 12:11-eind

Slotwoord — hoofdstuk 13

Galaten

Auteur — Paulus

Tijd — 48 na Chr.

Samenvatting — Dit is feitelijk Paulus' eerste brief die we in de Bijbel bezitten. Hij komt voort uit de gebeurtenissen van Handelingen 15:1-2. Bepaalde Joodse christenen predikten dat ook gelovigen uit de heidenen zich moesten laten besnijden en zich aan de bepalingen van de wet houden, om behouden te kunnen worden. Met deze prediking hebben zij ook de gemeenten in Galatië, die Paulus en Barnabas op de eerste zendingsreis hadden gesticht, in verwarring gebracht en beïnvloed. De gemeente te Antiochië besluit Paulus en Barnabas naar de apostelen en oudsten te Jeruzalem te zenden voor een beslissing in deze zaak. Maar nog voordat hij daarheen vertrekt, zendt Paulus de gemeenten in Galatië alvast deze brief, waarin hij zijn zienswijze in deze zaak uiteenzet. Zijn toon is emotioneel, omdat hij een dringend beroep op de gemeenten doet niet terug te vallen in het oude wettische denken. Hij noemt deze prediking 'een ander evangelie'. Paulus redeneert dat zowel Jood als Griek beiden in Christus hun volledige behoudenis hebben. Zij zijn gerechtvaardigd, geadopteerd, vernieuwd en erfgenamen volgens de beloften aan Abraham. Vertrouwen stellen in de wet betekende enkel een slaavernij tot de dood en kon geen levengevende vrijheid schenken, want alleen Christus kan die vrijheid geven. Paulus laat zien dat alle wettische afwijkingen van het evangelie afvalligheden zijn en zo gezien moeten worden. Terzijde blijkt ook dat deze predikers geprobeerd hebben Paulus voor te stellen als een onechte apostel, die bovendien al eerder over dit punt onenigheid had gehad met Petrus.

Hoewel de raad van apostelen en oudsten te Jeruzalem Paulus' zienswijze deelt en dat per brief aan de gemeenten laat weten, blijkt dit probleem later toch weer de kop op te steken. Deze moeilijkheden waren de oorzaak van de problemen in Korinte waar 2 Korintiërs over gaat (zie bladzij 118). Ook daar spreekt hij van 'een ander evangelie' en 'een andere Jezus' (2 Korintiërs 11:4). En het zal ook de aanleiding zijn geweest voor het schrijven van de brief aan de gemeente te Rome (zie bladzij 115). Die laatste is veel minder emotioneel dan deze brief aan de Galaten, omdat het probleem daar nog niet de kop had opgestoken. Die brief is veel zakelijker en ook uitgebreider, maar hij gebruikt daar dezelfde argumenten als hier in zijn brief aan de Galaten. Je zou kunnen zeggen dat Galaten de snelle potloodtekening is en Romeinen het uitgewerkte schilderij.

De aanloop – hoofdstuk 1

1. Inleiding en groet (“Paulus, een apostel die niet is aangesteld of gezonden door mensen, maar door Jezus Christus en God”) – hoofdstuk 1: 1 – 5
2. Paulus’ dringende waarschuwing tegen een ‘ander’ evangelie – hoofdstuk 1: 6 - 10
3. Zijn aanstelling als apostel – hoofdstuk 1:11 – eind

Zijn relatie tot de andere apostelen – hoofdstuk 2

1. Zijn evangelie niet verworpen door de apostelen en oudsten te Jeruzalem en Titus niet gedwongen zich te laten besnijden (dit slaat op het bezoek van Handelingen 11:30) – hoofdstuk 2:1 - 10
2. Zijn conflict met Petrus – hoofdstuk 2:11 - eind

Het ware evangelie – hoofdstuk 3 - 5

1. De rechtvaardiging uit geloof – hoofdstuk 3: 1 – 14 (verg. Romeinen 5:1 - 5)
2. De wet tegenover de belofte – hoofdstuk 3: 15 – eind (verg. Romeinen 4:13 - eind)
3. Slavernij tegenover vrijheid – hoofdstuk 4 – 5:12 (verg. Romeinen 6:15 - eind)
4. Leven naar het vlees tegenover leven naar de geest – hoofdstuk 5:13 – eind (verg. Romeinen 8:1 - 17)

Slot – hoofdstuk 6

Efeziërs

Auteur — Paulus

Tijd — 60 - 62 na Chr.

Samenvatting — Deze brief is waarschijnlijk een algemeen rondschrĳven geweest aan alle gemeenten waar Paulus een relatie mee had. Dit blijkt o.a. uit het feit dat hij uitsluitend principiële zaken behandelt en niet in gaat op plaatselijke problemen. De brief kent twee delen. Het eerste deel schetst de zegeningen en de geestelijke rĳkdom die zij in Christus hebben. Onderdeel daarvan is dat zij niet langer afgescheiden zijn van het verbondsvolk, maar daar nu zelf deel van uitmaken. Het beeld dat hij daarvoor gebruikt is dat van de ‘scheidsmuur’ (NBG’51), die in de tempel scheiding maakte tussen het grote tempelplein – waar ook de heidenen mochten komen – en het centrale heiligdom – waar alleen de ‘echte’ Joden mochten komen. In Christus is deze nu weggebroken (Efeziërs 2:14). Het tweede deel schetst de aspecten van het navolgen van Christus. Zij moeten in hun levenswandel dat wat zij ontvangen hebben ook weer uitstralen en zo Christus tonen aan hun omgeving. Zij zijn niet langer als de heidenen om hen heen, die God niet kennen, maar als kinderen des lichts, die liefde tonen en wier handel en wandel oprecht is tot aan de wederkomst van de Here Jezus.

Onze rĳkdom in Christus — hoofdstuk 1 - 3

1. Begroeting—hoofdstuk 1: 1 - 2
2. De rĳkdom van Gods roeping — hoofdstuk 1: 3 - eind
3. Joden en niet-Joden samen één gemeente — hoofdstuk 2
4. De openbaring van het grote geheimenis: de roeping der heidenen — hoofdstuk 3

Onze wandel in Christus — hoofdstuk 4 - 6

1. Verantwoordelijkheden in de gemeente — hoofdstuk 4: 1 - 16
2. Verantwoordelijkheden in gedrag — hoofdstuk 4: 17 – 5:21
3. Verantwoordelijkheden in het gezinsleven – hoofdstuk 5:22 – 6:9
4. De geestelijke wapenrusting—hoofdstuk 6: 10 - 24

Slot — hoofdstuk 6:21 - eind

Filippenzen

Auteur — Paulus

Tijd — 60- 62 na Chr.

Samenvatting — Deze brief zal zijn geschreven gedurende zijn gevangenschap te Rome (Hand 28:30). Hij kan nu niet zelf rondtrekken, maar hij houdt contact met de door hem gestichte gemeenten door zijn medewerkers, jonge broeders zoals Timoteüs en Titus. Hij stuurt deze brief door Epafroditus, die uit Filippi afkomstig is, maar hoopt later Timoteüs naar Filippi te sturen (Filippenzen 2:19,25). Hij verwacht echter zelf spoedig in vrijheid gesteld te worden, en dan wil hij hen ook zelf bezoeken (vers 24). In bedekte termen waarschuwt hij opnieuw voor valse predikers die de besnijdenis prediken. Hij noemt dat 'versnijdenis' (verminking) en duidt de predikers aan als honden (verg. Matteüs 7:6 en Openbaring 22:15) en slechte arbeiders (verg. Lucas 13:27, in de NBG'51: werkers der ongerechtigheid). Zij beroemen zich op kwaliteiten waar ook Paulus zich op zou kunnen beroemen (3:4-5), maar hij heeft dat in zijn 'boekhouding' al 20 jaar eerder omgeboekt van de kolom winst naar de kolom verlies (3:7). Waar het werkelijk om gaat is 'de gezindheid van Christus' (2:5-8).

Opbouw van de brief

1. Groet en Paulus' waardering voor hen — hoofdstuk 1: 1 - 11
2. Zijn gevangenschap heeft de valse predikers niet in de kaart kunnen spelen — hoofdstuk 1:12 – 26
3. De sleutel: de gezindheid van Christus – hoofdstuk 1:27 – 2:18
4. Paulus' afgezanten, Epafroditus en Timoteüs, zijn eigen plannen – hoofdstuk 2:19 – eind
5. Zinloze claims, slechte en goede voorbeelden – hoofdstuk 3
6. Vermaningen – hoofdstuk 4:1 - 9
7. Dank voor hun financiële ondersteuning, groeten en slot – hoofdstuk 4:10 – eind

Kolossenzen

Auteur — Paulus

Tijd — 60 - 62 na Chr.

Samenvatting — Deze brief stamt uit dezelfde tijd als die aan Filippi. Paulus heeft via zijn 'netwerk' informatie ontvangen over de gemeente te Kolosse, waar hij zich zorgen over maakt. Zij dreigen te vallen voor de aandrang van Joodse predikers, die hen leren dat zij zich aan de bepalingen van de wet moeten houden. Hij duidt die aan als drogredenen (Kolossenzen 2:4) en 'grondbeginselen van de wereld' (2:9 en 20, HSV). Dat stadium zouden ze nu moeten zijn gepasseerd. Maar hij spreekt ook over wijsbegeerte (2:8), alsof er ook elementen van Grieks denken beginnen in te sluipen. In plaats daarvan spoort hij hen aan te zoeken naar dat wat van boven is, juist niet dat wat aards is (3:1-2, 5-7). Deze brief is naar Kolosse gebracht door Tychikus en Onesimus. Zij hebben ook een persoonlijke brief bij zich voor Filemon (zie bladzij 136).

Opbouw van de brief

1. Aanhef en Paulus' voorbede voor hen — hoofdstuk 1: 1 - 14
2. De positie van Christus in de schepping — hoofdstuk 1:15 – 23
3. Paulus' strijd voor hen – hoofdstuk 1:24 – 2:3
4. Waarschuwing tegen dwaalleer, zowel van Joodse als van Griekse oorsprong – hoofdstuk 2:4 – eind
5. De ware leer – hoofdstuk 3:1-17
6. Gedragsregels – hoofdstuk 3:18 – 4:6
7. Nieuws en groeten – hoofdstuk 4:7 - eind

1 & 2 Tessalonicenzen

Auteur — Paulus

Tijd — ca. 50 na Chr.

Samenvatting — Deze beide brieven zijn geschreven aan de jonge gemeente te Tessalonica, vanuit Korinte, waar Paulus 1 ½ jaar heeft gewerkt. Paulus had Tessalonica overhaast moeten verlaten nadat de Joodse gemeente daar hem had aangeklaagd bij de Romeinse autoriteiten. Hij had zijn prediking daarom niet af kunnen maken. Na Tessalonica had hij nog enige tijd gepredikt in Berea, totdat de Joden uit Tessalonica hem ook dat onmogelijk maakten. Zie Handelingen 17:1-14. Vandaar was hij vertrokken naar Athene, totdat hij daar problemen kreeg met de Griekse autoriteiten en ook die stad moest verlaten. Vandaar vertrok hij naar Korinte. Daar voegen Silas (ook aangeduid als Sylvanus), Timoteus en Titus zich weer bij hem (Handelingen 18:1-5). Paulus is blij met het nieuws dat hij ontvangt, maar ziet in dat hij bepaalde dingen verder moet uitleggen, vooral met betrekking tot de wederkomst van Christus. Dat doet hij in de eerste van deze beide brieven. Hij laat Timoteus die brengen, en wanneer deze terugkomt met verder nieuws zendt hij hem meteen weer terug met aanvullende uitleg en gedragsregels in de tweede brief.

1 TESSALONICENZEN

Nadat Paulus hen heeft geprezen om hun geloof, dat intussen al over een breed gebied vermaard is geworden, praat hen nog bij over de wederkomst van Christus en zet hun verwachting recht dat zij die intussen gestorven zijn die wederkomst zouden 'missen'. Daar is geen sprake van, zegt hij, eerst zullen de gestorven gelovigen opstaan, en pas daarna zullen zij samen met hen de terugkerende Christus ontmoeten. Toch zijn er ook waarschuwingen. Hij benadrukt de noodzaak om de levenswandel die zij er vroeger op na hielden, volledig achter zich te laten. Uit zijn woorden blijkt niet dat zij op dat punt echt tekort schieten, maar blijkbaar beschouwt hij het toch als een risico. Verder moeten ze waakzaam blijven er voor zorgen dat ze 'gereed' zijn wanneer Jezus komt. Aan het slot zijn er nog wat verdere raadgevingen, o.a. dat zij diegenen terecht moeten wijzen die, kennelijk in de verwachting van een spoedige wederkomst, zijn opgehouden met hun dagelijks werk (4:14).

Opbouw van de brief

1. Paulus prijst hun voorbeeldige geloof — hoofdstuk 1
2. Paulus herinnert hen aan zijn verblijf en verheugt zich over het goede nieuws dat hij heeft ontvangen — hoofdstuk 2 - 3
3. Paulus vermaant hen tot een correcte levenswandel — hoofdstuk 4: 1 – 12
4. Nadere toelichting over de wederkomst en de noodzaak tot waakzaamheid – hoofdstuk 4:13 - 5:11
5. Raadgevingen en groet – hoofdstuk 5:12 - eind

2. TESSALONICENZEN

In zijn tweede brief gaat Paulus nog wat nader in op bepaalde punten. Hij waarschuwt tegen een ongefundeerde verwachting van een zeer spoedige wederkomst, waardoor sommigen gestopt zijn met werken en nu leven op de zak van anderen. Hij herinnert hen aan zijn prediking toen hij bij hen was: er moet eerst nog een wijdverbreide geloofsafval komen. Blijkbaar zijn er 'profeten' actief die een spoedige wederkomst aankondigen, en er blijken ook valse brieven in omloop te zijn, zogenaamd van Paulus afkomstig, die dat zouden bevestigen (2:2). Aan het slot van de brief schrijft hij daarom een stukje eigenhandig (dus niet gedictieerd), zodat zij weten hoe zijn handschrift er uit ziet en ze dat in het vervolg kunnen controleren (3:17).

Opbouw van de brief

1. Paulus' dankzegging en voorbede — hoofdstuk 1
2. Verdere informatie omtrent de wederkomst – hoofdstuk 2
3. Raadgevingen, toegespitst op hen die niet werken, en groet - hoofdstuk 3

WAAROM VIER EVANGELIËN?

De evangelist Lucas schrijft aan het begin van zijn evangelie:

“Nadat reeds velen zich tot taak hebben gesteld om een verslag te schrijven over de gebeurtenissen die zich in ons midden hebben voltrokken, en die ons zijn overgeleverd door degenen die vanaf het begin ooggetuigen zijn geweest ... leek het ook mij goed om alles van de aanvang af nauwkeurig na te gaan en deze gebeurtenissen in ordelijke vorm voor u, hooggeachte Theofilus, op schrift te stellen, om u te overtuigen van de betrouwbaarheid van de zaken waarin u onderricht bent..”

Kennelijk zijn er in het begin dus veel Evangelie-verhalen in omloop geweest. Van de meeste daarvan weten we weinig of niets, behalve dat Lucas het kennelijk nodig vond om toch nog een ander verhaal te boek te stellen. Van deze veelheid aan verhalen heeft God er vier voor ons bewaard, die wij thans in onze Bijbel vinden.

Wanneer wij de vier Evangelieën vergelijken, zien we duidelijk dat ze elk hun eigen verhaal vertellen, vanuit hun eigen speciale invalshoek. Elk van de vier heeft een eigen boodschap en vertelt gebeurtenissen, of wijst op aspecten, die we bij de andere niet vinden. Van elk van de vier moeten we zeggen dat we iets wezenlijks zouden missen als we die niet hadden. De reden is dat geen van de vier slechts een simpele weergave van historische feiten is. De invalshoeken die we in deze studie hebben gegeven geven de meest gangbare opvatting weer van de bedoelingen van de vier evangelisten.

Men kan volgens deze opvatting de vier verslagen van de prediking van Christus vanuit de volgende vier oogpunten beschouwen. Mattheus legt de nadruk op zijn koninklijke waardigheid, steeds uit Oudtestamentische profetieën puttend om zijn majesteit te bevestigen. Marcus schenkt aandacht aan zijn liefdeswerk en verhaalt wat Hij voor anderen deed, de wonderen en de liefdesdaden. Lucas behandelt zijn bediening vanuit het oogpunt van zijn menselijkheid en wat dat betekent voor ons discipelschap. Johannes toont aan dat Hij goddelijk van karakter is, de openbaring van de Vader, het vleesgeworden woord, waardoor het fundament gelegd was van het rechtvaardige karakter dat Hij openbaarde. Alle vier verslagen dragen dus bij aan de algemene openbaring van Gods karakter in het vlees. De vier verslagen tonen aan dat Hij regeert (Mattheus), omdat Hij gediend heeft (Marcus). En ofschoon Hij mens was (Lucas), heeft Hij overwonnen door de Geest (Johannes), waarin wij Hem moeten navolgen.

Toch moeten we de vier Evangelieën niet uitsluitend in dit licht zien. Alle vier bevatten ze een rijkdom aan informatie over Jezus' daden en leer, heel vaak in relatie tot Oudtestamentische profetieën betreffende de Messias, die ons bij nadere studie allerlei verrassende inzichten kunnen schenken, maar die zich niet altijd laten vatten in het boven geschetste patroon.

Studie 23

Israël en de wet van Mozes

Niemand de Bijbel leest kan het ontgaan dat de Bijbel niet alleen Gods plan met de mensheid en deze aarde beschrijft, maar dat hij ook de geschiedenis weergeeft van een bijzonder volk, Israël. Hij schetst hun ontstaan als volk en beschrijft hun ontwikkeling en de vestiging van het Koninkrijk onder David en Salomo. De Bijbel verhaalt echter evenzeer hun bestendige achteruitgang en afval van God, die eindigt met hun verbanning uit het land. Het verhaalt echter ook de prachtige profetieën over hun terugkeer naar het land en hun toekomstige verzoening met God bij de wederkomst van Christus.

Wat is Israël?

1. Het volk—Nakomelingen van Abraham, Isaak en Jakob
  - Abraham is door God geroepen — Genesis 12: 1
  - Hij kreeg de belofte van “een zaad” en het land als ‘erfdeel’
– Genesis 12: 1 - 7; 13: 14 – 17
  - God sloot een verbond met Abraham—Genesis 15: 1 – 18
  - De beloften zijn herhaald aan Isaak en Jakob
— Genesis 26: 1 - 5, 28: 13 – 14
  - Jakobs naam is veranderd in Israël = “strijder Gods”
— Genesis 32: 24 - 32 (zie blz. 105)
2. De natie—gesticht door God
  - God verlost het volk uit Egypte door de hand van Mozes
—Exodus 1 - 14
  - God heeft het volk uitgekozen
— Deuteronomium 7:6 - 8; Exodus 19: 3 - 6

Wat is de wet van Mozes?

De wet van Mozes bevat de geboden en wetten die God aan het volk Israël heeft gegeven bij de berg Sinai. De wet is niet alleen maar de Tien Geboden, hij bevat heel veel onderricht voor het volk. Het Hebreeuwse woord voor de wet is Torah, dat onderricht betekent.

De wet regelde:

1. Een eredienst
  - Levieten (priesters en tempeldienaren)
  - Tabernakel (verplaatsbaar heiligdom)
2. Een regeringsvorm
  - Theocratie—God is Koning

Wat is er met het volk Israël gebeurd?

De Bijbel beschrijft de tekortkomingen van het volk Israël. Hij vertelt over de Israëlieten tijdens:

- De tocht door de woestijn
- De tijd van de 'richteren'
- De glorie tijd gevolgd door achteruitgang—de tijd van de koningen
- De eerste komst van de Christus (Messias) – zijn kruisiging
- De aankondiging van hun verbanning, uit het land, "totdat de tijden der heidenen zullen vervuld zijn." Lucas 21: 24
- En hij kondigt de wederkomst aan van de Christus – zijn koningschap. Dan zal het volk weer worden aangenomen

Wat gaat er nog met het volk Israël gebeuren?

In Paulus' brief aan de Romeinen, schrijft hij over Israël: "God heeft zijn volk toch niet verstoten? Volstrekt niet!" (Romeinen 11: 1)

Vervolgens schrijft hij "Naar de verkiezing zijn zij geliefden om der vaderen wil." (Romeinen 11: 28)

Paulus beschrijft ook de hoop, die hij in Christus gevonden heeft, als: de "hoop van Israël." (Handelingen 28: 20)

Er zijn vele profetieën over de toekomstige gebeurtenissen in Israël. De vervulling van enkele daarvan hebben wij zelf kunnen zien tijdens het leven van sommige van ons, bijvoorbeeld de wederoprichting van het volk Israël als natie in het Beloofde Land. Deze verzoening zal doorgaan totdat zij uiteindelijk met God verzoend zijn.

Passages om over na te denken

- Zacharia 8
- Zacharia 12
- Jeremia 31: 31 - 34

Studie 24

Leven en dood in de Bijbel

Waarom een blok over leven en dood?

Deze avond gaat over motivatie. De Bijbel gaat ook over motivatie. God heeft de mens geschapen zoals Hij de dieren heeft geschapen. Van de dieren lezen we:

God zei: 'Het water moet wemelen van levende wezens, en boven de aarde, langs het hemelgewelf, moeten vogels vliegen.' Genesis 1:20

God zei: 'De aarde moet allerlei levende wezens voortbrengen: vee, kruipende dieren en wilde dieren.' Genesis 1:24

Ook de mens werd geschapen als zo'n levend wezen:

Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen. Genesis 2:7

De keuze tussen leven en dood

God stelde de mens in staat eeuwig leven te verkrijgen, mits hij gehoorzaam zou zijn. We lezen:

Hij hield hem het volgende voor: 'Van alle bomen in de tuin mag je eten, maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven.' Genesis 2:16-17

Maar de mens overtrad dat verbod, en dus zou hij sterven:

'Je hebt gegeten van de boom die ik je had verboden. Zweeten zul je voor je brood, totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen: stof ben je, tot stof keer je terug.' Genesis 3:17,19

De mens had de verkeerde keuze gemaakt en had daarmee de dood gekozen boven het leven.

De rest van de Schrift gaat over de Lange weg terug naar God, terug naar het leven. Om die weg te kennen moeten we Gods Woord kennen.

Andere keuzes tussen leven en dood

Zulke keuzes vinden we vaker in de Bijbel. Wanneer Israël op het punt staat het beloofde land binnen te trekken, waarschuwt Mozes, dat ook zij niet de verkeerde keuze moeten maken:

Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen leven en dood. Wanneer u zich houdt aan de geboden van de HEER, uw God ... door de weg te volgen die hij wijst, en zijn geboden in acht te nemen, dan zult u in leven blijven en dan zal de HEER, uw God, u zegenen in het land dat u in bezit zult nemen U staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen. Deuteronomium 30:15-16, 19

En wanneer zij zich in het land hebben gevestigd, herhaalt Jozua deze waarschuwing:

Wanneer u er niet toe bereid bent (de HEER te dienen), kies dan nu wie u wel wilt dienen: de goden van uw voorouders ten oosten van de Eufraat of de goden van de Amorieten, van wie u nu het land bewoont. In ieder geval zullen ik en mijn familie de HEER dienen.' Jozua 24:15

Het belang van het geschreven woord

Maar we kunnen God niet dienen als we niet weten wat Hij van ons verwacht. En we weten niet wat Hij van ons verwacht, wanneer we zijn Woord niet kennen. Voordat het woord van het evangelie op schrift stond golden de woorden van Paulus:

Maar hoe kunnen ze (God) aanroepen als ze niet in hem geloven? En hoe kunnen ze in hem geloven als ze niet over hem hebben gehoord? En hoe kunnen ze over hem horen als hij niet verkondigd wordt? ... Dus door te luisteren komt men tot geloof, en wat men hoort is de verkondiging van Christus. Romeinen 10:14-17

Dat woord staat nu wel op schrift, dus we kunnen dat nu zelf lezen. En dan geldt wat Paulus schreef aan Timoteüs:

Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust.

2 Tim 3:16-17

Wie dat woord regelmatig leest kiest daarmee het leven. Wie het verwaarloost kiest de dood.

De weg tot het leven

Eeuwig leven is niet iets dat je kunt verdienen. Eeuwig leven is er alleen voor wie met God wil leven. En wie met God wil leven heeft eerbied voor zijn Woord. Wie dat Woord verwaarloost, heeft onvoldoende liefde voor God, want het is zijn geschenk aan ons. Daarom zei Jezus:

Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn woord bewaren en mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen.

Johannes 14:23

En opnieuw in het laatste boek van de Bijbel:

Ik weet uw werken: zie, Ik heb een geopende deur voor uw aangezicht gegeven die niemand kan sluiten; want gij hebt kleine kracht, maar gij hebt mijn woord bewaard en mijn naam niet verloochend.

Openbaring 3:8

In dit seminar kunnen we u wel uitleggen hoe u de Bijbel kunt bestuderen, maar alleen u kunt besluiten om dat ook echt te gaan doen. De motivatie zult u zelf moeten opbrengen. Maar liefde voor God zou voldoende motivatie moeten geven om daarmee te beginnen en het ook vol te houden. Dus:

- Begin met regelmatig lezen
- Ga daar mee door
- Blijf gemotiveerd
- Kies het leven

Studie 25

Overzicht van de boeken van de Bijbel (6)

---

1 & 2 Timoteüs en Titus

Auteur — Paulus

Tijd — ca. 63 - 64 na Chr.

Samenvatting — Timoteüs en Titus waren jonge medewerkers van Paulus tijdens zijn zendingswerk. Deze drie brieven – bekend staand als de pastorale brieven – zijn geschreven in de korte periode tussen Paulus' eerste gevangenschap te Rome (Handelingen 28:16) en zijn dood. Paulus beseft dat de Joodse opstand, die zal leiden tot de vernietiging van Jeruzalem en de tempel, niet ver meer weg is, en dat hij dus weinig tijd meer heeft. Uit de brief aan Titus blijkt dat hij na zijn vrijlating in 62 na Chr. met grote ijver bezig is te prediken in de streken ten oosten van Italië waar hij nog niet geweest was. Hij moet nu meer overlaten aan zijn jonge medewerkers die zijn taken binnenkort zullen moeten overnemen. Ten tijde van zijn tweede brief aan Timoteüs zit hij alweer opnieuw gevangen te Rome en hij verwacht binnenkort ter dood gebracht te zullen worden. Dit is de laatste brief die we van Paulus bezitten.

1 TIMOTEÛS

Paulus schrijft om Timoteüs voor te bereiden op de tijd dat hij zonder hem verder zal moeten. Hij moedigt hem aan, en vermaant hem om de moed niet te verliezen en geeft hem een reeks raadgevingen over het leiding geven aan een plaatselijke gemeente. Hij moet zich niet opzij laten zetten om zijn nog jeugdige leeftijd (4:12), maar er voor zorgen dat de leer en de praktijken in de gemeente niet wegdrijven van wat goed en 'gezond' is. Hij herinnert hem eraan dat de Schrift geloofsafval heeft aangekondigd, en daarom moet hij extra waakzaam zijn. Hij waarschuwt hem voor onnutte discussies (1:4). Alle verkondiging moet ten doel hebben de opbouw van anderen. Dat betekent ook dat hij zorgvuldig moet zijn met het benoemen van mensen in de diverse ambten. Maar wanneer ze benoemd zijn, moet hij hun autoriteit ondersteunen, tenzij er duidelijke bewijzen zijn van wangedrag (5:17-20).

Opbouw van de brief

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1-2
2. Waarschuwing tegen onnutte discussies; het doel moet zijn onderricht en leidinggeven — hoofdstuk 1:3-11
3. Paulus' eigen voorbeeld als iemand die zich van dergelijk fundamentalisme had bekeerd tot het ware geloof, Paulus geeft zijn taak door aan Timoteüs — hoofdstuk 1:12-eind
4. Voorschriften voor het gedrag in de gemeente — hoofdstuk 2
5. Vereisten voor ambtsdragers — hoofdstuk 3
6. Timoteüs' taakomschrijving — hoofdstuk 4-5;1
7. Wie er in aanmerking komen voor ondersteuning door de gemeente — hoofdstuk 5:2-16
8. Ten aanzien van goed gedrag — hoofdstuk 5:17 – 6:2
9. Geen baantjesjagerij — hoofdstuk 6:3 - eind

2 TIMOTEÛS

In verband met zijn naderende terechtstelling vermaant Paulus Timoteüs te blijven volharden, ook wanneer de tijden moeilijk worden, d.w.z. wanneer er vervolging komt (zoals Paulus verwacht); anderen hebben hem al in de steek gelaten en een veilig heenkomen gezocht, weg uit Rome. Hij herinnert hem aan het geloof van zijn moeder en grootmoeder (die Joods waren; zijn vader was uit de niet-Joden, zie Handelingen 16:1-3). Hij waarschuwt nadrukkelijk voor dwaalleraren, en drukt hem op het hart niet af te wijken van de Schriften. Hij wijst erop dat er een tijd komt dat de meerderheid van het ware geloof zal afvallen. Hij eindigt met wat verzoeken waaruit blijkt dat hij zelfs nu nog volop bezig is met het regelen van de prediking.

Opbouw van de brief

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1-2
2. Timoteüs moet geloof tonen en zich niet laten afschrikken door angst voor de dood, zoals anderen hebben gedaan. Hij roemt het optreden van Onesiforus, die zich daar ook niet door liet afschrikken — hoofdstuk 1:3 – 2:13
3. Hoe Timoteüs' houding moet zijn t.o.v. dwaalleraren — hoofdstuk 2:14 – 3:13
4. Vast blijven houden aan de Schriften; voorzegging van geloofsafval — hoofdstuk 3:14 – 4:8
5. Afscheidswaarden — hoofdstuk 4:9-eind

Titus

Samenvatting — Deze brief bevat veel dat we ook in de eerste brief aan Timoteüs vinden. Zo vinden we dezelfde opsomming van vereisten aan ambtsdragers. Ook Titus zou op korte termijn de taken van Paulus moeten overnemen. Titus zit nu op Kreta, waar hij de gemeente op orde moet brengen. Maar Paulus is van plan hem af te lossen door iemand anders (3:12), en vraagt Titus hem dan te komen helpen met de prediking in Nikopolis (een plaats aan de westkust van Griekenland).

Opbouw van de brief

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1-4
2. Titus' taak op Kreta en de vereisten voor ambtsdragers
— hoofdstuk 1:4 – eind
3. Voorschriften voor het gedrag in de gemeente
— hoofdstuk 2 – 3:11
4. Afspraken en groet – hoofdstuk 3:12 – eind

Filemon

Auteur — Paulus

Tijd — 62 na Chr.

Samenvatting — Een brief van Paulus aan een individuele gelovige, Filemon, te Kolosse (zie bladzij 124). Deze Filemon was kennelijk een welgesteld man met huispersoneel en een huis dat groot genoeg was voor de wekelijkse bijeenkomst. Paulus prijst zijn gastvrijheid jegens zijn geloofsgenoten. Maar Onesimus, een slaaf van hem, is weggelopen en naar Rome gevlucht waar hij Paulus heeft ontmoet (die hij gekend zal hebben). Hij is nu een broeder in het geloof en een ijverig assistent van Paulus. Maar Paulus zendt hem terug naar zijn meester. Paulus dringt er bij Filemon op aan hem niet te straffen (op weglopen stonden zware straffen) maar hem te ontvangen als een broeder. En mocht er financiële schade zijn dan verklaart Paulus zich bereid die te vergoeden. Paulus laat doorschemeren dat hij als apostel feitelijk het gezag heeft Filemon te bevelen, maar laat hem de keuze.

Opbouw van de brief

1. Aanhef — vs 1 - 3
2. Lof voor Filemon — vs 4 - 7
3. Paulus' verzoek m.b.t. Onesimus — vs 8 - 20
4. Reisplan en groet — vs 21-eind

Hebreeën

Auteur — Een onbekende bekeerde schriftgeleerde

Tijd — rond 65 na Chr. (kort voor de Joodse opstand)

Samenvatting — Deze brief heeft geen opschrift met schrijver of geadresseerden. Maar hij bevat aan het slot wel de aankondiging van een voorgenomen bezoek, dus hij moet wel degelijk zijn geschreven aan een specifieke gemeente; het is geen algemeen rondschriven. Op grond van de inhoud en het slot is aan te nemen dat hij is geschreven aan Joodse christenen in Rome. De schrijver toont uitstekend op de hoogte te zijn met de details van de Joodse wet en hun betekenis, en het is daarom aan te nemen dat hij een voormalig schriftgeleerde is zoals bijv. Apollos (zie Handelingen, 1 Korintiërs en Titus) of Zenas (Titus 3:13). Speculaties dat het Paulus zou zijn lijken minder waarschijnlijk.

Uit de inhoud kan worden opgemaakt dat deze Joodse christenen dreigen af te vallen van de christelijk beginselen en terug te keren naar hun vroegere Jodendom. Waarschijnlijk uit angst voor vervolging door keizer Nero. Het antwoord van de schrijver is een uitgebreide uitleg van de achterliggende boodschap van de Mozaïsche wet. De wet 'toont slechts een voorafschaduwing van al het goede dat nog komen moet en laat niet de gestalte zelf daarvan zien' (10:1). De werkelijkheid waarnaar de wet verwijst duidt hij regelmatig aan met woorden als beter, groter of verhevener.

Gods ultieme woord — hoofdstuk 1 - 2

1. Jezus groter dan de profeten—hoofdstuk 1
2. Jezus' nederige staat op aarde was slechts tijdelijk—hoofdstuk 2

De parallel met de uittocht, de verbondssluiting te Sinai en de woestijnreis
— hoofdstuk 3 - 6

1. Christus nog groter dan Mozes; daarom moeten zij niet de fouten herhalen van het toenmalige volk in de woestijn — hoofdstuk 3
2. Op weg naar de werkelijke, betere, rust die hen nog te wachten staat — hoofdstuk 4: 1 – 13
3. Jezus als de hogepriester van deze tocht — hoofdstuk 4: 14 – 5:10
4. Doorgroeien van de eerste beginselen van de wet naar werkelijk begrip van de lessen daarvan — hoofdstuk 5: 11 – 6:8
5. Uitzien naar het werkelijke aan Abraham beloofde land — hoofdstuk 6: 9 - eind

De twee soorten priesterschap, tijdelijk en eeuwig — hoofdstuk 7 - 8

1. Het priesterschap van Melchizedek, eeuwig — hoofdstuk 7: 1 - 10
2. Het Levitische priesterschap, tijdelijk — hoofdstuk 7: 11 - eind
3. Jezus als hogepriester van het Nieuwe Verbond — hoofdstuk 8

Het Nieuwe Verbond in zijn bloed — hoofdstuk 9 - 11

1. Het Oude Verbond als beeld van het Nieuwe — hoofdstuk 9: 1 - 10
2. De inwijding van het Nieuwe Verbond in Christus' bloed; Christus als de hogepriester op de Grote Verzoendag — hoofdstuk 9: 11 - eind
3. Christus' offer: zijn leven in dienst van God — hoofdstuk 10
4. Voorbeelden van soortgelijk gedrag in de Schriften — hoofdstuk 11

Slotwoorden — hoofdstuk 12 - 13

1. De conclusie: net zo standvastig blijven als die voorbeelden; je niet laten afschrikken door vervolging — hoofdstuk 12: 1 - 17
2. De consequenties van het alternatief: een nog hardere verwerping — hoofdstuk 12: 18 - eind
3. Vermaningen, bede, reisplannen — hoofdstuk 13

Jakobus

Auteur — Jakobus

Tijd — 43 - 50 na Chr.

Samenvatting — De brief van Jakobus gaat vooral over de praktijk van het leven in Christus. Hij is gericht aan ‘de twaalf stammen in de verstrooiing’, dus aan de Joden buiten Juda en Galilea. Maar zijn voorbeeld van de boer die wacht op de ‘regens van het najaar en voorjaar’ (NBG’51: de vroege en late regen) is duidelijk ontleend aan de situatie langs de oostkust van de Middellandse Zee. Sommigen denken daarom dat de geadresseerden vooral de Joden in Syrië zullen zijn geweest. Maar waar Paulus veel moest strijden tegen de neiging terug te keren naar de letterlijke bepalingen van de wet, benadrukt Jakobus het belang van de principes *achter* die bepalingen. Ja, het is waar dat de letterlijke bepalingen daarvan niet langer bindend zijn, maar dat wil niet zeggen dat de principes daarachter zouden zijn vervallen. Geloof alleen is niet voldoende, geloof moet blijken uit je daden. Velen zien daarom een tegenstelling tussen Paulus en Jakobus. Maar beiden hebben het wel degelijk over hetzelfde, alleen bestrijdt de een afwijking naar de ene kant en de ander een afwijking naar de andere kant. Verder geeft Jakobus een reeks van praktijkvoorbeelden om zijn betoog te illustreren.

Aanhef en de basis van het leven in Christus — hoofdstuk 1 - 2

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1
2. Verzoeken als instrument van God om het geloof op te bouwen — hoofdstuk 1:2 – 18
3. Niet alleen horen, maar ook doen — hoofdstuk 1:19 – eind
4. In de gemeente zijn allen gelijk — hoofdstuk 2:1 – 13
5. Geloof moet blijken — hoofdstuk 2:14 – eind

De praktijk van het leven in Christus — hoofdstuk 3 - 5

1. Leraar zijn brengt verantwoordelijkheid, woorden kunnen veel kwaad aanrichten — hoofdstuk 3:1 – 12
2. Wijsheid en streven: aards of hemels — hoofdstuk 3:13 – 4:10
3. Leefregels en groet — hoofdstuk 4:11 – 5:eind

1 Petrus

Auteur — Petrus

Tijd — ca. 63-64 na Chr.

Samenvatting — Deze brief is geschreven aan de Christenen in Klein Azië om hen te waarschuwen dat zij zich niet moeten laten verleiden menselijke wegen te gaan. Petrus beseft dat de Joodse opstand (die zou beginnen in 66 na Chr.), die zou leiden tot de val van Jeruzalem en de verwoesting van de tempel, is niet ver meer weg. Petrus vreest dat zijn lezers wellicht de zijde van de opstand zullen kiezen en dat zou een fatale fout zijn. Zij moeten geduld oefenen, en de gang van zaken aan God overlaten. Zij zullen zware vervolging moeten ondergaan, maar God weet wat hen overkomt, en ze zullen volharding moeten tonen. Ook Christus heeft zo geleden, dus ook zij moeten die bereidheid hebben. Alleen zo zullen ze worden gered. Voor de afvalligen zal Christus een steen zijn waarover ze zullen struikelen, maar voor de gelovigen zal Hij de hoeksteen zijn van Gods 'tempel'.

De huidige situatie — hoofdstuk 1 – 2:10

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1 – 2
2. Het grote voorrecht van hun generatie — hoofdstuk 1:3 – 12
3. De verantwoordelijkheid die daaruit volgt — hoofdstuk 1:13 – eind
4. Christus als de steen die scheiding maakt — hoofdstuk 2:1 - 10

De komende situatie — hoofdstuk 2:11 – 5:eind

1. Aanvaarding van gezag — hoofdstuk 2:11 – eind
2. Leefregels — hoofdstuk 3:1 – 12
3. Aanvaard lijden zoals Christus dat aanvaardde — hoofdstuk 3:11 – 4:6
4. Wees voorbereid op het komende oordeel — hoofdstuk 4:7 – eind
5. Vermaning om stand te houden en groet — hoofdstuk 5

2 Petrus

Auteur — Petrus

Tijd — ca. 64-65 na Chr.

Samenvatting — De brief noemt geen geadresseerden, maar het ligt voor de hand dat dit dezelfde zijn als die van de eerste brief, waar hij ook naar verwijst (3:1). Hij verwacht spoedig om zijn geloof terecht gesteld te worden (1:14), en doet een laatste poging hen te waarschuwen voor de tijd die komen gaat. Hij dringt er opnieuw met alle kracht op aan standvastig te blijven in de tijd die er nu aankomt en niet af te vallen, net nu het er op aankomt. Ze moeten vasthouden aan 'de woorden van de profeten', d.w.z. ons Oude Testament (1:19). Daarin vinden zij 'kostbare en rijke beloften' (1:4). Hij verwijst naar zijn eigen aanwezigheid bij 'Jezus' verheerlijking op de berg', die hem ten volle heeft overtuigd dat Jezus de beloofde Messias is. Daar moeten ook zij van overtuigd zijn. Hij herinnert hen aan Jezus' waarschuwing dat 'de dag des Heren' (in de Bijbel: de dag van Gods oordeel) onverwacht zal komen (als een dief in de nacht), en dat ze niet moeten luisteren naar mensen die spotten dat hij niet gaat komen. Tegenover het woord van de profeten zet hij de valse profeten die hen zullen proberen te misleiden; ook dat zijn woorden van Jezus. En hij wijst hen op de woorden van Paulus die hen heeft voorgehouden wat hun te wachten stond. Dit zou kunnen betekenen dat Paulus al terecht gesteld was.

Opbouw van de brief

1. Aanhef — hoofdstuk 1:1 – 2
2. Hun grote voorrecht: Gods beloften — hoofdstuk 1:3 – 11
3. Hun zekerheid: het profetische woord — hoofdstuk 1:12 – eind
4. Waarschuwing tegen valse profeten — hoofdstuk 2
5. De dag des Heren, afscheidsgroet — hoofdstuk 3

1,2&3 Johannes

Auteur — Johannes

Tijd — 85 - 100 na Chr.

Samenvatting — Dit zijn waarschijnlijk de laatste geschriften van het Nieuwe Testament. De situatie verschilt nu sterk van die tijdens de periode van de andere brieven. Er is geen enkele tendens meer naar het houden van de Mozaische wet, maar wel wordt het zuivere geloof nu bedreigd door de invloed van Griekse filosofie. Die manifesteert zich het sterkst in leer van de zgn. gnostiek. Deze leert globaal een volledige scheiding tussen geest en materie, en 'ingewijd' zijn is er een belangrijk element van. De aspecten die Johannes in zijn eerste brief bestrijdt zijn:

- De leer dat Jezus en 'de Christus' verschillende personen zouden zijn. De goddelijke Christus zou bezit hebben genomen van de mens Jezus bij diens doop, en hem weer verlaten hebben bij zijn kruisiging. Zie bijv. 1 Johannes 2:22 en 2 Johannes 7.
- De leer dat een mens met zijn materiële lichaam niet zou kunnen zondigen, maar alleen met zijn geest. Wat hij met zijn lichaam doet zou dus nooit zonde kunnen zijn. Zie bijv. 1 Johannes 1:10.
- De opvatting dat de ingewijden op een hoger plan zouden staan dan de oningewijden, waarop zij dus kunnen neerzien. Johannes noemt dit: 'je broeder haten' (1 Johannes 2:9).

Hij herinnert zijn lezers aan het feit dat Jezus zelf, in zijn rede op de Olijfberg (bijv. Matteüs 24) heeft gewaarschuwd voor valse profeten (mensen die ten onrechte beweren namens God te spreken) die de gelovigen zullen misleiden door een valse Christus te prediken. Paulus had zulke valse leer al aangeduid als een 'ander evangelie' en een 'andere Christus' (zie de brieven aan de Galaten en de Korintiërs). Johannes duidt de leer die hij hier bestrijdt aan met de term 'antichrist', letterlijk: 'een surrogaatchristus' (1 Johannes 2:18, 2 Johannes 7). Beiden gebruiken in dit verband de uitdrukkingen valse profeten en misleiding. Maar Johannes past de term 'antichrist' vooral toe op de predikers zelf (1 Johannes 2:18, 22). Het begin van de eerste brief leest sterk als het begin van zijn Evangelie, en het feit dat hij van dat Evangelie zegt dat het is geschreven "opdat u gelooft dat Jezus de Messias (Christus) is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam" maakt het aannemelijk dat het in dezelfde tijd is geschreven, en met hetzelfde doel.

1 JOHANNES

Opbouw van de brief

1. Aanhef, de positie van Jezus — hoofdstuk 1:1 – 4
2. Wandelen in het licht (van het ware evangelie) of in duisternis (van de gnostische leer) — hoofdstuk 1:5 – 2:17
3. De valse leer: antichristen — hoofdstuk 2:12 – 27
4. De ware leer: kinderen van God — hoofdstuk 2:28 – 3:10
5. Zij die hun broeder liefhebben en zij die hem haten — hoofdstuk 3:11 – eind
6. Het kenmerk van de ware leer: Jezus belijden als de Christus — hoofdstuk 4:1-6
7. Het kenmerk van de ware kinderen Gods: broederliefde — hoofdstuk 4:7 – eind
8. Conclusie en slotwoord — hoofdstuk 5

2 JOHANNES

Samenvatting — De brief is gericht aan een plaatselijke gemeente (aangeduid als: de uitverkoren vrouw). Johannes vermaant die niet om te gaan met predikers die deze leer verkondigen. Hij vertelt dat hij zelf spoedig bij hen op bezoek zal komen om dat verder toe te lichten.

3 JOHANNES

Samenvatting — De brief is gericht aan een zekere Gajus, een lid van een plaatselijke gemeente. Johannes prijst hem om zijn zorg voor rondreizende geloofsgenoten, die rondgaan om het geloof te verkondigen. Maar hij uit kritiek op iemand die in de gemeente de macht wil grijpen en kennelijk Johannes wil beletten zaken in de gemeente recht te zetten. Johannes vertelt dat hij zelf spoedig bij op bezoek zal komen.

Judas

Auteur — Judas, de broer van Jakobus

Tijd — ca. 70 - 80 na Chr.

Samenvatting — De brief noemt geen geadresseerden en zou een algemeen rondschrijven kunnen zijn geweest. Judas wil zijn lezers herinneren aan de waarschuwingen van Petrus in diens tweede brief. Hij geeft in het kort dezelfde boodschap en min of meer dezelfde voorbeelden. Hij zal zijn geschreven na de val van Jeruzalem in 70 na Chr. Ook Judas waarschuwt tegen valse leer. Hij wijst op het thema in Petrus' brief dat in Gods oordelen de weinige rechtvaardigen worden beschermd en gered, en voegt daar het voorbeeld van de exodus aan toe als waarschuwing dat niet allen die door God zijn geroepen ook daadwerkelijk het einddoel bereiken. Hij verwoordt zijn voorbeelden op een manier die een diepgaande schriftkennis veronderstelt. Helaas is deze wijze van verwoorden voor veel uitleggers met minder diepgaande schriftkennis een excuus geweest voor ongefundeerde speculaties over zaken die we in de Schrift zelf niet tegenkomen.

Openbaring

Auteur — Johannes

Tijd — 70 na Chr.

Samenvatting — Openbaring is een directe boodschap van Jezus aan zijn volgelingen, gegeven in een reeks visioenen aan de apostel Johannes. Johannes dateert deze reeks op 'de dag des Heren'. Dit moet logischerwijze slaan op de ondergang van Jeruzalem in 70 na Chr., een parallel van de eerdere verwoesting van Jeruzalem onder de Babyloniërs, waarbij de profeet Ezechiël een soortgelijke boodschap kreeg (Ezechiël 24:1).

Na de val van Jeruzalem zou het verbondsvolk bestaan uit plaatselijke gemeenten te midden van een andersdenkende wereld, soms getolereerd, maar vaak ook vervolgd. Jezus' boodschap moet de gelovigen voorbereiden op de nieuwe situatie. Kenmerkend is dat het boek vrijwel uitsluitend spreekt in symbolen. Maar elk daarvan komt van elders in de Bijbel, meestal het Oude Testament, soms het Nieuwe. De inhoud van Jezus' boodschap is dat het volk van het nieuwe verbond het er niet beter vanaf zou brengen dan het volk van het oude verbond. Na een enthousiast begin zou de geloofsijver geleidelijk opdrogen en de zuivere leer verwateren, meer en meer vermengd met de denkwijzen van de wereld om hen heen. Nieuw t.o.v. de situatie in het Oude Testament zou echter zijn dat de vervolging van de overgebleven trouwe gelovigen niet zou komen van de kant van een vijandige heidense overheid maar van een systeem dat zou claimen de enige ware kerk te zijn. Dit is een echo van Jezus' woorden aan zijn discipelen in de bovenzaal: "Er komt zelfs een tijd dat iedereen die jullie doodt, meent daarmee God te dienen" (Johannes 16:2). De brieven aan de zeven gemeenten, waar de boodschap mee begint, illustreren hoe zelfs gemeenten die op korte afstand van elkaar wonen sterk in karakter kunnen verschillen. Het boek eindigt dan met Gods oordeel over dit volk van het nieuwe verbond - zoals er op dat moment aan de gang was over het volk van het oude verbond - en de definitieve vervulling van Gods plan.

Introductie en de brieven — hoofdstuk 1 - 3

1. Beschrijving van Jezus — hoofdstuk 1
2. De brieven aan de zeven gemeenten — hoofdstuk 2 – 3

In Gods 'troonzaal'

1. God in zijn 'troonzaal' in de hemel — hoofdstuk 4
2. Het Lam en de boekrol met de toekomstige geschiedenis — hoofdstuk 5
3. Aanduiding van de aard van de rol — hoofdstuk 6

Eerste intermezzo: De verzegelde heiligen – hoofdstuk 7

De inhoud van de rol – hoofdstuk 8–9 en 11:14 - eind

De staatkundige ontwikkelingen. De eerste serie plagen over de christelijke wereld

Tweede intermezzo – hoofdstuk 10 - 13

1. Nieuwe opdracht tot profeteren — hoofdstuk 10
2. Onderwerp van de nieuwe profetie — hoofdstuk 11: 1 - 13
3. De inhoud van de nieuwe profetie: de godsdienstige ontwikkelingen — hoofdstuk 12 - 13

Vervolg van het verhaal

1. De heiligen en de afvalligen — hoofdstuk 14:1 - 13
2. Aankondiging van de berechting: de twee oogsten — hoofdstuk 14:14 – 15:4
3. De zeven plagen: oordeel over de christelijke wereld — hoofdstuk 15:5 – 16:eind
4. Detaillering: beschrijving van de christelijke wereld als 'Babylon' en de ondergang daarvan — hoofdstuk 17 – 19:5

De wederkomst, de oprichting van Christus' Koninkrijk

1. De gemeente en Christus: de bruid en de bruidegom — hoofdstuk 19:6 – 10
2. Vestiging van Christus' Koninkrijk — hoofdstuk 19:11 – eind
3. Christus' Koninkrijk – hoofdstuk 20:1 - 6
4. De laatste menselijke opstand — hoofdstuk 20:7 – eind

Gods plan voltooid: het 'hemelse Jeruzalem' — hoofdstuk 21 – 22

Studie 26

Goed tegen kwaad

Waar het kwade vandaan komt

Het scheppingsverslag in Genesis zegt, “God keek naar alles wat hij had gemaakt en zag dat het zeer goed was.” (Genesis 1: 31). En in het laatste boek staat geschreven “U (God) hebt alles geschapen: uw wil is de oorsprong van alles wat er is.” (Openbaring 4: 11). De Bijbel vertelt ons duidelijk dat het kwaad geen deel uitmaakte van de oorspronkelijke schepping en in het begin dus ook niet aanwezig was. Het verscheen echter snel ten tonele, toen de zonde zijn intrede deed.

Wat is de zonde?

Johannes schrijft In zijn eerste brief: “Ieder, die de zonde doet, doet ook de wetteloosheid, en de zonde is wetteloosheid” (1 Johannes 3: 4). Het Griekse woord voor wetteloosheid is “anomia”. In strikte zin wijst het op overtreding van de wet van Mozes, maar in de praktijk gaat het verder en beschrijft in het algemeen een houding van opstandigheid tegenover God. En het bijbelse woord voor zulk gedrag is zonde. Met andere woorden, als je in gedachte, spreken of handelen God uitdaagt dan is dat zonde.

Brengt God ooit iemand in verzoeking of kan God een mens tot zonde verleiden?

“Wie in verleiding komt, moet niet beweren: ‘Die verleiding komt van God.’ Want God stelt niemand aan verleiding bloot, zoals hij zelf ook niet door iets slechts in verleiding kan worden gebracht. Iedereen komt in verleiding door zijn eigen begeerte, die hem lokt en meesleept. Is de begeerte bevrucht, dan baart ze zonde; en is de zonde volgroeid, dan brengt ze de dood voort.”
Jakobus 1: 13 - 15

De oorsprong van de zonde: begeerte en hoogmoed

“Want al wat in de wereld is: de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven, is niet uit de Vader, maar uit de wereld.”
1 Johannes 2: 16, NBG’51

Een klassiek voorbeeld — De zonde van Eva in de hof (Genesis 3: 1 - 7)

De vrucht was   “goed om van te eten” — de begeerte des vlezes
                         “een lust voor de ogen” — de begeerte der ogen
                         “Gij als God zult zijn” — een hoogmoedig leven

Het gevolg   Vijandschap tussen de mens en God
                         Het vlees tegen de Geest

Is de mens van geboorte goed of kwaad?

De Bijbel laat in elk Bijbelboek duidelijk zien, dat de mens van nature geneigd is zijn eigen weg te gaan, en dat leidt onvermijdelijk tot het “kwaad”. Deze vijandschap tussen de mens en God is gedurende alle eeuwen doorgegaan.

“Niets is zo onbetrouwbaar als het hart (de bijbelse uitdrukking voor de menselijke natuur), onverbeterlijk is het, wie zal het kennen?”

Jeremia 17:9

“Wat uit de mens komt, dat maakt hem onrein. Want van binnenuit, uit het hart van de mensen, komen slechte gedachten, ontucht, diefstal, moord, overspel, hebzucht, kwaadaardigheid, bedrog, losbandigheid, afgunst, laster, hoogmoed, dwaasheid; al deze slechte dingen komen van binnenuit, en die maken de mens onrein.” Marcus 7:20-23

Zie ook Genesis 6: 5; Jesaja 59: 1 - 8; en Romeinen 3: 10 - 12, 23

Waar het op aan komt

De mens is van nature kwaad, en God is goed. Het kwade kan tijdelijk de overhand hebben maar volgens Gods plan zal het goede uiteindelijk overwinnen. Denk aan het geweldige vooruitzicht dat Paulus ons geeft in zijn brief aan de Romeinen:

“Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard. De schepping ziet er reikhalzend naar uit dat openbaar wordt wie Gods kinderen zijn. Want de schepping is ten prooi aan zinloosheid, niet uit eigen wil, maar door hem die haar daaraan heeft onderworpen. Maar ze heeft hoop gekregen, omdat ook de schepping zelf zal worden bevrijd uit de slavernij van de vergankelijkheid en zal delen in de vrijheid en luister die Gods kinderen geschonken wordt.”

Romeinen 8: 18 - 21

En Openbaring 21: 3 - 4 zegt:

“Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: Gods woonplaats is onder de mensen, hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.”

Waarom het lijden?

Zonde en lijden zijn een onlosmakelijk deel van de tegenwoordige toestand, niet op grond van Gods plan, maar als gevolg van de dwaasheid van de mens in het prille begin van de geschiedenis — en dikwijls in stand gehouden door het dwaze gedrag van een onwetende en ongehoorzame wereld. De ongehoorzaamheid van de mens heeft, op het toneel van Gods werkterrein met de mens, al het lijden geïntroduceerd, al het kwaad, bloedvergieten, ziekte, haat, tekortkomingen en onrechtvaardigheden, waarvan zij sindsdien gedurende haar lange en trieste geschiedenis onder te lijden heeft gehad. De problemen waar de huidige maatschappij mee geconfronteerd wordt — krottenwijken, moord, gokken, terrorisme, noem maar op, komen alle voort uit de begeerten en de dwaasheid van de mens.

De mens heeft nog steeds geen belangstelling om Gods Woord, met Gods onderricht daarin, ter harte te nemen. Maar tegelijkertijd blijft hij zich verwonderen over de aanwezigheid van het kwaad en het lijden. Stress, hartkwalen, kanker, toenemende mentale problemen, cara door luchtvervuiling, en recente plagen als AIDS, brengen zonder onderscheid trauma's en ellende, ook aan op zichzelf onschuldige gezinnen en gemeenschappen. Denk daarbij aan de woorden van Prediker: “Zij allen zijn afhankelijk van tijd en toeval” (Prediker 9: 11). Maar veel hiervan is niettemin een rechtstreeks gevolg van wat we als mensheid met ons allen doen.

Waarom grijpt God niet in?

Sommige mensen zeggen dat God wel eens wat aan al deze vreselijke toestanden zou mogen doen. En natuurlijk zou Hij dat kunnen. Maar als Hij dat blind zou doen, en Hij de zondige mensheid onbeperkte zegeningen en voordelen zou schenken, zou Hij nooit zijn uiteindelijke doel bereiken, namelijk een volk “voor zijn naam” (Handelingen 15: 14) tot stand te brengen, en de mensheid de wijsheid van zijn wegen te leren.

Zonder begrip van Gods Woord, erkennen de mensen Gods onderricht niet, en zijn zij niet bereid Gods leer te aanvaarden. Uit zichzelf zullen zij nooit de weg van gerechtigheid volgen. De slechte eigenschappen van de mens zijn de oorzaak van veel menselijk leed. Juist door de inperkingen van de Schrift te verwerpen, veroorzaakt de huidige maatschappij de grove onrechtvaardigheden tegen haar leden, die er zo kenmerkend voor zijn.

De Bijbel vraagt ons om ons af te scheiden van zo'n maatschappij; om de slechte aard van het leven om ons onder ogen te heen te zien; en toe te geven dat wij niet langer "zeer goed" zijn, maar van nature "verderfelijk". Daarom moeten wij de weg vinden om ons boven de hopeloosheid van de zonde te verheffen, en de gerechtigheid te zoeken.

De Bijbel is de sleutel tot die positieve houding. Hij laat duidelijk de weg zien die mensen voert naar werkelijke voldoening in dit leven, en hen in staat stelt antwoorden te vinden op verbijsterende vragen waarvoor er anders geen oplossing lijkt te zijn.

Is het lijden echt nodig?

Waarom moeten ook de rechtvaardigen lijden?

De eigenschappen die de almachtige God in zijn schepselen zoekt vinden we samengevat in Galaten 5:22 - 23, "*Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.*" Deze eigenschappen bezitten wij niet van nature; die moeten we ontwikkelen. In plaats daarvan zijn wij geboren met de egoïstische begeerten van het vlees. Deze liggen bij onze afwegingen het meest aan de oppervlakte, en ze zijn voor de meeste mensen de voornaamste drijfkracht in hun leven.

Maar God wil dat in ons veranderen, en het middel dat Hij daarvoor gebruikt bestaat vaak uit beproevingen of lijden. De apostel Paulus heeft ons dan ook geleerd dat "*dat wij pas na veel beproevingen het koninkrijk van God binnen kunnen gaan.*" (Handelingen 14: 22). God vrijwaart zijn dienaren niet voor lijden en beproevingen, want juist dan tonen zij dat zij werkelijk overtuigd zijn van de dingen die zij geloven, en dat zij daar alles voor over hebben. En niet alleen dat, maar het is ook door moeilijkheden dat een mens opgebouwd wordt in zijn karakter, dat hij meer begrip en medelijden ontwikkelt, en een hechter geloof. En dat zijn de eigenschappen die God in ons wil zien.

Aan dat lijden komt ook een einde. Zij *“die het goede doen en daarin volhardten, die glorie, eer en onsterfelijkheid zoeken,”* krijgen *“het eeuwige leven”* (Romeinen 2:7)—de belofte van *“de goddelijke natuur”* (2 Petrus 1:4), en door Gods genade het voorrecht om met Jezus Christus te regeren als *“koningen”* en *“priesters”* (Openbaring 5: 10). Niet langer zullen zij belemmerd worden door de zwakheden van de natuurlijke mens; evenmin ervaren zij nog de ziektes, de droefheid en de frustraties van het leven, noch het besef van voortschrijdende ouderdom, met al zijn beperkingen en zorgen. De vreugde van de onsterfelijkheid vinden we prachtig uitgedrukt in de woorden van de profeet Jesaja: *“Wie hoopt op de HEER krijgt nieuwe kracht: hij slaat zijn vleugels uit als een adelaar, hij loopt, maar wordt niet moe, hij rent, maar raakt niet uitgeput..”* (Jesaja 40: 31).

In een tijd van grote benauwdheid dichtte David vol vertrouwen: *“Ik vraag aan de HEER één ding, het enige wat ik verlang: wonen in het huis van de HEER alle dagen van mijn leven, om de liefde van de HEER te aanschouwen, hem te ontmoeten in zijn tempel. Hij laat mij schuilen onder zijn dak op de dag van het kwaad, hij verbergt mij veilig in zijn tent, hij tilt mij hoog op een rots.”* (Psalm 27: 4 - 5). David wist dat wat hij ook aan beproevingen moest ondergaan, God zou hem beschermen, zodat zijn innigste wens uiteindelijk vervuld zou worden. Daarom zegt hij in vers 14,

“Wacht op de HEER, wees dapper en vastberaden, ja, wacht op de HEER.

”

Studie 27

Terminologie (Deel 4)

Gebod — bevel of wet.

“Jezus zeide tot hem: Met het oog op de hardheid uwer harten heeft hij u dat gebod geschreven.” *Marcus 10:5, NBG’51*

Inzetting — wettelijke regeling, verordening, instelling.

“Gij zult het als een feest des HEREN vieren zeven dagen in het jaar, een altoosdurende inzetting voor uw geslachten; in de zevende maand zult gij het vieren.” *Leviticus 23:41, NBG’51*

Sabbat—rust.

“Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zee met alles wat er leeft, en op de zevende dag rustte hij. Daarom heeft de HEER de sabbat gezegend en heilig verklaard.” *Exodus 20:11*

Heilige — iemand die God dient

“Van Paulus en Timoteüs, dienaren van Christus Jezus. Aan alle heiligen in Filippi die één zijn in Christus Jezus.” *Filippenzen 1:1*

Satan—tegenstander, meestal een menselijke tegenstander, persoonlijk of nationaal.

“Maar Jezus keerde hem de rug toe met de woorden: ‘Ga terug, achter mij, satan! Je zou me nog van de goede weg afbrengen. Je denkt niet aan wat God wil, maar alleen aan wat de mensen willen.’” *Matteüs 16:23*

Duivel — lasteraar, kwaadspreker, valse aanklager.

“Jezus zei: Ikzelf heb jullie alle twaalf uitgekozen, en toch is een van jullie een duivel.”
Johannes 6:70

“Ook oudere vrouwen moeten zich ingetogen gedragen, ze mogen niet kwaadspreken of verslaafd zijn aan wijn. Ze moeten goede raad weten te geven.”
Titus 2:3

Lucifer – morgenster — spotnaam gegeven aan de Koning van Babel.

“O morgenster, zoon van de dageraad (NBG'51: morgenster), hoe diep ben je uit de hemel gevallen. Overwinnaar van alle volken, hoe smadelijk lig je daar geveld.”
Jesaja 14:12

Sommige vertalingen, zoals de Engelse King James Bijbel, hebben hier Lucifer, alsof het een eigenaam betrof. Het woord stamt uit de Latijnse Vulgaat en betekent daar eveneens “morgenster.”

Heiden, Griek — Aanduiding door Joden van niet-Joden in de wereld van de oudheid, ieder die niet tot het Joodse volk behoort.

“Iedereen die het goede doet wacht glorie, eer en vrede, de Joden in de eerste plaats, maar ook de andere volken (NBG'51: eerst de Jood en ook de Griek).”
Romeinen 2; 10

Engel — bode, gezant, iemand die gezonden is; in sommige situaties een boodschapper van God.

“Hij (Johannes de Doper) is degene over wie geschreven staat: Let op, ik zend mijn bode voor je uit, hij zal een weg voor je banen.”
Matteüs 11:10

“Een engel van de Heer zei tegen Filippus: Ga tegen de middag naar de verlaten weg van Jeruzalem naar Gaza.”
Handelingen 8:26

Seraf — letterlijk: „brandend, vurig.” In de Bijbel een symbolisch wezen.

“Boven hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om mee te vliegen.”
Jesaja 6:2

Cherub — Symbolisch wezen. Niet te verwarren met een engel.

*“De HEER is koning - volken, beef! Hij troont op de cherubs - aarde,
sidder!”*

Psalmen 99:1

Studie 28

Conclusie

Na de Mozes' dood was Jozua door God als leider van het volk Israël aangesteld. God zei tegen Jozua "Wees sterk en moedig." Hij zei ook tot hem:

"Leg dat wetboek geen moment ter zijde en verdiep je er dag en nacht in, opdat je je aan alles houdt wat erin geschreven staat. Dan zal alles wat je onderneemt voorspoedig verlopen." Jozua 1:8

Jozua gaf aan die woorden gehoor, en zo heeft hij het volk het land binnen kunnen leiden. Die woorden bleken waar te zijn, want Jozua's weg was voorspoedig en hij heeft zijn doel bereikt. Aan het eind van zijn leven heeft hij het volk tot zich bijeengeroepen en tot hen gezegd:

"Nu dan, eerbiedig de HEER, dien hem met onvoorwaardelijke trouw en doe de goden weg die uw voorouders ten oosten van de Eufraat en in Egypte hebben gediend. Dien alleen de HEER. Wanneer u daar niet toe bereid bent, kies dan nu wie u wel wilt dienen: de goden van uw voorouders ten oosten van de Eufraat of de goden van de Amorieten, van wie u nu het land bewoont. In ieder geval zullen ik en mijn familie de HEER dienen." Jozua 24:14-15

Deze woorden zijn een weerklank van wat Mozes sprak, toen hij kort voor zijn dood het volk Israël toesprak. In Deuteronomium 28 - 30, vermaant Mozes het volk gehoorzaam te zijn aan God. Ook schetst hij de zegeningen die het gevolg zouden zijn van gehoorzaamheid en de plagen die het gevolg zouden zijn van ongehoorzaamheid. Aan het eind van deze toespraak zegt Mozes:

"Ik roep vandaag hemel en aarde als getuigen op: u staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen, door de HEER, uw God, lief te hebben, hem te gehoorzamen en hem toegedaan te blijven. Dan zult u lang blijven wonen in het land dat hij uw voorouders Abraham, Isaak en Jakob onder ede heeft beloofd."

Deuteronomium 30:19-20

Aan het eind gekomen van deze basiscursus *Effectief Bijbellezen*, willen wij u in herinnering brengen waar wij mee begonnen: dat wij allen naar Gods beeld zijn geschapen, en dat wij daarom aan God zouden moeten geven wat van God is. In de Bijbel vinden wij Gods plan met de mensheid en met de aarde. Alleen de Bijbel heeft de sleutels tot behoudenis. Het leven is te vinden in de Bijbel, en wij hebben geprobeerd u het pad naar dat leven te wijzen.

Ook u staat voor een keus: het leven of de dood. Wij moedigen u aan om het leven te kiezen, zowel voor u als voor uw familieleden.

Broeders in Christus/Met open Bijbel

Alle Bijbelcursussen en -studies van

Effectief Bijbellezen

Basiscursus De Bijbel

Taalgebruik

Schrift in tegenspraak

De taal van de Bijbel

Belangrijke woorden

Fundamentele begrippen

Hoe leest u, wat leest u?

De Evangelieën

